

Szolgatárs

Baptista folyóirat

2014. első negyedév, XXIII. évfolyam, 1. szám

Lelkiségünk és a humor

Gonosztevők vagy hitharcosok?

Infografikák a Biblia szolgálatában

A BIBLIA LEGRÖVIDEBB KOMMENTÁRJA

A magukat baptistának vallók szociodemográfiai sajátosságai

TARTALOMJEGYZÉK

BIBLIATANULMÁNY

Hetényi Attila: Gonosztevők vagy hitharcosok?	1
Infografikák a Biblia szolgálatában	6
Várady Endre: Angyali vendégek – A Zsid 13,2 vallás- és kortörténeti háttere	8
Benjamin Myers: A Biblia legrövidebb kommentárja	12
Könyvajánló: Filozófiai-teológiai kislexikon	15
Könyvajánló: Cseri Kálmán: Emberek a keresztkörül	16

IRODALOM

Szép Ernő: Jézus Krisztus	17

VENDÉGROVAT

Tóth-Simon Károly: Mi az életünk alapja? – Gondolatok Jn 12,1–11 alapján	18

HOMILETIKA

Greg Stier: Építsd fel a prédikációdát!	21

TEOLÓGIA

Lina Andronoviené: Lelkiségünk és a humor	23

EGYHÁZTÖRTÉNELEM

Bacsó Benjámin: Személycsere a SZET és a Magyarországi Baptista Egyház élén 1960–1961-ben ...	30
Könyvajánló: Szarka Miklós: Házasságra felkészítő beszélgetések	33

GYAKORLATI TEOLÓGIA

Vas Lajos: Szentség és szeretet – ellentmondásban?	34
Beke László: Hogy mondjam el neked?	37

KISCSOPORTOK

Candace McMahan: Amikor kiscsoportod egy tagja válságos élethelyzetbe kerül	40

SZOCIOLÓGIA

Tiszáné Gneith Gabriella: A „baptiszoc” levelezőlista	43
Kocsis-Nagy Zsolt, Lukács Ágnes, Rövid Irén, Tankó Tünde, Tóth Krisztián: A magukat baptistának vallók szociodemográfiai sajátosságai.....	44

PEDAGÓGIA

Vass Béla: Keresztény pedagógiai megfontolások és a média	56

SAJTÓFIGYELŐ

Hírek a revideált új fordításról (RÚF 2014)	60
Könyvajánló: A bibliarevizio műhelyéből	61

A Szolgatárs folyóirat a **Magyarországi Baptista Egyház** kiadványa.

Felelős szerkesztő: Sinka Csaba
Felelős kiadó: Papp János egyházelnök
Tördelőszerkesztő: Sinka Csaba

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
1068 Budapest, Benczúr u. 31.
Telefon: 06-20-886-0410
E-mail: szolgatars@gmail.com

www.szolgatars.hu
Megjelenik: negyedévente
ISSN 1218-425X

BIBLIATANULMÁNY

Hetényi Attila

GONOSZTEVŐK VAGY HITHARCOSOK?

Munkácsy Mihály: Golgota (1884)

A festőművészet keresztábrázolásai, a kálváriadombok szoborcsoportjai, a golgotai események filmjelenetei – mint maguk az evangéliumok is – a középső keresztre irányítják figyelmünket. Ez a világtörténelem egyetlen keresztje, amely személy szerint is érint bennünket, mert üdvünk rajta végeztetett el. Az evangéliumok azonban mégis ráterelik a figyelmünket a másik két keresztre is, hiszen a szenvedés óráiban a három megfeszített között párbeszédés kapcsolat alakult ki. Márpedig a halál mezszyéjén nem felszínés a szó, mind a hárman önmagukat adják. Egyikükből keserű lázadás formájában tör ki az élni akarás, másikkuk ajkára ugyanez az életvágy a kilátástalan pillanatban is reményteljes imádságot ad. Jézus pedig a kereszten is életet árasztó Megváltó marad. Ezért őrizték meg az evangéliumok ezt a jelenetet, és ezért irányítják rá a figyelmünket: „Veletegyütt feszítettek keresztre két rablót, egyet jobb, egyet pedig bal keze felől.” (Mt 27,38)

Sőt, a két névtelen latron kívül megismertetnek velünk még egy harmadikat is. Neki – mivel nevezetes fogoly volt – a nevét is tudjuk: Barabbásnak hívták (Mt 27,16). Pilátus és a tömeg párbeszédéből még az is kiderül, hogy ő volt a középső kereszt

eredeti jelöltje. „Pilátus ezt kérdezte tőlük: »Mit akartok, melyiket bocsássam nektek szabadon: Barabbást vagy Jézust, akit Krisztusnak mondanak?«” (Mt 27,17) A döntés ezzel a tömeg kezébe került, a pillanat roppant feszültté vált. Ugyanis a mérleg egyik serpenyőjében egy rossz hírű (hírhedt) fogoly van. Az ἐπισημος (episemos)¹ szónak ez a pejoratív értelme, és Pilátus nyilvánvalóan így gondolkodik Barabbás felől, hiszen „lázadásért és gyilkosságért volt börtönbe vetve.” (Lk 23,19.25). Csak-hogy a tömeg szemében ugyanez a Barabbás egyértelműen pozitív személyiség², hiszen a római felsőbbtség elleni véres összetűzés során került börtönbe.³ Jól tudjuk ugyanis, hogy a közhangulat mennyire Róma-ellenes volt, és a zélóták a teokrácia jelszavával – az Úr a mi királyunk (1Sám 12,12) – folytonosan szították a tüzet a mindenkor idegen fennhatóság ellen. Ennek megfelelően minden lázadót szabadítóként ünnepeltek, így Barabbást is. De ki van az ajánlat másik oldalán? Pilátus szemével nézve egy Róma szempontjából ártalmatlan vallási ábrándozó, akit feltékenységből akarnak eltenni láb alól (Mt 27,18). Mármost akár jó szándékúnak tekintjük Pilátust (Mt 27,18–19), akár érzéketlen római hivatalnoknak, az mindenképpen bizo-

nyos, hogy neki Barabbás kivégzése áll érdekében. Diplomatikusság fogalma-zása világosan árulkodik ebbéli szándékáról. Barabbásnak csak a nevét említi, Jézus neve után viszont, nem minden szándék nélkül, hozzáteszi: akit Krisztusnak mondanak. Mint-hogy pedig a Christos a héber Messiás szó görög megfelelője, a mondat (a keresztfelirat bármelyik nyelvén hangozott is el) a hallgatók fülében ezt jelentette: Jézust, akit a közvélemény Messiásnak tart. Igyekezete azonban megint visszajára fordul. A tömeg számára Barabbás az ígéretesebb még akkor is, ha rajtavesztett, de ő legalább megpróbálta, harcolt, kockáztatott. Jézustól meg hiába kértek ismételt messiási jelt, mindig elutasította,⁴ tehát a várakozásnak éppen ezen a sarkalatos pontján okozott csalódást. Márpedig a csalódott tömeg elvakult és engesztelhetetlen: szükségszerűen és szünni nem akaró felzúg a „feszítsd meg!”

E döntés következtében a középső keresztre Jézus kerül, a feje fölé szegezett megokolás szerint messiási igénye miatt (Mt 27,37; Jn 19,19). Két oldalán függ a két névtelen, akiket (a Károli-fordítás nyomán, latin kölcsönszóval) többnyire lator néven emlegetünk.⁵ A lator (-onis) első jelentése: zsoldos, tágabb jelentésében pedig: útonálló, rabló, zsvány. A Vulgata (Jn 18,40) Barabbást is ezzel a megnevezéssel illeti. A görög szöveg is azonos névvel, a ληστής (léstés) szóval jellemzi mindhármukat. Ennek alapjelentése: rabló, fosztogató, útonálló (Varga Zsigmond); a profán görög szótárak⁶ szerint másodjelentésben: gerillaharcos. Ez jó fedésben van Lukács fentebb már látott információjával, miszerint Barabbás nem köztörvényes bűnöző, hanem felkelő. És azzal is összhangban áll, amit Varga Zsigmond görög szótára megjegyez, hogy a ληστής általános nézet szerint a zélóták megbélyegző megjelölése.⁷

Pilátus és a tömeg párbeszéde után – most már az előzőekben vizsgált szavak ismeretében – hallgassuk meg a két lator párbeszédét! Máté tömör beszámolója szerint amikor a tömeg szitkozódni kezdett, „a vele együtt megfeszített rablók (ληστής) is ugyanígy gyalázták.” (27,44). Lukács részletesebb beszámolója alapján azonban tudjuk, hogy csak egyikük keveredett a gyalázók közé: „A megfeszített gonosztevők (κακούργος kakurgos) közül az egyik így káromolta: »Nem te vagy a Krisztus? Mentsd meg magadat és minket is!« De a másik megróttá (és ezzel kivívta magának a bibliaolvasók körében a megbecsülést jelentő „jobb oldali”⁸ nevet): »Nem féled az Istent? Hiszen te is ugyanazon ítélet alatt vagy! Mi ugyan jogosan, mert tetteink méltó büntetését kapjuk, de ő semmi rosszat sem követett el.« Majd így szólt: »Jézus, emlékezzél meg rólam, amikor eljössz királyságodba!«” (Lk 23,39–42).

A csúfondáros kérdés („Nem te vagy-e a Messiás? Mentsd meg magadat és minket is!”) menten érthetőbb, ha egy harcos-messiási csoport tagjának ajkáról hangzik el. A Messiástól ugyanis csak a keresztények várják el, hogy gonosztevőket szabadítson meg az ítélettől, a zélóták épp ellenkezőleg gondolkodtak felőlük: ők akadályozzák Isten országa eljövételét, miért is irtani kell őket. Ugyanakkor viszont természetesnek tartották, hogy a Messiásnak van hatalma, hogy megmentse magát meg az érte harcolókat. Így aztán ha az evangélista nem minősítette volna káromlásnak, akár őszinte segélykérésnek is hihetnének a lator kiáltását. Hanem társa, aki nemcsak a mondatot, de annak hangsúlyát is hallotta, megfeddi: „De hisz te is ugyanazon ítélet alatt vagy!” Más szóval: „téged ugyanazon vád (messianizmus) alapján ítélték el, mint őt, akit gyaláztak”. A „nem féled az Istent?”⁹ kérdéssel pedig arra akar rámutatni, hogy itt már nem hármójukról van szó, a szálak sokkal messzebbre vezetnek. Az ügy ilyen keserű és kiábrándult megtagadása ugyanis nem egyéb, mint a messiási ígérek két-

ségbevonása, ezért Istennel, az ígérek adójával állít szembe.

És ez az a pont, ahonnan a „jobb oldali lator” tovább tud indulni. Első lépése annak felismerése, hogy kettejük esetében a látszatra „ugyanazon ítélet” mégis mennyire mást jelent, mint Jézusra vonatkozóan. Ők – a harcos messianizmus tagjai – követtek el törvénybe ütköző tetteket, de Jézus – a békés messianizmus hirdetője – nem követett el semmi kifogásolható [ἀποπος (helytelen, megengedhetetlen)]. Ezzel saját magára (magukra) nézve méltónak ítéli a büntetést, Jézusra nézve pedig méltatlannak.

Második felismerése az, hogy Isten ígéretei (az ő esetében a messiási ígérek) önmagukban megállnak. Aki csatasorba áll, az kockáztat: a harcban el lehet esni, de az ügy az egyén sorsától függetlenül mehet és megy is tovább. Így jut el minden racionalitást meghazudtoló kéréséig: „Jézus, emlékezzél meg rólam, amikor eljössz királyságodba!” Ezzel a legteljesebb kilátástalanság idején is reménykedni tudó hitnek olyan példáját adja, amihez hasonlót talán Ábrahámnál látunk (Róm 4,18).¹⁰ Mélységesen hisz Jézus messiási királyságának eljöttében, és abban is, hogy valamilyen titokzatos módon ő is részt kaphat belőle.

Az eddigieket összefoglalva tehát azt látjuk, hogy a Pilátussal szembenálló tömeg közvetlenül nem az ártatlan és a gonosztevő között választott, hanem a harcos és a békés messianizmus között. Ezek olyan alternatívák, amelyek azóta is folyvást ismétlődő kísértést jelentenek Jézus Krisztus egyházának, gyülekezeteinek, és egyénenként híveinek is. Az Isten országa felé törekvés és a megvalósítására törvényező közben a „módusz” (eszköztár, fegyverzet, lelkiség) elvethető.

A kereszten elhangzott párbeszédben pedig egy kiábrándult messiási harcosnak a párbeszédét halljuk azzal a társával, aki a mártíromságban is megőrizte a messiási ígérekbe vetett hitét. Majd ezek nyomán (és látva Jézus szenvedését, például Lk 23,34) most hozzá tért.

1. Harcos múltját keresztre méltónak ítélte.
2. Társával ellentétben belátta a Jézus által járt út igazát; és
3. Isten országának győzelmét reménykedve hitte.

Ha egy pillanatra rajtafelejtjük tekintetünket azokon, akiket a világi döntés ugyanazon ítélet alá helyezett, látjuk, hogy mind a hárman ugyanazért a célért, (a βασιλεία τοῦ θεοῦ értelmében vett) Isten országáért áldozták az életüket. A két méltán elítélt téves ideológia alapján, méltatlan eszközökkel harcolt érte. Egyikük keserű kiábrándultsággal gyalázta a Megváltót, és ezzel meggyalázta saját múltját. Másikuk annak a mély igazságnak lett a bizonyossága, hogy a téves teológiából is meg kell – és meg lehet – térni. Az egyházüldöző Saul esetében egyébként ezt roppant természetesnek szoktuk látni. De lám, a harcos messianizmusból is éppen úgy szükséges a Békesség Fejedelméhez térni, mint számos más, hitből eredő, jó célra vagy éppen „a” célra törekvő, de téves útról.

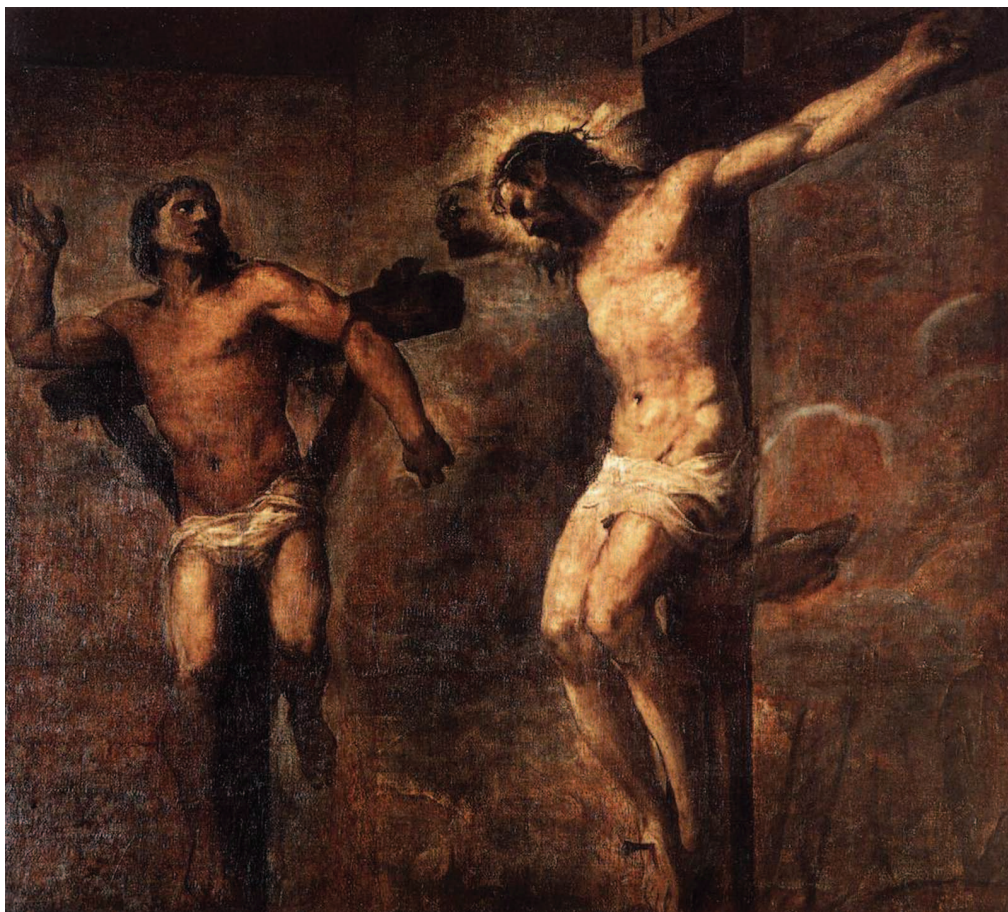
Nem hagyhatjuk azonban figyelmen kívül, hogy a már említett Lk 23,32–33.39 gonosztevőknek nevezi a felfeszítetteket, és Barabbást sem nevezi ληστής-nek, hanem körülírja vétkének mibenlétét. Ez teljesen ellentétben állni látszik az eddig mondottakkal. Itt figyelniük kell arra, hogy Lukács teljesen más célközönséget kívánt megszólítani az evangéliummal. Ebben a pogány háttérű olvasói körben ismeretlen volt a zsidó zélóta fogalom, ez a bár téves, de mégis hitindíttatású szabadságmozgalom. Így az olvasók a birodalomszerte újra meg újra fellángoló nacionalista mozgalmakra asszociáltak volna. Márpedig az végképp nem vált volna előnyére az evangéliumhirdetés szabadságának, ha a lázadók bátorítójának színében tűnik fel. De Jézus tanításával sem állt volna összhangban, hiszen ő ezt az utat

határozottan, és mindvégig következetesen elutasította. Nem a gerillaharcosoknak nyitott közvetlen utat a paradicsomba, hanem az ez útról megtérőknek. Ezért Lukács az evangélium védelmében, de annak szellemével teljes összhangban kicserélte a félreérthető szót a politikailag semleges *κακοῦργος*-ra.

Így azonban új utat nyitott a felé a magyarázat felé, amely a hamis messianizmus tisztázása helyett azokról a gonosztevőkről, bűnözőkről beszél, akik (akár a halálos ágyukon) megtérnek. Mivel hiszek a Szentírás ihlettségében, ezért abban is, hogy a lukácsi szövegformára épülő, egészen általános kegyelemhirdetés bírja a Szentlélek jóváhagyását. Csak éppen nem volna szabad ennek alapján a többi szöveghagyományt figyelmen kívül hagynunk, mert akkor mi magunk nem szembesülünk igehirdetői és órállói feladatunknak egy igen fontos összetevőjével: az ige tisztaságáért való felelősséggel és a tévtanok elleni küzdelem kötelességével. Itt talán nem árt megismételnünk, hogy nemcsak a bűnből, hanem a téves teológiából is szükséges megtérni. Súlyos veszélynek tesszük ki teológusönmagunkat és a ránk bízottakat, ha elfeledjük, hogy van az evangéliumnak egy kiemelt helyén egy nagyon fontos esemény, mely arról beszél, hogy a tévhit felől két irányba vezet az út.

Az egyik: még az utolsó pillanatban is van lehetősége a tiszta hit irányába történő, életmentő elmozdulásnak. És ez a kegyelemből adott lehetőség arról beszél, hogy erre az elmozdulásra – amit szokásosan megtérésnek nevezünk – igenis szükség van. Mert a másik út, a tévúton való megmaradás, végzetes.

A „baloldali” latornál ennek szélsőséges esetét, a teljes kiábrándultságot láttuk. A szent ügy ellen leginkább lázadó, káromló, fogcsikorgató tagadók gyakran azok közül kerülnek ki, akik ide jutottak. Könnyű lenne – és méltatlan is – azzal lezárni a kérdést, hogy feléjük nem hangzik el a paradicsomba szóló meghívás. Ehelyett el kell gondolkoznunk arról, hogy mekkora felelősségünk van abban, hogy az egyik szövegforma túlhangsúlyozásával, és egy másiknak az elhanyagolásával beleengedtük vagy éppen belelovaltuk őket valamilyen szélsőséges váradalomba, hamis kegyességbe, törvényeskedésbe, szabadosságba. Esetleg „csak” nem intettük őket az egyre inkább elharapózó „mind-egy, hogy mit hisz, csak higgyen valamiben” hamisságára. „Ha az órálló látja jönni a fegyveres ellenséget, de nem fújja meg a kürtöt, és nem fi-gyelmezteti a népet, azután eljön a fegyveres ellenség, és levág közülük valakit, akkor azt a maga bűne érte utol, de vérét az órállótól kérem számon. Emberfia! Téged ilyen órállóvá tettek Izrael házában.” (Ez 33,6–7a)

Tiziano Vecellio: Krisztus a jobb latorral

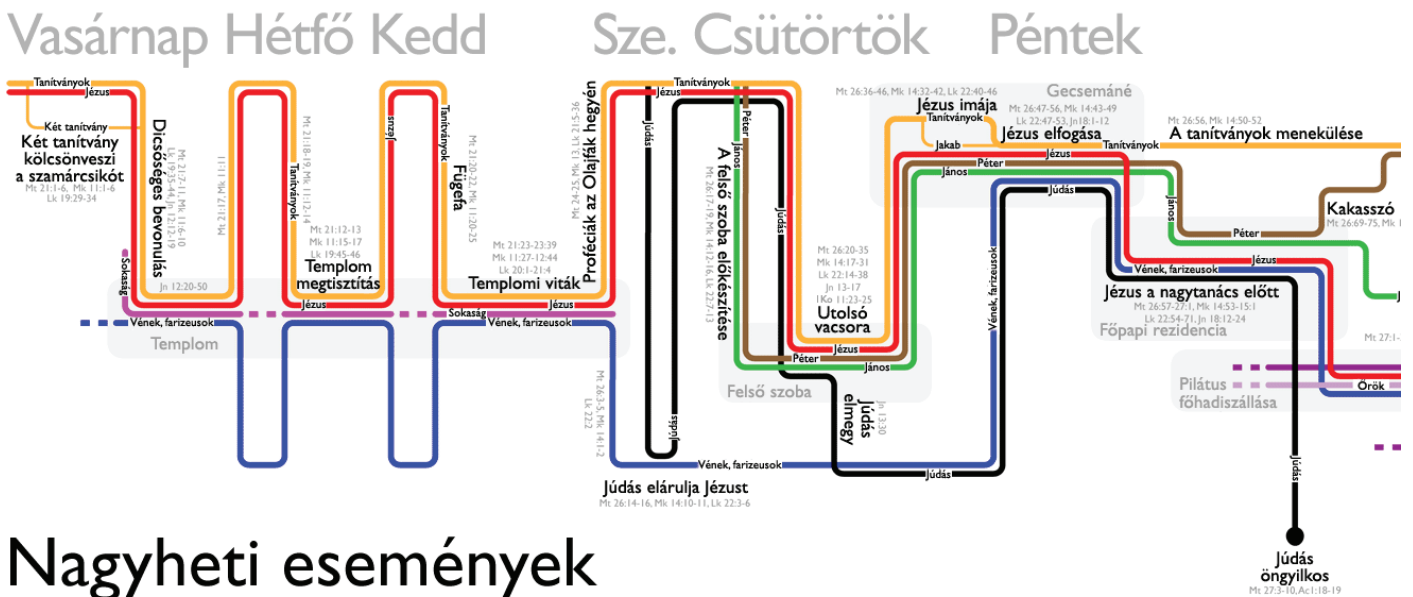
Jegyzetek

1. Nem lelkipásztori olvasóink számára szükségesnek láttuk megadni az (elkerülhetetlenül szóba kerülő) héber és görög szavak kiejtését.
2. Az episémos szó melioratív értelme: kiváló, kiemelkedő. A tömeg így tekint Barabbásra.
3. A στάσις (√ ἵστημι) ellenállás, lázadás, felkelés (a világi felsőbbség ellen). Nyilvánvaló tehát, hogy Barabbás nem polgári rendtartásba ütköző bünt követett el, hanem Róma-ellenes politikai cselekményt.
4. Mt 12,38k; 16,1–4 (Mk 8,11k; Lk 11,16kk, Jn 2,18kk; 6,14kk.; 30kk).
5. Nem tévesztendő össze a miénkkel azonos hangzású lator, -oris szóval! Ez a fero ige melléktövéből (latus) származik, és jelentése: indítványozó; míg a latrō a görög λατρεύω „(bérért) szolgál” igére megy vissza.
6. Például *Lévay-Vida*.
7. *Josephus Flavius* szóhasználatában a két szó éppen ellenkező hangulati töltetű. TDNT-4 s.v. ληστῆς.
8. Ez azonban csak a jobb kéz-bal kéz szimbolikáján (például Mt 25,33) alapuló ragadványnév. Szövegalapja nincs.
9. Οὐδὲ φοβῆ σὺ τὸν θεόν. Másik fordítási lehetőség: „Te már Istentől sem félsz?” Az acc. a φοβέω ige vonzata, a fordításban nem szükségszerű megjelennie. Feltételezhetőleg itt az istenfélelem felől az Istentől való félelem irányába tolik el a jelentés, még akkor is, ha a kettő nem választható el élesen egymástól.
10. Az apostol kissé sejtelmes fogalmazása (παρ’ ἐλπίδα ἐπ’ ἐλπίδι ἐπίσταν) valami ilyesmit mutat.

INFOGRAFIKÁK A BIBLIA SZOLGÁLATÁBAN

Az internet világában évek óta nagy népszerűségnek örvend, hogy újságírók és grafikusok összefognak és egy témát egy összetett, nagy méretű, tipográfiaailag jól kidolgozott ábra segítségével mutatnak be. Ezek előnye, hogy informatívak és tömörek, a témát mégis alaposan mutatják be, sok adatot, részinformációkat is megjelenítve.

A módszert felfedezték a keresztények is. A Biblia eseményeit és témáit is fel lehet ugyanis dolgozni ilyen módon. Néhány kiváló példát szeretnénk bemutatni lapunkban két oldalon. A szolgatars.hu-n megosztunk linkeket, ahol további bibliai infografikákat is találhatnak az érdeklődők.

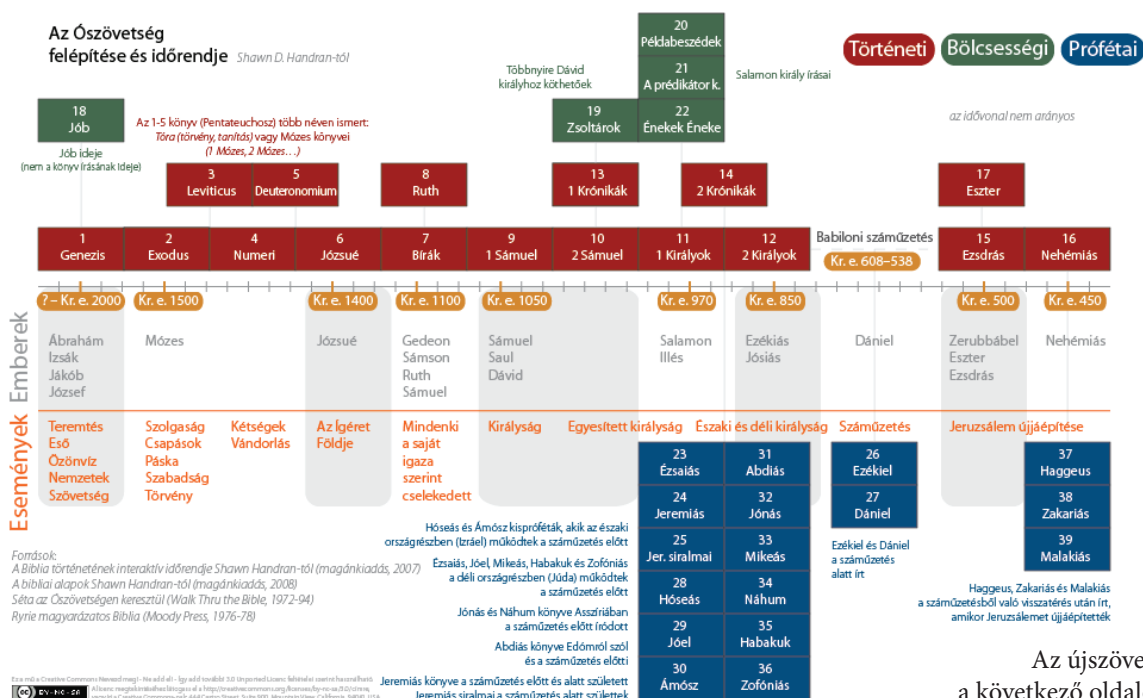

Nagyheti események

Ez az ábra Jézus földi életének utolsó hetét mutatja be, a nagyhetet virágvasárnaptól húsvét vasárnapjáig. A vízszintes tengely az időt mutatja, a függőleges tengely pedig a helyszíneket. A vonalak közelsége mutatja a személyek kölcsönhatását. Az evangéliumokra alapozva készült ez az interpretáció; néhány nagyheti esemény ideje vitatható.

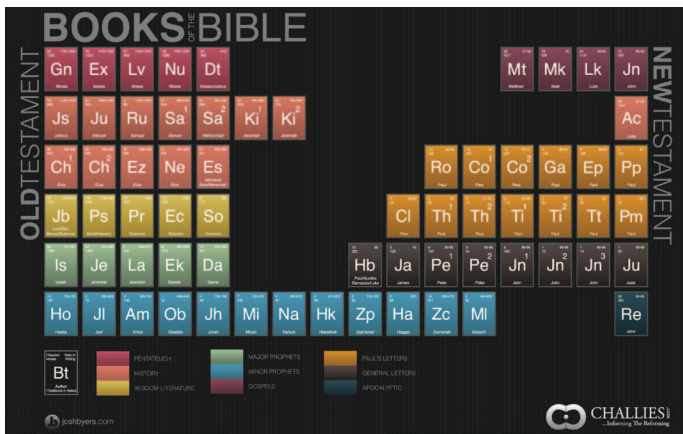
A grafika a következő oldalon folytatódik.

Közzétéve a Creative Commons Nevezd meg! – Ne add el! licenz alapján. BibleGateway.com
fordítás: kgyt.hu

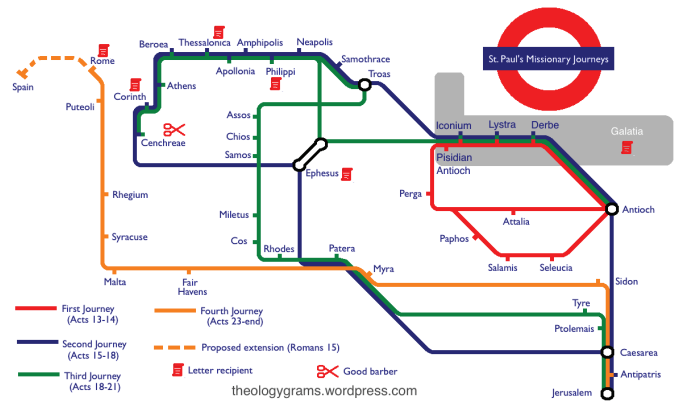

Az újszövetségi grafika a következő oldalon található.

Fontos: A Biblia történetének interaktív időrendje Shawn Handran-tól (magánkiadás, 2007) A bibliai alapok Shawn Handran-tól (magánkiadás, 2008) Séta az Ószövetségen keresztül (Walk Thru the Bible, 1972-94) Ryrie magyarázatos Biblia (Moody Press, 1976-78)

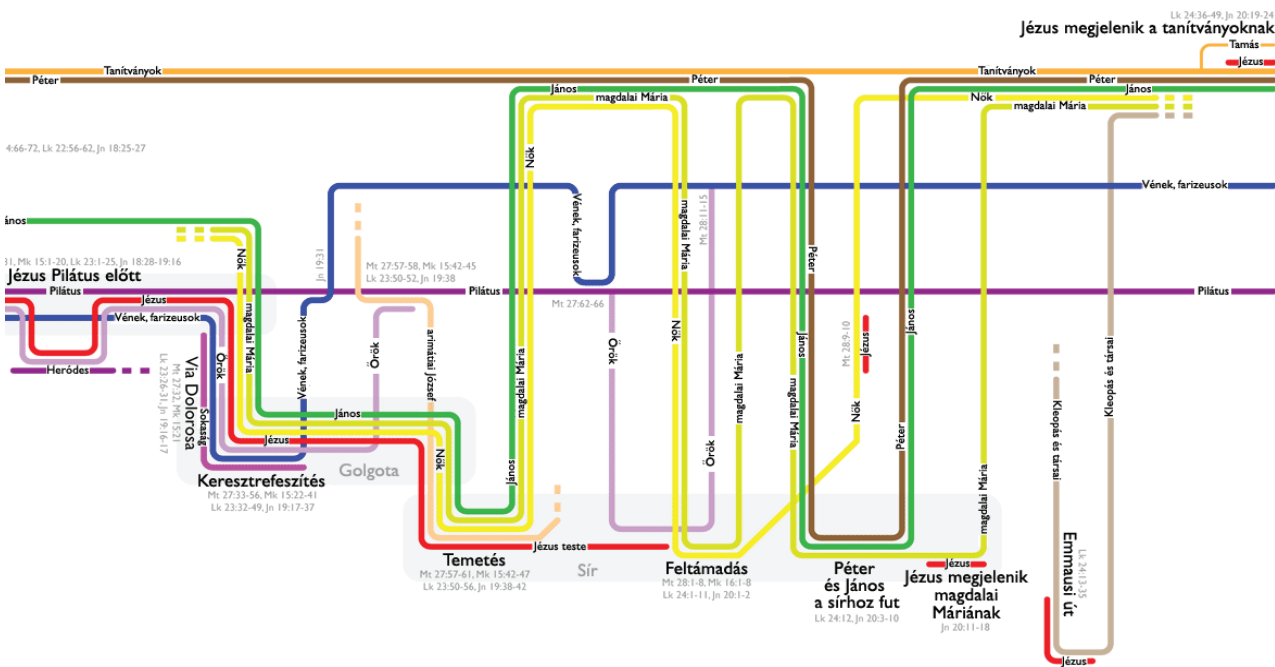

A Biblia könyveinek periódusos rendszere

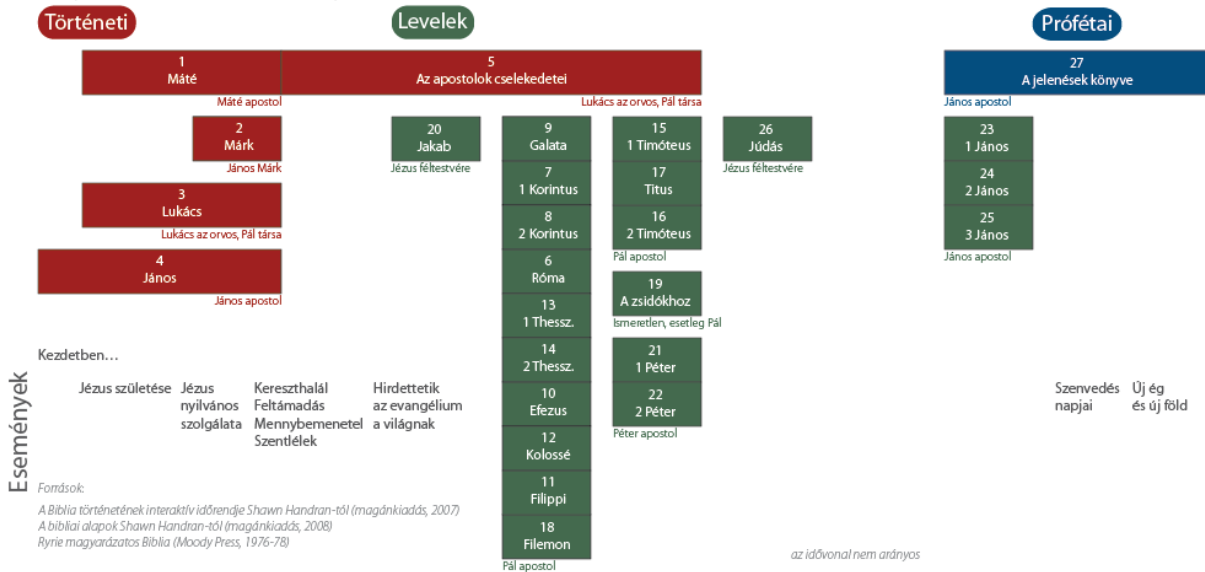
Pál apostol missziós útjai

Szo. Vasárnap

Forrás: www.biblegateway.com/blog/2011/04/holy-week-timeline-visualization
 Fordítás: Károly-György Tamás

Az Újszövetség felépítése és időrendje

Forrás: basicsofthebible.org/infographic
 Fordítás: Károly-György Tamás

Jézus feltámadása a történelem leghitelesebb eseménye

Várady Endre
ANGYALI VENDÉGEK
 A Zsid 13,2 vallás- és kortörténeti háttere¹

*A vendégszeretetről meg ne feledkeztek, mert ezáltal egyesek –
 tudtukon kívül – angyalokat vendégeltek meg.
 τῆς φιλοξενίας μὴ ἐπιλανθάνεσθε, διὰ ταύτης γὰρ ἔλαθόν
 τινες ξενίσαντες ἄγγελους.*

A vendégszeretet témaköre, noha nincs a bibliai írásmagyarázat homlokterében, mintegy búvópatak-rendszerként vagy csatornahálózatként át- meg átszövi mind az ó-, mind az újszövetségi Szentírás egészét.

A fenti mondatot és annak nyomán a felvetett témát tanulmányozva, két előzetes kérdés máris felvetődik. Vajon miért van jelen a Bibliában a vendégszeretet témaköre ilyen erősen és stabilan, akár a látens, akár az explicit szakaszokra gondolunk? Másfelől, mi a szerepe tágabb szakaszunknak a Zsidókhöz írt levélben, holott annak elsődleges és domináns mondanivalója Jézus Krisztus váltságáldozatával és az ezt valló zsidók vívódásaival, kihívásaival kapcsolatos?

Az utóbbira egyszerűbb a válasz. Nyilvánvaló, hogy a Zsidókhöz írt levél 1–12. fejezete és a 13. között törésvonal húzódik, ami leginkább a hirtelen műfaji váltással magyarázható,

tudniillik a homíliajellegű nagyobb egységet követően egy episztola-szerű záradékkal van dolgunk. Ugyanakkor fontos megállapítani, hogy nem csupán egy appendix a 13. fejezet, hanem integráns része az egész levélnek, ugyanis a homíliarész központi érvelése és kultikus diskurzusa új lendületet nyer, amikor a gyülekezetet a prédikációs fejtegetés következtetéseinek megélésére hívja fel a szerző. Ezzel egyúttal azt az általánosan érvényes állítást fogalmazza meg, miszerint a teológiai érvelés gyakorlati következményei képezik a valódi istentisztelet alapját.

Az előbbi kérdés megértéséhez mindenképp a vendégszeretet (φιλοξενία) ókori koncepcióját szükséges bemutatni. A kifejezés gyöke az „idegen-t” (ξενος) jelölő szó, amely könnyen belátható módon, logikailag szinonim a „vendég”-gel. Így egyaránt ebből az alapszóból származik az „elszállásol” (ξενίζω), illetőleg a „szállás” (ξενία), valamint a – jövevényszóként is meghonosodott – „idegengyűlölet” (xenofóbia) kifejezés. A görög xenos latin megfelelője, a „hostis” visszaköszön több indo-európai élő nyelvben, úgy, mint azt a „vendég” meghatározására használatos német „Gast” és az angol „guest” kifejezés is mutatja.

A terminus egyidős a „helybéli kontra idegen” szociológiai tapasztalattal. Már a műkenéi kultúrától kezdve tetten érhető ez a jelenség.² A görögök a civilizáltságot az istenfélelemben és az idegenszeretetben fogalmazták meg.³ Mindez a primitív, barbár kultúrák kontrasztjában érthető meg, amelyekben az idegent eleve ellenségnek tekintették, minek nyomán a helybéliek és az idegenek kölcsönös félelmet és ellenállást tanúsítottak egymás iránt.³

Az idegenek felé megnyilvánuló vendégszeretetet nem csupán filantróp cselekedetnek minősült, hanem vallásos tettnek is,⁵ ugyanis az idegent az istenek hírnökének tekintették, s mint ilyennek – az istenek iránti tiszteletükben és félelmükben – feltétel nélküli vendéglátást kínáltak fel.⁶ Így alakulhatott ki az azóta is szinte minden vallásban megfigyelhető motívum, hogy a szenthelyek, templomok, oltárok menedékként szolgálnak az – amúgy ismeretlen – idegennek, következésképp bármely menekültnek. Egyszóval, az idegen a vallás oltalmát élvezi.

Ezt a korabeli felfogást illusztrálja a következő homéroszi részlet: „mert Zeusztól ér ide minden koldús és idegen.”⁷ A főisten nevéhez idővel jóformán állandó jelzőként társult a „vendégszerető”, így a görög irodalomban gyakorta „Zeusz Xeniosz”, római megfelelője szerint pedig „Jupiter Hospitalis” formában találkozhatunk vele.⁸

Még a bibliai irodalomban is nyomát találjuk a mitológiai szereplő efféle megjelenésének: „Azért küldte, hogy megszenteltelente a jeruzsálemi templomot és nevezze az olimpiai Zeusz templomának; a Garizim hegyén álló templomot pedig a Vendégszerető Zeusz templomának – minthogy az ott lakók is ezt kérték.” (2Makk 6,2)

E koncepció továbbfejlődésének következő lépéseként a felbukkanó idegent immár nem csupán az istenek követeként jegyezték, hanem úgy vélték, hogy személyesen maguk az istenek látogatják meg az embereket, idegen vándorok áruháját magukra öltve, ezáltal sok görög-római legendának alapot szolgáltatva. Szintén Homérosz tollából származik a következő idézet: „Mert hisz az istenek is járják sokféle alakban messze vidékről jött vándorként városainkat, s vizsgálják, kik a döllyfösek és kik a jóraigyekvők.”⁹

Ugyanez a gondolatvilág tükröződik a római mitologikus irodalomban is: „Arra halandó képében Jupiter s vele pálcás gyermeke jött, Atlantiades, de levette a szárnyát. Kértek ezer házban pihenőt és éjjeli szállást, zártak ezer házat reteszek; hanem egy befogadta mégis a két istent, csak sásfedeles kicsi kunyhó, ám jó Baucis anyó s vele egykoru férje Philemon házask ott lettek még ifjan...”⁹

Az előbbiek fényében nyer értelmet a modern kor olvasója előtt Pál és Barnabás különleges, lisztai incidense: „Amikor a sokaság látta, amit Pál tett, likaóniai nyelven így kiáltottak: „Az istenek jöttek le hozzánk emberi alakban!” Barnabást Zeusznek mondták, Pált pedig Hermésznek, mivel ő volt a szóvivő.” (Acta 14,11–12) A városbeliek hirtelen szándékának háttérében nyilvánvalóan az Ovidius által megénekelte, tragikus végkimenetelű eset megismétlődésének elővigyázatos elkerülése húzódik.

A göröggel hozzávetőleg egyidős zsidó kultúrtörténetben is erősen jelen van a filoxenia koncepciója, még ha nem is egymással kompatibilis terminológiával, de a történetek motívumait tekintve felismerhető módon.

A zsidókhoz írt levél szerzője zsidó hívőket céloz meg üzeneteivel, jóllehet maga egyértelműen a görög műveltséget is magáénak tudhatja. Ilyenformán mindkét kultúrkörben otthonosan mozgott, tehát azok elemeit, hagyományait integrálja

mondandójába. Amikor a mottóként szolgáló igeszakaszban „egyeseke”-et (τινες) említ, a kor hallgatósága előtt jól ismert ószövetségi esetek elevenedhetnek meg, úgynevezett angyali találkozások-megvendégelés történetek. Elsőként Ábrahámé, aki „fölemelte tekintetét, és látta, hogy három férfi áll előtte. Amint meglátta őket, eléjük futott a sátor bejáratától, földre borult, és így szólt: Mindjárt hozatok egy kis vizet, mossátok meg a lábatokat, és döljjetek le a fa alá! Én meg hozok egy falat kenyeret, hogy felüdüljetek, és úgy menjetek tovább...” (Gen 18,2–5) E történet következő epizódjában Lót a főszereplő, ahol már nyíltan angyalokként nevezi meg az Írás az addig titokzatos férfiakat: „A két angyal estére Sodomába érkezett, Lót pedig éppen Sodoma kapujában ült. Amint meglátta őket Lót, fölkelt, eléjük ment, és arccal a földre borult. Térjete be, Uraim, szolgátok házába, töltsétek itt az éjszakát, mossátok meg a lábatokat! Reggel majd fölkelhettek, és utatokra indulhattok.” (Gen 19,1–2) A bírák korából úgyszintén két hasonló eset maradt fenn, mottónk tartalmát gazdagítva: Gedeoné és Menóahé. „Azután eljött az Úr angyala, és leült Ofrában a cserfa alatt... Ekkor Gedeon elment, és elkészített egy kecskegidát, meg egy véka lisztből kovásztalan kenyeret... azután kivitte hozzá a cserfa alá, és odatette eléje.” (Bír 6,11–19) „Akkor Mánóah ezt mondta az Úr angyalának:

Szeretnénk téged itt tartani és egy kecskegidát készíteni neked. ... nem tudta Mánóah, hogy az Úr angyala az.” (Bír 13,15–16)

Három lényeges megfigyelést tehetünk a tárgyalt szempontunk alapján.

1. Igen sok esetben az Úr akaratának kinyilatkoztatása vendéglátási epizódhoz kötődik, úgy, mint például az Ábrahámnak szóló Izsák-ígéret vagy a feleségkereső küldetés Izsák számára.¹¹
2. Az Úrral való szent találkozások valamiféle étkezési jelenethez kapcsolódnak,¹² amelynek mind a rabbinikus irodalomban,¹³ mind az újszövetségi Szentírásban visszhangjai figyelhetők meg.¹⁴
3. Az ószövetségi prófétai művekben jellemzően megjelenő idealista kép szerint Isten vendégül látja a népeket, s ekkor valósul meg a tökéletes shalom (vö. Ézs 49,12). Ennek tipikus újszövetségi visszhangjaként értelmezhetjük az Isten országának kiteljesedésére vonatkozó mennyei vacsora képét. „De mondom néktek, hogy sokan eljönnek napkeletről és napnyugatról, és asztalhoz telepednek Ábrahámmal, Izsákkal és Jákóbbal a mennyek országában.” (Mt 8,11)

Az imént idézett szakasz is alátámasztja, hogy Ábrahám a vendéglátó archetípusává lett. Vö. a Lk 16,22-ben Ábrahám kebelének motívuma, mint a szegényt befogadó közeg jelenik meg. A rabbinikus irodalom tanúsága szerint Ábrahám volt

az utazó vándorok számára létrehozott fogadók alapítója, az 1Móz 21,33-ban szereplő tamariszkuszfa pedig a vándorok éhségét enyhíteni hivatott gyümölcsöt termettek.¹⁴ Ugyancsak Ábrahámnak tulajdonítják az asztali imádság szokásának kialakítását.¹⁶

Szembetűnő az ószövetségi Szentírás „jövevényesség”-konceptiója, amelynek szerves része az is, hogy Izrael népe identitásának fontos alkotó eleme a zarándoklét megélése, miközben az Úr a vendéglátó szerepét tölti be. „A földet senki se adja el véglegesen, mert enyém a föld, ti csak **jövevények** és zsellérek vagytok nálam.” (Lv 25,23) Ezzel rezonál a deuteronomista hitvallás: „Bolyongó arámi volt az őszám...” (Dt 26,5) illetve a törvény ide vonatkozó rendelkezésének megokolása: „Ha **jövevény** tartózkodik nálatok az országban, ne legyetek hozzá kegyetlenek! Olyan legyen a köztetek tartózkodó jövevény, mint a közületek való bennszülött! Szeressétek, mint magatokat, mert **jövevények voltatok** Egyiptomban.” (Lv 19,33–34) Egyenes ági leszármazásán láthatjuk ennek az Újszövetségben is, amikor a „ξενοι και παροικοι” összetétellel találkozunk: „Ezért tehát nem vagytok többé **idegenek és jövevények**, hanem polgártársai a szenteknek és háza népe Istennek.” (Ef 2,19) Ilyenképpen elősegítette a vendégszeretet gyakorlását, hogy az első század keresztényei is önmagukat Isten vendégeiként határozták meg.¹⁷

Az, hogy az Atya és
Jézus Krisztus egyaránt
jövevényként aposztrofálja magát,
– a kortörténeti előzményeket
tekintve – a legerőteljesebb
motivációja a személyválogatás
nélküli vendégszeretet
gyakorlásának.

Mindennek komplementere az a tézis, miszerint maga Isten is jövevény a földön, mivel Teremtőként nem része a világnak, hanem felette áll.¹⁸ Jézus vallomásai¹⁹ egybecsengenek ezzel: „tudom, honnan jöttem, és hová megyek, ti azonban nem tudjátok, honnan jövök, vagy hová megyek” (Jn 8,14); „Az én országom nem e világból való: ha ebből a világból való volna az én országom, az én szolgálaim harcolnának, hogy ne szolgáltassanak ki a zsidóknak. De az én országom nem innen való.” (Jn 18,36) Az, hogy az Atya és Jézus Krisztus egyaránt jövevényként aposztrofálja magát, – a kortörténeti előzményeket tekintve – a legerőteljesebb motivációja a személyválogatás nélküli vendégszeretet gyakorlásának. Az újszövetségi Szentírásban számos helyen felszínre tör e téma, amely az eddig mondottak fényében átüt a közkeletűbb – ha úgy tetszik: elsődleges – írásmagyarázati jelentéssíkokon, ilyenformán immár könnyebben felismerhető. Jézus szájából a két – e tekintetben – legbeszédesebb szakasz a tanítványok kiküldése alkalmával, illetve a végső ítélettel kapcsolatban mondott prédikációja. „Aki titeket **befogad**, az engem fogad be, és aki engem fogad be, az azt fogadja be, aki elküldött engem. Aki befogad egy prófétát azért, mert az próféta, prófétának járó jutalmat kap; aki pedig egy igaz embert fogad

be azért, mert az igaz, igaz embernek járó jutalmat kap. Aki pedig csak egyetlen pohár friss **víz** ad **inni** egynek e kicsinyek közül, mert az tanítvány: bizony, mondom néktek, semmiképpen sem fogja elveszteni jutalmát.” (Mt 10,40–42) „Mert éheztem, és ennem adtatok, szomjaztam, és innom adtatok, **jövevény voltam, és befogadtatok... jövevény voltam, és nem fogadtatok be, méztelen voltam, és nem ruháztatok fel, beteg voltam, börtönben voltam, és nem látogattatok meg.**” (Mt 25,35.43) Utóbbi szakasz mutatja, hogy a vendégszeretet gyakorlása, illetve elmulasztása nem kisebb jelentőségű, mint az utolsó ítélet egyik fő kritériuma.²⁰ Továbbá, az emmausi tanítványok történeteként ismert perikópa úgyszintén új értelmezési hangsúlyokat nyer, ha a vándorvendég Jézus személyét és a szállásra invitálás-vendéglátás motívumát tekintjük (Lk 24,13–30). Nem téveszthető szem elől az sem, hogy a gyülekezeti tisztségviselők alkalmassági és jellemkritériumai között előkelő helyen szerepel a vendégszeretet. „Szükséges tehát, hogy a püspök legyen ... **vendégszerető**...” (1Tim 3,2) „Az özvegyasszonyok közé csak olyat szabad bejegyezni, aki ... mellett jó cselekedetei tanúskodnak, ... ha **vendégszerető** volt...” (1Tim 5,9–10) „A püspök ugyanis, mint Isten sáfára legyen feddhetetlen, **vendégszerető**...” (Tit 1,7–8) Természetes, hogy a gyülekezetek vezetőinek különösen jeleskedniük kellett e téren, ha generálisan minden keresztény hívőtől elvárt magatartásforma volt ez. „A szentekkel vállaltok közösséget szükségükben, gyakoroljátok a **vendégszeretetet**.” (Róm 12,13) „Legyetek egymással **vendégszeretők** zúgolódás nélkül” (1Pt 4,9) A kora kereszténység hitvallásosságának és kegyességének elemi része volt tehát a vendégszeretet gyakorlása, aminek pozitív példáját adják a galaták: „**úgy fogadtatok, mint Isten angyalát, mint Krisztus Jézust.**” (Gal 4,14b)

Sőt, nem csupán a krisztusi tekintély nyomán, hanem eleve, kvázi kulturálisan átörökölt és elvárt, ennél fogva folyamatosan működő rendszer volt a vendégszeretet intézménye.²¹ Jól mutatja ezt a tényt, hogy Jézus nem létrehozta azt, hanem épít rá, amikor tanítványait szolgálatra bocsátja.²² Akár a már fentebb említett, a tizenkettő kiküldésére vonatkozó szakaszra, akár a hetven(két) tanítvány kiküldésének szövegére gondolunk, kitűnik, hogy Jézus számít az ismeretlen vándorok felé magától értetődően felkínált vendégszeretetre, amit a szolgálat viszontagságait felvállaló tanítványai felé megnyilvánuló isteni gondviselésként aposztrofál. „Semmit ne vigyetek az útra, se botot, se tarisznyát, se kenyeret, se pénzt, két-két alsóruhátok se legyen! Amikor betértek egy házba, ott maradjatok, és onnan induljatok tovább. Ha valahol nem fogadnak be titeket, amikor kimentek abból a városból, verjétek le még a port is lábatokról, bizonyítékul ellenük.”

(Lk 9,3–5) „*Ne vigyetek magatokkal erszényt, se tarisznyát, se sarut! Útközben ne is köszöntsetek senkit! Ha azonban egy házba beléptek, legelőször ezt mondjátok: Békesség ennek a háznak! Maradjatok ugyanabban a házban, és azt egyétek, igyátok, amit adnak, mert méltó a munkás a maga bérére. Ne járjatok házról házra!*” (Lk 10,4–5.7)

A kegyesség ilyenképpen való megélése bizonyos – mai értelemben szektásan – elkülönülő vallási csoportok (például esszénusok) ellenében való önmeghatározásra is alkalmat ad, akik megtagadták a kívülről való idegenekkel történő asztalhoz telepedést.²³

A jézusi beszéd folytatása sem érdektelen a témánk szempontjából: „*Ha pedig bementek egy városba, és nem fogadnak be titeket, menjete ki annak az utcáira, és mondjátok ezt: Leverjük még a port is, amely városotokból lábunkra tapadt, de tudjátok meg, hogy közel jött az Isten országa. Mondom nektek: Sodomanak elviselhetőbb sorsa lesz azon a napon, mint annak a városnak.*” (Lk 10,10–12) Logikus kérdésnek tűnik, hogy miként kapcsolódik Sodoma említése a tanítványok kirendeléséhez? A felületes magyarázat csupán a büntetés súlyosságára szorítkozik, holott az eredeti történeti háttér az ítélet indokait is segít párhuzamba állítani. Érdekes olvasata tehát a sodomai történetnek (Gen 19), hogy elsőrenden voltaképp a vendégszeretet elmulasztása vonta ott akkor maga után az Úr haragját.²⁴

Néhány fellelhető korabeli utalás indirekt módon is megerősíti a vendégszeretet működő intézményének tényét. Először is a mottóbeli igevers, amely logikusan azért használhatja a „*ne feledkeztek meg*” (μη + impf. imp.) formulát, mert egy meglévő gyakorlat abbahagyásától óvja a címzetteket. Biblián kívüli egykorú forrásként feltétlenül meg kell említeni a második század elejéről származó, az őskeresztény életvitelbe betekintést engedő Didakhé következő bekezdését, amely a vendégszeretettel való visszaéléseket igyekszik felderíteni és szabályozni (összhangban a Lk 10,7 utolsó mondatával): „*Minden apostolt, aki hozzátok érkezik, úgy fogadjátok, mint az Urat magát! De egy napnál tovább ne maradjon! Ha esetleg szükséges, maradjon még egy napot: ha azonban már három napig marad, akkor hamisprófeta. Amikor az apostol elmegy tőletek, ne vigyen magával mást, csak kenyeret, addigra, amíg szállást talál. Ha pénzt kérne, hamis prófeta.*”²⁵ Evidens, hogy csak egy széles körben elterjedt, működő rendszerrel lehet visszaélni. Hasonló anomáliákról számol be – ugyancsak közvetetten – Samosatai Lucius „Peregrinus halála” című satírája, amelyben a főhős visszaél a keresztények vendégszeretetével.²⁶

Ha viszont ilyen komplex alapot biztosító előzményekkel rendelkező, és bevett – már-már magától értetődő – módon működő rendszer volt a keresztények között (is) a vendégszeretet, akkor vajon miért vált szükségessé az erre történő erőteljes buzdítás?

Az első század második felére az „idegen” (ξενος) kifejezés két csoport egzisztenciáját jellemezte. Egyrészt a fel-fellobbanó, majd kiteljesedő keresztényüldözés nyomán bujdosni kényszerülő menekültek, másrészt a településről településre járó vándorprédikátorok körét. Az előbbieknél értelemszerűen menedékhelyre volt szükségük, ugyanakkor az őket együttérzéssel – vélhetően velük sorsközösséget vállaló – befogadók nem kis kockázatot vállaltak azzal, ha házuk ajtaját megnyitották előttük, ugyanis a keresztényrejtegetők kémkedő álkeresztények által egykönnyen lelepleződhetnek. A zsidó levél írója figyelmezteti a címzetteket, nehogy az üldöztetéstől való félelem miatt Isten szolgáit, küldöttait (tudniillik angyalait) elmulasszák megvendégelni. A másik csoport életmódjából fakadóan szorult szívességből történő vendéglátásra, egyrészt azért, mert anyagi lehetőségeik nem engedték meg a hivatalos fogadókban (vö. Lk 2,7; 10,34–35) való éjszakázást, másrészt pedig éppen az említett

nyilvános szálláshelyek morális szempontból hírhedt volta miatt. Ezért saját feddhetetlen hírnevük védelmében a magánházakat részesítették előnyben.

Végül, az eredeti kérdésre is választ ad a kifejezés kiterjedt jelentéstartalmának iménti leírása, tudniillik mi a jelentősége annak, hogy pont a Zsidókhoz írt levélben található az idézett mottó? Éppen a zsidókból lett keresztényeknek volt leginkább kiépült és könnyen járható menekülőútjuk az üldöztetésből: vissza az elismert és biztonságos, kiszámítható judaizmusba. Ettől a meghátráló visszalépéstől óvja őket az ige, emlékeztetve régmúlt, példaértékű eseményekre, követendő és elretentő esetekre egyaránt.

Jegyzetek

1. Az Evangélikus Hittudományi Egyetemen rendezett, az angyalok témakörét feldolgozó tematikus akadémiai év előadássorozatának részeként 2012. december 3-án elhangzott előadás szerkesztett változata.
2. Colin Brown (szerk.): *The New International Dictionary of New Testament Theology*. Vol. 1. Carlisle, Cumbria, 1986, Paternoster Press, 686. o.
3. Homérosz: *Odüsszeia*. VIII. 576; IX. 175. Budapest, é. n., Európa, 125. o., 131. o.
4. Brown, 686. o.
5. Craig A. Evans – Stanley E. Porter (szerk.): *Dictionary of New Testament Background*. Leicester, 2000, InterVarsity Press, 524. o.
6. George Arthur Buttrick: *The Interpreter's Dictionary of the Bible*. Vol. 2. Nashville, 1962, Abingdon Press, 654. o.
7. Homérosz: *Odüsszeia*. VI. 207–208. Budapest, é. n., Európa, 94. o.
8. Evans–Porter, 266–267. o.
9. Publius Ovidius Naso: *Metamorphoses*. VIII. 625–32. Budapest, 1975, Magyar Helikon, 235. o.
10. David Noel Freedman (szerk.): *The Anchor Bible Dictionary*. Vol. 3. London, 1992, Doubleday, 300. o.
11. Például 2Móz 24,9–11.
12. Misna: Ávót 3,4; Beráchót 17a.
13. Lásd Zákheus – Lk 19; emmausi tanítványok – Lk 24; találkozás a feltámadt Jézussal – Jn 21.
14. Genézis Rabba 39,14.
15. b. Sota 10a-b.
16. William L. Lane: *Word Biblical Commentary*. Vol. 47b. Hebrews 9–13. Dallas, 1991, Word Books Publisher, 512. o.
17. Brown, 689. o.
18. Gerhard Kittel – Gerhard Friedrich: *Theological Dictionary of The New Testament*. Vol. 5. Grand Rapids, Michigan, 1979, Eerdmans, 28. o.
19. 16. o.
20. Vö. Publiusz Máltán (Acta 28,7).
21. Geoffrey W. Bromiley (szerk.): *The International Standard Bible Encyclopedia*. Vol. 2. Grand Rapids, Michigan, 1987, Eerdmans, 106. o.
22. George Wesley Buchanan: *The Anchor Bible*. Vol. 36. To The Hebrews. London, 1972, Doubleday, 230. o.
23. Uo.
24. Didakhé. A tizenkét apostol tanítása: XI. 4–6
25. <http://www.tertullian.org/rpearse/lucian/peregrinus.htm> (2014. február 19.)

Benjamin Myers

A BIBLIA LEGRÖVIDEBB KOMMENTÁRJA

Ben Myers rendszeres teológiát oktat az ausztráliai United Theological College-ban

Nem könnyű egy egész bibliai könyv üzenetét egy-két mondatban megragadni. Az alábbi rövid összefoglalókat a szerző eredetileg twitter-üzenettként publikálta (twitter.com/FaithTheology). Stílusa néhol erőteljesen fiatalos, ám igen inspiráló.

A szerk.

ÓSZÖVETSÉG

Mózes 1. könyve

Egy a csillagok végtelen számától elámuló idős ember; a felesége vajúdik; előzőleg nevetés hangzott.

Mózes 2. könyve

Valaki mezítláb áll a homokban, bámulja a lángokat, és alkudozik egy olyan Istennel, akinek nem tudja a nevét.

Mózes 3. könyve

Az emberek egy hegy lábánál állnak, telve szeretettel és félelemmel, miközben a szentség szavai kardként hatolnak szívéjükbe.

Mózes 4. könyve

Valaki megszámlolja a lázadó tömeget, a halottakat és a vándorlással töltött éveket.

Mózes 5. könyve

Szeretlek Téged, szeretlek Téged. Nem mintha nagy és híres lennél, hanem éppen azért, mert kicsi vagy és elveszett.

Józsua könyve

A fallal körülvett városban egy prostituált vetkőzik, miközben trombitaszó és lábak dobogása hallatszik.

Bírak könyve

A nő, akár egy pszichoterapeuta, beletúr a férfi hajába, és a fülébe suttogja: „Most csak lazíts, és mesélj el nekem mindent.”

Ruth könyve

Egy férfi arra ébred az éjszaka közepén, hogy egy idegen nő fekszik a lábainál. Kidörzsöli a szeméből a királyokról szőtt álmait.

Sámuel 1. könyve

Nyomorúság + Isten = Sámuel
Izráel - Éli + Sámuel = Királyság
Királyság - Saul = Dávid
Dávid - Jonatán = 0

Sámuel 2. könyve

Győzelem! Az öröm csatakiáltása! A győztes elrejtí arcát:
Óh, Absolom, fiam, az én fiam!

Királyok 1. könyve

Valóan királyságot akartok, hm?! Ne mondjátok, hogy nem intettelek óva titeket!

Királyok 2. könyve

Éppen erről beszéltem.

Krónikák 1. könyve

Figyelem, azokban a napokban nemzették az egész nemzetség összes férfiúját.

Krónikák 2. könyve

Ha felépítjük, akkor eljön Ő.

Ezsdrás könyve

Amikor megláttuk a templomot, azt hittük, hogy álmodunk, vagy az előtte való életünk volt az álom, amiből éppen akkor ébredtünk fel.

Nehémiás könyve

Amikor elolvasta a férfi a pergamenen lévő írást, hosszú elmebaj után, meghallottam a nevemet, és sírni kezdtem.

Eszter könyve

Az árva királyné dicsősége az ünnepen. Csillogó szemeiben szerelem és háború.

Jób könyve

Valaki agyagdarabokkal kapargatja magát, valaki elátkozza az anyja méhét. A távolban egy Leviatán poroszkál csendesen.

Zsoltárok könyve

Az antifónia kedvéért - amikor a hullámok csapkodnak körülöttem, a könyörgés húrjaiba csapok.

Példabeszédek könyve

Milyen dicséretes nő! Őt veszem feleségül! (Rajtam hagyta mind a tíz ujjá nyomát.)

Prédikátor könyve

Az élet egy üres medence. Valaki kihúzta a dugót, és minden értelem elszivárgott belőle. Jó szórakozást!

Énekek éneke

Egy galamb énekel a fiatalok fölött egy almafán, akik leveszik a ruhájukat, és csodás szerelmi éneket költenek.

Ézsaiás könyve

Amikor a négy égtájt összehajtják, mint egy ruhát, az összes morzsa közére csúszik majd, a Sion hegyére.

Jeremiás könyve

Az ige egy kút mélyéből jön, és meztelen lángként ég a síró próféta szájában.

Jeremiás siralmi

Egy medve meghajol. Romlás következik. Nincs menekvés a szent Isten ítélete elől! Halottak! Siránkozó! Meztelen gyászoló! Imádkozzatok!

Ezékiel könyve

Négy repülő teremtmény, négy szemekkel rendelkező kerék, egy tekercs, egy Lélek, egy templom, egymillió életre kelt csont.

Dániel könyve

Imádkozom (mindennap) az Emberfiának városa felé fordulva, aki előtt minden király (mindenki) meg fog hajolni, mint a fűszálak a szélben.

Hóseás könyve

Fiút szült. Egy másik fiú! Az alázatos férj gyengéden a karjaiba veszi a kijelentett prófeciát.

Jóel könyve

Az összetört szívek repedésein a szöcskék kezdenek befelé rajzani.

Ámós könyve

Hallelujah! Az Úr itt van! Az életetekért küzd!

Abdiás könyve

Számotok több lesz a csillagokénál. Nézd meg, hogyan törölöm ki a csillagokat, és burkolom sötétbe a világot!

Jónás könyve

Ha a próféta engedetlen, még a tenger halai is ellene vannak. Ha megtér Ninive, még az állatok is böjtölnek és imádkoznak.

Mikeás könyve

Kisprófétának hívunk. Azonban hegyeket növesztés a hegyek fölött; az egész világ gazdagsága eltörpül melletted.

Náhum könyve

Füлтől fülig húzott szájjal éneked a siratóéneket Ninive elestekor.

Habakuk könyve

Isten szabadításáról énekel, miközben arca még nedves a felháborodás könnyeitől.

Sofóniás könyve

Ijedten kiáltozz, mert el foglak söpörni a föld színéről. Örömmel kiált fel, mert a karjaimba foglak söpörni.

Hageus könyve

A száműzetésből való visszatéréskor a próféta prózában beszél. A fogság évei kitörölték a költészetet az emberek lelkéből.

Zakariás könyve

Ha megérnéd és meglátnád azt a napot, amikor elolvassák a könyvtekerced, tetszene neked, és szólnál a barátaidnak is, hogy hozzanak egy szamarat.

Malakiás könyve

Szereztek hát új szívet is, ha már új templomotok van; igyekezzetek, még mielőtt az Úr megjelenne, és rátok borítaná az oltárt.

MI A TWITTER?

A Twitter egy internetes ismeretségi hálózat és mikroblog-szolgáltatás, mely lehetővé teszi a felhasználóknak, hogy rövid bejegyzéseket vagy egymásnak szánt üzeneteket írjanak (formázatlan szöveggént, maximum 140 karakter hosszúságban).

A tweet szó csiripelést jelent. Ezért egy madárka a jele a szolgáltatásnak. A Twitter az elképesztő népszerűsége teszi fontossá az online világban. Elterjedtségének a titka főleg a 140 karakterre korlátozott üzenetméretben van. Ekkora üzenetet az is könnyen megfogalmaz, aki nem akar saját blogot vezetni.

A népszerűsége miatt sok keresztény vezető is használja ezt az oldalt, hiszen ez a csatorna is alkalmas biztonsággtételre, evangéliumhirdetésre. A Szolgatársat itt lehet követni a Twitteren: twitter.com/Szolgatars.

DEUTEROKANONIKUS KÖNYVEK

Tóbiás könyve

Az istentelen Ninivében csupán egyetlen emberben él az igazi hit; és egyszer csak egy hideg sírbolt...

Judit könyve

Hogy tudják a férfiak elveszíteni a fejüket egy csinos nő láttán?

Salamon bölcsessége

Salamonnak az ezer nőtől álló háreme mellett is csupán egyetlen nő az igazi mátkája.

Sírák könyve

Szánd életedet a bölcsesség kutatására, hiszen az ő terhe könnyű és az ő igája gyönyörűsége.

Báruk könyve

Az egész dolog summája – a Törvény, a Próféták és az Írások.

Jeremiás levele

Jó tanács a bálványokkal kapcsolatban: ha egy bálvány az arcára került madárürüléket nem képes letörölni saját maga, akkor ne imádd őt!

ÚJSZÖVETSÉG

A három héber ifjú dala

A tüzes kemence belsejében a három ifjú olyan hidegvérű maradt, hogy még rágyújtottak egy nótára is, hogy ki ne hűljenek.

Zsuzsanna és a vének

Ez egy megosztó történet. **Bél és a sárkány**

A túl sok zsíros étel elfogyasztása igen-igen rosszat tesz az emberrel.

Ezsdrás 1, 2, 3, 4, 5, 6

Mindez már túl komplikált.

Ezsdrás 2. könyve

A halott gyermekeink rejtetten élnek valahol és játszanak. Isten hamarosan meg fogja találni őket, és nevetve jönnek elő a sírokból.

Manassé imája

Hitéletünk ezen darabját egy bálványimádó király írta. Az egyházban a „vízköpőknek” is van helyük.

Makkabeusok 1. könyve

Az idegen isten oltárát vér áztatja, miután a törvény szigorú kalapácsa lesújtott.

Makkabeusok 2. könyve

Isten haragja ünneplésre és éneklésre ad okot az idegen istenek között. Amikor a harag a kegyelem látomásává szelődött.

Máté evangéliuma

Azt hittük, a tanítások tükrözik Isten törvényét, de tévedtünk. A törvény a tükör, amely visszatükrözi az ő jellemét.

Márk evangéliuma

Amint megöltük őt, Isten mindjárt egy titkot árult el. Senki más nem hallotta ezt, kivéve a katonát, aki áhítattal emelte fel véres kezeit.

Lukács evangéliuma

Gondos kutatómunka után készítettem egy független, tárgyilagos tanulmányt mindarról, ami történt. Minden az anygallal kezdődött...

János evangéliuma

Mivel nem találtuk meg az utat Istenhez, ő egy dárdát használt, hogy utat nyisson a saját oldalán számunkra, és így szólt: „Íme, én vagyok az út!”

Apostolok cselekedetei

A feltámadás bizonyítéka: avagy a világ erői felsorakoztak egy kendő mellé, amelyen az apostol orrának vére volt.

Pál levele a Rómaiakhoz

Amit Ádám elveszített, Krisztus megtalálta, a Lélek adja, a hit megtartja, a teremtett világ sóvárogja, a halál szabadon engedi.

Pál első levele a Korinthusiakhoz

Ha megszólalna az utolsó trombitaszó, nem hallanánk meg. Valószínűleg akkor is hangosan dicsekednénk és vitakoznánk a saját szentségünkről egymás közt.

Pál második levele a Korinthusiakhoz

Óh, mennyire szeretlek titeket, ti mihasznák, édes-kedves, kockafejű csirkefogók, ti idegesítő kisbabák!

Pál levele a Galatákhoz

Nem voltunk biztonságban a láncaink nélkül, ezért szakembereket kerestünk, akik megjavították őket. Aztán megérkezett Pál, és elkezdett ütni minket a pöröllyel.

Pál levele a Efézusiakhoz

Amikor az emberiség részekre hasadt, akkor Isten (aki szereti a felújításokat) fogta a fát és a szögeket, és újból összeszerkesztette.

Pál levele a Filippiekhez

Pál még láncok között is szabadabb, mint a vadlovak. Az apostol öröme még a börtönből is az égig szárnyal.

Pál levele a Kolossébeliekhez

Isten összebarkácsolta az univerzum minden darabját, mint egy óriási, lombfűrészkes kirakójátékot, egy tökéletes egészé, Krisztus képmásává.

Pál első levele a Thesszalonikaiakhoz

Krisztusban nincs éjszaka, csak örökkévaló reggel, melyben az élők és a holtak arra ébrednek, hogy átölelik őket.

Pál második levele a Thesszalonikaiakhoz

Amikor azt mondtam nektek, testvéreim, hogy hamar visszajön, valójában arra gondoltam, hogy a közeljövőben.

Pál első levele Timóteushoz

Kedves Pál! Köszönöm a leveled és minden abban szereplő tanácsod. A borrhól szóló rész: oké! De a nőkről szóló: uuhh...

Üdv: Timó

Pál második levele Timóteushoz

A haldokló apostol leírja végakarátát: „Szeretett fiamra, Timóteusra hagyom mindenemet: az evangéliumot és a láncaimat.”

Pál levele Tituszhoz

Nem az életünk tükreben kell az evangéliumot szemlélnünk. Inkább az evangélium tükreben kell az életünknek megváltoznia.

Pál levele Filemonhoz

Egyszer egy napon, a történelemben először, egy szolga és az ura testvérekként kiáltottak fel a felismerés döbbenetében.

A Zsidókhöz írt levél

Nézz bele a tükörbe, hogy meglásd az arcod; kövesd az árnyékot, hogy megtaláld az eredetit; gázolj keresztül a véren, hogy meglásd a helyet, ahol megszűnik a vérontás.

Jakab levele

A hit nem önmagunk szemlélése, hanem az ajtónk előtt álló koldus, aki egy képet tart elénk.

Péter első levele

Egy idegen ország közepén összegyűlnek az idegenek egy helyen, és ezt úgy nevezik, hogy otthon.

Péter második levele

„Pál leveleiben vannak nehezen érthető dolgok”: avagy a szelíd bírálata egy névtelen levélnek, amely tele van rejtélyes és homályos utalásokkal.

János első levele

A szeretet a dolgok valódi rendje, a gyűlölet csupán lázadás a valóság ellen.

János második levele

Az elméleti szeretet öncsalás. A szeretet eljött közénk emberi testben. Ő irányítja a tagjainkat, hogy szeretetben járjunk.

János harmadik levele

Ó, drága barátaim, ahhoz, hogy elmondjam nektek, mit jelent a szeretet, szemtől szemben kell állnunk egymással. A szeretetet nem lehet postán küldeni.

Júdás levele

Ha az egész világ elégne egy nukleáris katasztrófában, az utolsó emberi lény idézze Júdás levelét, mielőtt meghal.

Jelenések könyve

Amikor a menyasszony késve érkezik az esküvőre, megcsókolja a vőlegényt, és így szól: „Elnézést a késésért, pokoli volt a forgalom.”

Ha valaki esetleg kedvet kapna hasonló saját bibliakommentárt írni, és szívesen megjelentetné lapunkban, kérjük, küldje el a szerkesztőnek a sinkacs@gmail.com címre!

KÖNYVAJÁNLÓ

Clark, K.J.-Lintz, R.-Smith, James K.A.
Filozófiai-teológiai kislexikon – 101 kulcsfogalom
 Kálvin, Budapest, 164 oldal

Ez a kislexikon elsősorban filozófiai fogalmi szótár, melynek szócikkei párbeszédben állnak a teológiával. Abban tér el más filozófiai szótáraktól, hogy a fogalmak, irányzatok és személyiségek általános és átfogó ismertetése mellett kitér azoknak a teológiával való kapcsolatára is. Ezzel segítséget nyújt a teológiát tanulóknak és művelőknek, de a gyakorlati egyházi szolgálatot végzőknek is, a teológia szempontjából fontos filozófiai kérdésekben való eligazodásban. A különböző korszakok legalapvetőbb összefüggéseinek bemutatása, a kidolgozott kereszthivatkozások és a válogatott bibliográfiai gyűjtemény bőséges lehetőséget kínál a további elmélyüléshez.

KÖNYVAJÁNLÓ

Cseri Kálmán:

Emberk a kereszt körül

Harmat, 2013, 160 oldal

Csütörtök estétől péntek estig öt helyszínen zajlottak a Jézus Krisztus szenvedésével és halálával kapcsolatos események. Utolsó vacsora egy jó barát házában, Jézus lelki tusája a Gecsemáné-kertben, a vallási per Kajafás előtt, a politikai per Pilátus előtt, keresztre feszítés a Golgotán.

Eközben nagyon sokféle ember forgolódott körülötte. A Biblia egész arcképcsarnokot rajzol elénk. *Cseri Kálmán* kiválasztotta közülük Júdást, Kajafást, Pétert, Heródest, Barabbást, a latort, a századost, János tanítványt. Könyvében továbbá foglalkozik a sokaság viselkedésével, illetve Pilátus személyével két fejezetben is. Magát Jézust is bemutatja, mint aki a kereszten is király. A szerző azt mondja, hogy a könyvben megjelenő karakterek 21. századi utódai itt élnek közöttünk. Huszonnég óra alatt az egész emberiség felvonult Jézus keresztségére, és megmutatta valódi természetét.

Épp ez a szemlélet teszi nagyon elevenné és frissé ezt a könyvet. Észre kell vennünk, hogy nem különbözünk mi sem a kereszt körül megjelenő emberektől. És épp itt mutatkozik meg igazán, hogy kik is vagyunk. Jézus szikrázó fényében nem tudjuk eltakarni semmi szennyünket.

Bekell vallanunk, hogy bennünk is van Júdás tagadásából. Júdás Jézus nélkül akarta a programját véghezvinni. Mi mindent akarunk mi tenni Jézus nélkül? Bennünk is van Kajafás szűklátókörűségéből. „*A Kajafások nem hajlandók megállni Jézus előtt és szembenézni vele. A Kajafásokat az jellemzi, hogy letakarják az arcát, s úgy*

ütlegelik ököllel” – írja a szerző. Péter árulásában úgy leszünk mi is részesek, hogy nem vállaljuk a szenvedést Krisztusért. Pilátus döntésképtelensége is a mienk. Hányszor gátol meg minket is a jó cselekvésében az, hogy úgy véljük, hitből fakadó tettünknek rossz következményei lesznek! Cseri Kálmán bemutatja, hogy Pilátus ötször próbálta megkerülni a döntést Jézussal kapcsolatban. Nem akarta aláírni a halálos ítéletet, ám Krisztus mellé sem akart állni.

De felemelő példák, illetve felemelt életek is élnek tárulnak. Miként Barabbásnak, nekünk is Jézus az egyetlen reményünk. Sosem késő Jézus segítségét kérni – látjuk a lator példáján. Jézus végső kig kitaró szeretete bizonyosságot adhat nekünk a századossal együtt arra, hogy minden igaz, amit magáról hirdetett. Hálát adhatunk, ha tudunk olyan csendes, de hűség követői lenni Krisztusnak, mint János volt.

A könyv Cseri Kálmán egy korábbi nagyheti prédikációsorozata felhasználásával született. „Volt egy vágyam, hogy arról, amit a Biblia Jézus kereszthaláláról és föltámadásáról ír, jó lenne egyszer valami csendes bizonyágtételt közzétenni” – fogalmazott a könyv bemutatóján.

Ha figyelmesen tanulmányozzuk a szenvedéstörténet szereplőit, teljesebb önismeretre juthatunk, s mi is felismerhetjük Jézus valódi lényét. A szerző azzal segíti az olvasókat ebben a tükörbe nézésben, hogy alapos bibliaismerettel és mély emberismerettel úgy mutatja be a passió történetének ismert szereplőit, hogy jobban megértjük tévedésük vagy épp példamutató viselkedésük indítékait. Tanulhatunk ezekből, és az így nyert mélyebb önismeret által már jobban felismerhetjük a kereszten értünk szenvedő Jézus Krisztus valódi lényét.

IRODALOM

Szép Ernő:
Jézus Krisztus

Emberek istene,
Istennek embere,

Sóhajnak vonója,
Némának ekhója,

Te lehajlott fejű,
Megszegezett kezű,
Leszegezett lábú,
Lecsukódott szemű,
Te megfagyott ajkú,
Te kihasadt szívű,
Te örökre vérző,
Útszél elhagyottja,
Mezítelen testű,
Hófehér szemérmes.
Tavasszal lombtalan,
Nyáron napon égő,
Te ősszel megázó,
Te télen megfázó,
Szélben takaratlan,
Viharban búvatlan.
Te nappal életlen,
Éjszaka fekvetlen.
Özvegyek karója,
Leülő koldusnak
Támasztó párnája,
Minden úttalannak
Útmutató fája.

Gyermekek rokona,
Véneknek pajtása,
Vándoroknak botja,
Bohóknak tutora,
Pásztorok vezére,
Juhok gyapjújából
Tövist válogató,
Szamár hosszú hátát
Végig simogató.
Jajnak trombitája,

Könnyeknek kendője,
Éhes vendéglője,
Te kenyér bor és hal.
Bénának fürdője,
Esettnak mentője,
Vakoknak gyertyája,
Poklosok barátja,
Halálnak doktora,
Mindenki testvére,
Egyetlen magános.

Te másról beszélő,
Te tengerre lépő,
Te egekre néző.
A kínoknak grófja,
Hercegek hercege,
Királyok királya,
Szegények szegénye,
Harmincz ezüst érő,
Harminczhárom éves.

Te felhőbe szálló,
Te mennyekben járó,
Tejúton sétáló,
Fényességben álló,
Szivárványra dülő,
Te angyalt tanító,
Te bárányt vezető,
Galambnak gazdája,
Kelet majorosa,
Nyugat bíborosa,
Csillagok csillaga,
Örök trónörökös,
Örökös boldogság.

VENDÉGROVAT

Tóth-Simon Károly

MI AZ ÉLETÜNK ALAPJA?

Gondolatok Jn 12,1–11 alapján

A szerző a Miskolci Keresztény Gyülekezet egyik pásztorja és az infaustus.wordpress.com blog írója. Házas, egy leány édesapja.

A keresztény hit lényeges vonása az, hogy nem magunknak kell kitalálni, hogy hogyan éljünk – Istennek konkrét terve van az életünkre nézve. Ez ugyanúgy igaz az egyéni, mint a gyülekezeti életünkre. Ha egyéni életünkre nézve feltesszük magunknak a kérdést, hogy mit kíván tőlünk Isten, a Szentírásban ezt a választ találjuk: „Ember, megmondta neked, hogy mi a jó, és hogy mit kíván tőled az Úr! Csak azt, hogy élj törvény szerint, törekedj szeretetre, és légy alázatos Isteneddel szemben!” (Mik 6,8). Világos, hogy az Úrnak kész terve van ránk nézve, melynek alapja az, hogy csak ő ismeri azt a jövőt, melyet megálmodott nekünk (Jer 29,11).

Ugyanez igaz a gyülekezeti életünk tekintetében is. Az egyház nem emberi találmány, hanem Jézus Krisztus hozta létre és építi („Én... építem fel egyházamat” – Mt 16,18), illetve ő az, aki a Szentlélek által szolgálatba állítja a lelki munkásokat (ApCsel 20,28). Legyen szó egyénekről vagy egész közösségekről, Isten konkrét tervvel rendelkezik az életünkre nézve. Ez a terv pedig csodálatosan kibontakozik az egyik jól ismert evangéliumi történetben.

A szöveg

„Jézus tehát hat nappal húsvét előtt elment Betániába, ahol Lázár élt, akit feltámasztott a halottak közül. Vacsorát készítettek ott neki, s Márta szolgált fel, Lázár pedig a Jézussal együtt ülök között volt. Mária ekkor elővett egy font drága valódi nárduskenetet, megkenete Jézus lábát, és a hajával törölte meg; a ház pedig megtelt a kenet illatával. Tanítványai közül az egyik, Júdás Iskariótes, aki el akarta őt árulni, így szólt: »Miért nem adták el inkább ezt a kenetet háromszáz dénárért, és miért nem juttatták az árát a szegényeknek?« De nem azért mondta ezt, mintha a szegényekre lett volna gondja, hanem azért, mert tolvaj volt, és a nála levő erszényből elszedegette, amit beletettek. Jézus erre így szólt: »Hagyd, hiszen temetésem napjára szánta; mert a szegények mindig veletek lesznek, de én nem leszek mindig veletek!« Nagyon sokan megtudták a zsidók közül, hogy ő ott van, és odamentek; nemcsak Jézus miatt, hanem azért is, hogy lássák Lázárt, akit feltámasztott a halottak közül. A főpapok pedig elhatározták, hogy Lázárt is megölik, mert a zsidók közül sokan miatta mentek oda, és hittek Jézusban.» (Jn 12,1–11).

E történetnek három főszereplője van: Lázár, Mária és Márta. Mindhárman az Istennel való kapcsolatunk egy-egy alappilléret szemléltetik a saját életükkel. Érdemes szemügyre venni azt, hogy életük milyen üzenetet közvetít, és megtanulni rajtuk keresztül, hogyan élhetünk egészséges hitéletet. Ha ez a három pillér egyensúlyban lesz az életünkben, akkor az egyéni kereszt-

Giotto: Lázár feltámasztása, 1306

tény életünk és gyülekezetünk működése is összhangban lesz a biblikus mércével. Olyan ez, mint egy szék három lába: csak akkor fog szilárdan állni, ha mindhárom terület rendben van – egyik sincs elhanyagolva vagy túlhangsúlyozva.

1. ALAPPILLÉR: BIZONYSÁGTÉTEL

„...Lázár pedig a Jézussal együtt ülök között volt. (...) A zsidók közül sokan miatta mentek oda, és hittek Jézusban.»

Lázárral csupán két alkalommal találkozunk János evangéliumában. A 11. fejezetben betegként jelenik meg, aki meggyógyítását kéri testvérei Jézustól. A fejezet végére, amikor Krisztus odaér, már meghalt, és négy napja halott volt („...már szaga van...” – Jn 11,39). A 12. fejezetben pedig ismét él, hiszen az Úr feltámasztotta a halálból. Jelen van azon a vendégségen, melyet Jézus tiszteletére adtak, és egy asztalhoz telepszik Mesterével és a többi vendéggel.

A történet érdekessége, hogy a kiemelt részlet kivételével semmit nem tudunk meg arról, hogy mit tesz Lázár. Egyszerűen csak ül Jézus társaságában, és miatta sokan hisznek benne.

Sok könyvet olvastam már és rengeteg tanítást hallottam az evangelizációval kapcsolatban. Többnyire ugyanaz volt a problémám mindegyikkel – izzadságszagúnak éreztem őket („...már szaga van...”). Úgy éreztem, hogy rám akarnak erőltetni valamit, ami egyébként nekem nem megy természetes módon (vö. 1Kor 12,28–30). Kényszert éreztem arra, hogy tegyek bizonyosságot, mert különben rossz keresztény vagyok, aki nem értékeli a

megváltását, és elássa a kapott talentumait.

Egy másik problémám az volt, hogy ezek a tanítások és írások a hangsúlyt a módszerekre fektették. Igyekeztek néhány vázlatpontban összefoglalni az evangélium lényegét (amivel alapvetően semmi gond nincs!), és ezt kellett volna továbbadnia mindenkinek – függetlenül attól, hogy beszélgetőpartnerében egyébként milyen kérdések merülnek fel. Így kissé olyannak tűnt számomra a bizonyágtétel, mint egy termékbemutató, mely során próbálok eladni valamit valakinek, akinek arra épp nincs is szüksége. Ami igénye pedig felmerül, arra nem tudok megoldást nyújtani neki, hisz nem vagyok felkészült, hogy meghalljam az ő hangját is a párbeszédben.

Ekkor jelentett számomra igazi felüdülést ez a rövid szakasz. Lázár a legjobb bizonyágtévő! Nem olvasunk arról, hogy előadást tartott volna, sem arról, hogy bárkit is próbált volna győzködni a saját igazáról. Valami sokkal fontosabb dolgot azonban megtesz, amelyre mindannyian képesek vagyunk: egyszerűen csak él. Korábban halott volt, Jézus pedig feltámasztotta őt. Nem kell egy szót sem szólnia ahhoz, hogy az élete hatékony bizonyágtétel legyen Jézusról. Véleményem szerint erről szól a hiteles evangelizáció.

Talán most felmerül az ellenvetés: „Jó, de Lázár halott volt, és Jézus pedig feltámasztotta! Neki könnyű volt szavak nélkül is bizonyágtételként élni.” E felvetésre pedig nem is én szeretnék választ adni, hanem engedem, hogy Istennek egy nálam képzetesebb és hozzáértőbb szolgálója reagáljon:

„Titeket is életre keltett, akik halottak voltatok vétkeitek és bűneitek miatt, amelyekben egykor éltetek e világ életmódja szerint; igazodva a levegő birodalmának fejedelméhez, ahhoz a lélekhez, amely most az engedetlenség fiaiban működik. Egykor mi is mindnyájan közöttük éltünk testünk kívánságaival, követtük a test és az érzékek hajlamait, és a harag fiai voltunk emberi természetünk szerint, éppen úgy, mint a többiek. De Isten, gazdag lévén irgalomban, az ő nagy szeretetéért, amellyel minket szeretett, minket is, akik halottak voltunk a vétkek miatt, életre keltett a Krisztussal együtt – kegyelemből van üdvösségetek! –, és vele együtt feltámasztott, és a mennyek világába ültetett Krisztus Jézusért, hogy megmutassa az eljövendő korszakokban kegyelmének mérhetetlen gazdagságát irántunk való jóságából Krisztus Jézusban” (Ef 2,1–7).

Pál apostol szerint ugyanaz történt velünk is, mint Lázárral: halottak voltunk a bűneink miatt, már szagunk volt, azonban Jézus feltámasztott minket, és vele együtt ültünk asztalhoz. Nincs különbség köztünk és Lázár között – lelki értelemben ugyanazt az utat tettük meg, mint ő.

Többször is találunk a Bibliában felszólítást arra, hogy képviseljük Jézust, tegyünk bizonyágot másoknak, osszuk meg velük a hitünket – és ugyanezt még sokféle módon megfogalmazhatnánk. Ezeknek a közös jellemzője az, hogy soha nem egyszerű monológ elismétlésére biztatnak, se nem arra, hogy egy olyan párbeszédet folytassunk valakivel, melynek célja az, hogy meggyőzzük őt a magunk igazáról. Valami másról szól a bizonyágtétel.

Bár a jó bizonyágtétel akkor átütő erejű, ha szavakba tudjuk önteni hitünket, az evangéliumot, szavainkat azonban az 1Kor 13,1 szerint az életmódunk, a szeretetünk tölti meg tartalommal. A hegyi beszédben Jézus hasonló gondolatot hangsúlyoz, amikor a Mt 5,13–16-ban arra hívja a követőit, hogy az életmódjukkal beszéljenek róla – legyenek olyanok, mint a világosság, mely utat mutat, és mint a só, amely gyógyít, ízesít, konzervál.

Legyen szó a saját életünkről vagy a gyülekezetünkről, ha egészséges hitéletre törekszünk, akkor meg kell tanulnunk az

életmódunkkal hirdetni az evangéliumot. Élünk úgy, hogy az Isten szeretetét és kegyelmét hirdesse!

2. ALAPPILLÉR: SZOLGÁLAT

„...s Márta szolgált fel.”

Márta, valahányszor csak megjelenik az evangéliumokban (Lk 10,38–42), valami szolgálatban vesz részt. Mindig aktív, kezdeményező, dolgos és szolgálatkész. Meglátja, ha valamire szükség van, és nem nyugszik addig, míg az otthonába látogató vendég jól nem lakik.

A szolgálat nem természetes, hanem természetfeletti dolog, hiszen a természetfeletti Isten öltött testet Jézus Krisztusban, hogy a földre jöjjön, és megmutassa nekünk, mi az igazi szolgálat: *„Mert az Emberfia sem azért jött, hogy neki szolgáljanak, hanem hogy ő szolgáljon, és életét adja váltságul sokakért.”* (Mk 10,45)

Eddigi életemben azzal is szembesültem, hogy a szolgálattal kapcsolatban is hajlamosak vagyunk téves elképzeléseket kialakítani magunkban. Gyakran teszük fel nekem a kérdést, hogy ki fog szolgálni a vasárnapi istentiszteleten. A kérdés arra vonatkozik, hogy melyik testvér fog prédikálni, én azonban szándékosan nem korlátozom le erre a válaszom. Többnyire felsorolom az összes testvért és testvérnőt, aki bármilyen szolgálatban is részt fog venni aznap – kitérve a vendégek fogadására, a zenei szolgálatra, a takarításra, a gyerekekfelügyeletre stb.

A szolgálat ugyanis nem csak az igehirdetést jelenti. Az a bármilyen apró vagy nagy jó cselekedet, amelyet mások érdekében elvégzünk, ugyanolyan fontos része egy közösség életének, mint az igehirdetés.

Márta példájából megtanulhatjuk, hogy az igazi szolgálat másokat tehermentesít a feladatok alól. Amikor elvégzünk egy munkát mások helyett, ezzel nekik lehetőséget adunk, hogy az idejüket más hasznos dolgokkal töltsék (például zavartalanul részt vehessenek az istentiszteleten).

A szolgálat azért fontos eleme a keresztyén közösségnek, mert az egymás iránti szeretetünket ezen keresztül tudjuk kifejezni (1Jn 3,18). A testvéreink abból érzik meg szeretetünket, amit teszünk értük. Márta nem fáradt bele abba, hogy ezt a jó munkát végezze. Ha nyitottak vagyunk, Isten még akkor is meg fogja mutatni, hogy mit tehetünk a gyülekezetben egymásért, ha mi nem is vettük észre a lehetőséget.

3. ALAPPILLÉR: IMÁDAT

„Mária ekkor elővett egy font drága valódi nárduskenetet, megkente Jézus lábát, és a hajával törölte meg...”

Az egyik kedvenc bibliai szereplőm Mária. Ő három alkalommal jelenik meg a teljes Bibliában (Lk 10,39; Jn 11,32; 12,3), és a helyzet valahogy mindig úgy alakult, hogy Jézus lábai előtt kötött ki. Részéről ez volt Jézus személyével szemben az alárendeltség, a tisztelet, a nagyrabecsülés, az imádat kifejezése.

A Lk 10,42 szerint az imádat a „jó” (új fordítás) vagy a „jobb” (Károli) rész, amelyet választhatunk. A Jézus Krisztussal való kapcsolatot nem hanyagolhatjuk el sem a neki végzett szolgálatért, sem pedig a róla szóló bizonyosságtételért. Az imádat még akkor is életünk mindennapi része lesz, amikor az örökévalóságban nem lesz egyetlen hitetlen se, akivel megoszthatnánk az evangéliumot. Ezért érdemes már ma is az életünket az imádatba belefektetni, és mindig felismerni, hogy a legjobb helyünk Jézus lábai előtt van.

Jól illusztrálja ezt az a történet, melyet egyik tanítóm osztott meg velem évekkkel ezelőtt. Elmesélte, hogy gyermekének kiadta a házi feladatot, hogy takarítsa ki a szobáját. Ő el is kezdte a munkát, és amikor a nap folyamán az édesapja hívta, hogy üljön egy kicsit az ölébe, így válaszolt: „Most nem tudok, mert ki kell takarítanom a szobámat!”

Isten feladatokat ad nekünk – a szolgálatban és az evangélium hirdetésében egyaránt. Azonban nem lehetünk soha túl elfoglaltak még Isten munkájában sem, hogy ne jusson időnk a vele való személyes kapcsolat ápolására.

Mária pedig nem is akármilyen módon fejezte ki imádatát Jézus felé – ő extravagáns imádó volt. A Webster's collegiate dictionary így adja vissza e kifejezés jelentését: „az értelem határát meghaladó; minden visszafogottságot (...) nélkülöző; szerfelett vagy mérhetetlen módon kidolgozott; a szükségesnél sokkal többet költekező; bőséges, pazar, bőkezű”. Mindez jellemző volt Máriára.

Tette a szeretetéből fakadt, hiszen élvezte Jézus társaságát. Kész volt a legértékesebb vagyonát is odaadni – nem volt számára semmi túl értékes ahhoz, hogy ne tudná feláldozni Isten oltárán. Miután megkente a Mester lábát, a hajával törölte azt meg – egy nő számára a haja a koronája, a legfőbb ékessége (1Kor 11,15), melyet ő arra használt, hogy Jézust imádjá vele (érdekes, hogy a Jelenések könyvében ugyanez történik, amikor a vének leteszik koronájukat a Bárány elé). Az eredmény pedig az lett, hogy a nárduskenet illata betöltötte az egész házat. Amikor ilyen extravagáns módon imádjuk Istent, akkor azt mások meglátják, megérik, és többé nem a halál illatát képviseljük majd („...már szaga van...”), hanem az élet illatát, mely Isten dicsőségét és az üdvösséget hirdeti (vö. 2Kor 2,15–16).

Összefoglalás

Mióta megértettem a történet jelentőségét, igyekszem saját életem és gyülekezetünk alapjának tekinteni. Tudom, hogy Isten bizonyosságtétellel bízott meg minket, ezért igyekszem/igyekszünk hiteles keresztyén életet élni, hogy a szavaink és tetteink egyaránt Jézusról beszéljenek. A szolgálatban igyekszünk felnőni, és az apró jótettek által megmutatni, hogy szeretjük egymást – azokat a testvéreket, akiket Istentől kaptunk. Közben pedig sosem felejtjük el, hogy Isten imádatára lettünk megteremtve. Legyen szó egyéni vagy a gyülekezetben végzett közösségi imádatról, életünk alapja az, amit Krisztus értünk tett, ezért igyekszünk neki átadni legértékesebb kincseinket és az egész életünket.

Azt gondolom, hogy ha e három területen ésszerű és biblikus módon törekszünk az összhangra, akkor nem tévesztjük el a célt, és Isten akaratának kellős közepében élhetjük majd az életünket.

A Szolgotárs a Facebookon:
[facebook.com/szolgotars](https://www.facebook.com/szolgotars)

HOMILETIKA

Greg Stier

ÉPÍTSD FEL A PRÉDIKÁCIÓDAT!

Nyolc évet töltöttem el az építőiparban, és leginkább tetőfedőként dolgoztam. Mivel rengeteg új építésű házon dolgoztam az évek során, van némi fogalmam róla, mit jelent felépíteni egy házat az alapoktól elkezdve. Volt abban valami különleges, hogy miközben egy új építési helyszínen napi tizenkét órát töltöttem a háztetőn, madártávlatból szemléltem az építkezés folyamatát.

És miközben tetőfedőként dolgoztam, szabad időmben prédikációkon dolgoztam. Egy kis létszámú baptista gyülekezet ideiglenes prédikátoraként és önkéntes középiskolai ifjúsági vezetőként elsajátítottam az exegézist, és ezzel egy időben tanultam lengetni a kalapácsot.

Egy ház felépítése az alapjaitól elkezdve nagyon sok rokon vonást mutat azzal a folyamattal, mint amikor egy-egy prédikáció felépül egy bizonyos igeszakasz alapján. Mindjárt legalább hét párhuzamot tudok említeni.

1. A legjobb helyet kell megtalálni

A tervezett ingatlan helyének igen nagy jelentősége van. Ha az ingatlan rossz helyen épül, könnyen eladhatatlanná válhat. Ha pedig nem megfelelő minőségű talajon épül fel, nem lesz tartós.

Amikor a Szentírásban alapigét keresel, azt keresed, hogy milyen „ingatlanra” építkezz. A Teremtéstől a Jelenésekig számtalan lehetőség kínálkozik, hogy megtaláld a legalkalmasabb helyet, amelyre építkezni fogsz.

Hogy zajlik ez a folyamat? Jó, ha előbb megismered a hallgatóságodat, mielőtt kiválasztod az igerészt. Próbáld meg felmérni a szellemi beállítottságukat, lelki érettségüket vagy egyéb adottságaikat, mielőtt döntést hozol egy adott igeszakasz mellett, amelyre építkezni kívánsz. Ha már ismered a hallgatóságodat, mivel hétről hétre találkoztok egymással,

akkor bocsátkozz bele a részletekbe, és mérd fel, hogy milyen sajátos problémákkal küzdenek éppen. Ez esetben keress egy prédikációt vagy indíts el egy olyan sorozatot, amely az adott témát közelíti meg.

Nem olyan rég felkérést kaptam, hogy prédikáljak az Üdvhadserg nemzeti evangélikációs konferenciáján. Mielőtt előkészítettem volna az igehirdetésemet, megpróbáltam kideríteni, hogy kik lesznek a résztvevők (ifjúsági vezetők, helyi tisztségviselők, laikusok vagy vegyes résztvevők?) és mik lehetnek a céljaik a részvétellel (fejlődés az evangéliumi munkában, motiváció nyerése az evangélizáláshoz vagy bármi más?). Amint sikerült belegondolnom a hallgatóság céljaiba, máris készen álltam a prédikáció kidolgozásának megkezdésére.

Meg kell vizsgálnod a hallgatóságodat, mielőtt megvizsgálod, hogy melyik igeszakaszról prédikálhatnál számukra.

2. Hatalmas erőforrásra van szükség

Akár generátort kívánsz használni, akár vezetékes áramot, biztosítanod kell a hozzáférést az erőforráshoz, hogy gyors és hatékony, 21. századi munkát végezhess. A légkalapács és az elektromos körfűrész nélkülözhetetlen a munkához...

Ugyanígy szükséges a „hozzáférés a forráshoz”, ha helyesen szeretnénk hasogatni az Igét. Amikor elkészítjük az igehirdetésünket és prédikálunk, Isten beszédének valódi Építőmestere lakozzon bennünk, vezessen és töltsön be erővel. Az ő hatalmas erejével kell kapcsolatban maradjunk a munka minden mozzanatában, hogy a prédikációnk hiteles és hatékony lehessen.

3. Követni kell a tervrajzot

Ha az építők nem követik a lefektetett tervrajzot, a ház meghasad és összeomlik. Amikor Isten Igéje tévedhetetlen tervet vázol elénk (miközben a legnagyobb Építőmester vezet minket minden lépésnél), a prédikációnk eléri a célját és nem marad gyümölcstelen.

Akkor hasogatjuk helyesen az Igét, ha sorra vesszük a klasszikus kérdéseket: Ki? Mit? Mikor? Hol? És miért?

Ki írta a bibliai könyvet vagy levelet és kinek?

Milyen volt az akkori olvasónak illetve a szerzőnek a történelmi, kulturális és vallási háttére?

Honnan írták az érintett feljegyzést?

Miért írták ezt a könyvet vagy levelet?

Az ilyen kérdések megválaszolásához természetesen időre van szükség. Mégis magyarázatot kell találnunk arra a kérdésre, hogy „Miért írták ezt a szakaszt?” mielőtt

képesek lennénk megérteni, hogy „Mit jelent ez a szakasz a hallgatóságunk számára?”

4. Le kell fektetni az alapot

Amikor egy ház felépül, először le kell fektetni az alapját. Ugyanígy a bibliai szakaszunknak is mindig van egy alap gondolata, amiről az egész prédikációnk szól. Haddon Robinson, híres igehirdető ezt úgy nevezte, hogy ez a gondolat a szakasz „fő elve”. Én alap gondolatnak hívom.

Ha sikerült felismerned egy bizonyos szakasz fő elvét, akkor készen van a prédikációd alapja. Minden további gondolatnak erre az alapra kell épülnie. Ha a fő elved gyenge, akkor az igehirdetésed bizonytalanná és hiteltelenné válik. Ha a fő elv erős, akkor az ige célba talál, és maximális hatást gyakorol a hallgatóságodra.

5. El kell készíteni a vázlat

Amint megvan az alap, el kell készíteni a ház szerkezetét. Ez lesz az a váz, amihez minden más kapcsolódni fog.

Amikor prédikálnod kell, akkor szükséged van vázlatpontokra. Ezek a pontok, amelyek a fő elven nyugszanak, alkotják meg az igehirdetés vázát, és ezek kezdik el formálni a prédikáció anyagát.

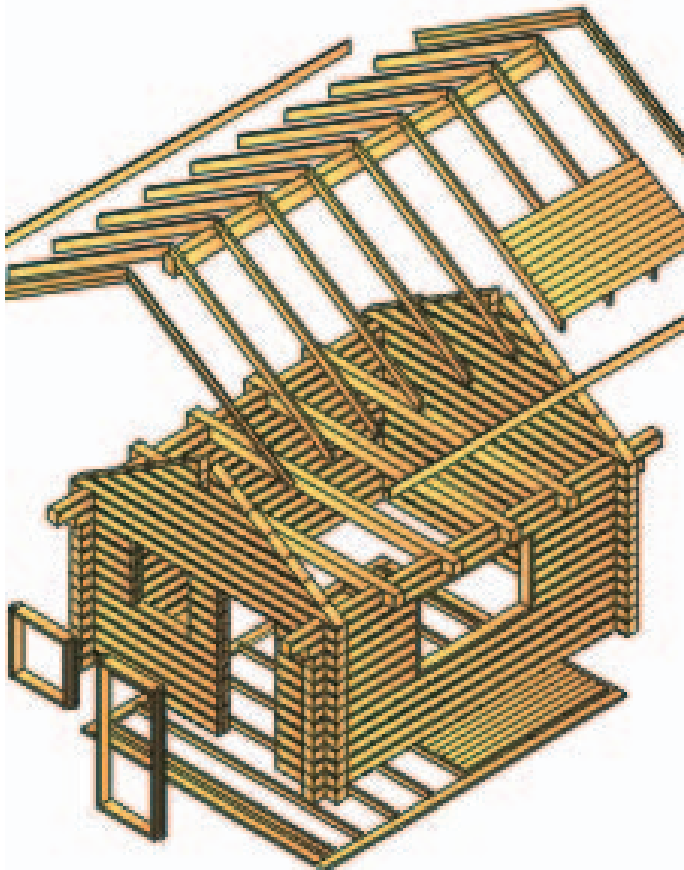
Például, ha az én fő elvem János 3,16-ban „Isten szeretetének megnyilvánulása Krisztus áldozatában”, akkor a vázlatpontjaim hasonlóak lesznek ezekhez:

Ez a szeretet a világra irányul,

A kereszt Isten szeretetének bizonyítéka és

Isten ajándékának eredménye az örök élet.

Vagy valami ilyesféle.

6. Össze kell kötni a különálló elemeket

A tetőfedéstől a gipszkartonozáson át a zsálaságig van egy sor olyan munka, amelynek az a lényege, hogy összekösse egymással a különálló részeket. Ennek megfelelően a történelmi helyszínek és a fellelhető kommentárok megismertetése is mind-mind azt a célt szolgálja, hogy összekösse egymással a vázlatpontjainkat.

A világ legjobb szövegmagyarázata is borzalmasan hangzik, ha az igehirdető nem tudja összekötni egymással a vázlatpontjait, vagy a részeket nem tudja „összefoltozni”.

A prédikációnak szilárd szerkezetre van szüksége, erős alapra és összefüggő gondolatmenetre. A világ legjobb szövegmagyarázata is borzalmasan hangzik, ha az igehirdető nem tudja összekötni egymással a vázlatpontjait, vagy a részeket nem tudja „összefoltozni” (teljesebb képet adni), a gondolatmenet felszínes marad, és nem tárulnak fel a szöveg mélyebb összefüggései.

7. Személyessé kell tenni

Végül, de nem utolsó sorban szeretném megemlíteni az egyedi dekorációt. Az épület belsejében ott vannak még a csempék, szőnyegek, beépített bútorok stb. Így lesz a ház igazán otthonos.

Használj izgalmas, hiteles és személyes illusztrációkat. Vedd igénybe az újságok, magazinok vagy a természet képeit.

Vannak olyan prédikációtervezők, akik gyatra művészek. Elkészítik a szilárd szerkezetet, tökéletes a szövegmagyarázatot, de senkit nem vonzanak, mert a falak csupaszok, és szürkére festették őket.

Szánj rá időt, hogy a prédikációd mindenki számára jól érthető példákkal díszítsd, amelyek közel férkőznek az emberek szívéhez, megragadják az értelmüket vagy éppen a humorérzéküket. Fűszerezd az igehirdetést egyszerű, hétköznapi történetekkel, amelyek érdekelhetik a hallgatóságodat.

És ha ez az utolsó tanács kicsit világiasnak tűnne a számodra, tekints rá abban a tudatban, hogy eközben Jézussal dolgozol együtt. Hiszen ő, az igazi Építőmester a maga idejében olyan történeteken keresztül példázta a tanításait, ahogy ezt egy átlagos igehirdető soha nem merné megtenni.

Nos, akkor most készítsünk prédikációt úgy, ahogyan egy új ház épül. És lendítsük magasba a kalapácsunkat!

Forrás: pastors.com
Fordította: Jeviczky Andrea

A Szolgatárs honlapja:
www.szolgotars.hu

TEOLÓGIA

Lina Andronovienė

LELKISÉGÜNK ÉS A HUMOR

A cikk írója *Lina Andronovienė*, az Európai Baptista Szövetség (EBF) által működtetett Nemzetközi Baptista Teológiai Szeminárium (IBTS) dékánja és az iskola

MA in Baptist Studies programjának szakmai vezetője, emellett a Litván Baptista Szövetség teológiai iskolájának az igazgatója. A szélesebb baptista közösség felé elsősorban a gyakorlati teológia területén szolgál, illetve a dicsőítés eszközeinek kontextualizálásával (például énekszövegek fordításával). Teológus, zenész és művész, gyakran ad elő konferenciákon etikai, lelkeségi kérdésekről és a kultúra teológiájáról.

*Megvan az ideje minden dolognak...
megvan az ideje a sírásnak, és megvan az ideje a nevetésnek.¹*

*Az angyalok azért tudnak repülni,
mert képesek könnyedén tekinteni magukra.²*

Az igent mondás veszélyei

Akkor kezdtem el gondolkodni, hogy írok egy esszét a humor ajándékának használatáról, amikor felkértek, hogy beszéljek erről a témáról az Európai Baptista Nőszövetség (EBWU) „*Stand Up and Live*” [Állj fel és élj] című konferenciáján (Hannover, 2013. május 29. – június 02.). Amikor Ujváriné Szabó Anikó, az EBWU elnöke odajött hozzám ezzel a kéréssel, örömmel mondtam igent, egyszerre kíváncsinak és izgatottnak érezve magam a téma kapcsán, hiszen szeretem a humort, a jó vicceket, és szeretek jókat nevetni.

Aztán jött a következő felvonás. Amikor elkezdtem a humoron és családján gondolkodni – az öröm és mosoly ikertestvéreim, bátyjukon, az élénk nevetésen, és őszinte nővérükön, az irónián³ –, elmentem az IBTS könyvtárába anyagot gyűjteni. Ez a könyvtár sok területen bőséges anyaggal rendelkezik, de az előzetesen átfutott bibliográfiákból már előre lehetett tudni, hogy erről a tárgyról viszonylag kevés könyv született. Találtam ugyan egy párat a könyvtárban, de kellemetlen meglepetésben volt részem: a legtöbbjük elég száraz olvasmány volt.⁴ Ez nyugtalanítani kezdett, mert félttem tőle, hogy az előadásom (vagy ez a cikk) szintén hasonlóan unalmas lesz.

Hogy van az, hogy a humorról szóló beszélgetés gyakran unalmas? Talán ez nem is kellene, hogy meglepő legyen, más dolgok is vannak, amelyekről nehéz jól beszélni tárgyilagosan, inkább egyszerűen csak meg kell élni őket. A humorról is el lehet mondani ugyanazt, mint az örömről: „A keresztény örömhöz nem az arról szóló elmélet juttat el.”⁵ Akárhogy is, ez nem igazán

segített engem, és a konferencia dátuma is egyre közeledett. Az sem igazán könnyítette meg a dolgomat, hogy egy nemzetközi, interkulturális környezetben kellett a humorról beszélnem, tudván, hogy az angol nyelvű előadásomat a helyszínen fogják tolmácsolni több nyelvre. Te jó ég, hogy vállalhattam ezt el?!

Aztán eljött a konferencia napja, az előadás meg az adrenalinlöket, és végül jól sikerült a dolog. Kellemes meglepetés volt, hogy a humorról szóló mindkét előadáson sokan jelentek meg. Gondolom, hogy ehhez annak is köze volt, hogy sokan a résztvevők közül egyszerűen fáradtak voltak, és azt remélték, hogyha hallanak néhány viccet, akkor az segít majd nekik túlélni a délutánt. Ezt nem vettem rossz néven, hiszen a humor ajándékának egyik lényege éppen az, hogy könnyebbé tegye a napjainkat. De a szemináriumon kialakult beszélgetések is meglepő mélységekbe juttattak el a humor jelentőségét illetően: fény derült arra, hogy néha akár a Krisztus-követő ember vagy közösség lelki életben maradása múlhat a humoron.

Hálás vagyok mindazon nőtestvéreknek, akik eljöttek a konferenciára vagy bármilyen módon hozzájárultak annak sikeréhez, és azoknak is, akik jelezték, hogy jó lenne, ha néhány ott elmondott gondolatot írásban is megjelenetnének. Ezzel a cikkel a nekik tett ígéretemnek szeretnék eleget tenni.

A definiálhatóság nehézsége, avagy mit mond a Biblia?

A humor valóban egy rendkívül érdekes jelenség. A Biblia nem beszél róla explicit módon, és emiatt vannak, akik úgy gondolják, hogy a humor istentelen vagy legalábbis nem túlzottan köthető az Istennel való tapasztalatunkhoz. (És ahogy sok más véleménynek, ennek az igazolására is találhatunk igeverseket, ha nagyon akarjuk.) Sajnos volt idő az egyháztörténelemben, amikor ez az attitűd volt az egyház alapállása a humorral kapcsolatban. Aranyszájú Szent Jánosról úgy tartják, azt gondolta, hogy „az ördög a forrása minden mókának és viccnek”.⁶

De egy másik magyarázat is lehetséges arra, hogy miért nem beszél a Biblia explicit módon a humorról. Eszerint a Szentírás Isten létezéséhez vagy emberi testi mivoltunkhoz hasonlóan a humort egyszerűen adott dolognak veszi: azért nem beszél különösebben erről, mert magától értetődő dolognak veszi.⁷ Valóban nem véletlen, hogy a zsidók, Isten Első Szövetségének népe, arról ismeretesekek, hogy annyira jól tudnak nevetni, és mindeneke előtt saját magukon nevetni, sokszor még fájdalmak és szenvedések közepette is.⁸

Tehát ha jól megnézzük, rengeteg humort találunk a Bibliában is, mégpedig legtöbbször az irónia, a szatíra, a paródia, a karikatúra és a szójáték műfajában. Gondoljunk csak arra a történetre, amikor Áron az aranyborjút próbálja megmagyarázni Mózesnek: „a tűzbe dobtam az aranyat, és ez a borjú lett belőle” (2Móz 32,24); vagy a párbeszédet Bálám és a szamara között (4Móz 22,22–35); vagy azt, hogy Péter csodálatos módon kiszabadult a börtönből, hogy aztán Rodé, a szolgálólány az ajtón

kívül tartsa őt (ApCsel 12,12–17).

Megkísérhet bennünket, hogy beleugorjunk annak a kérdésnek a tárgyalásába, hogy vajon nevetett-e Jézus, mivel ez természetesen eldöntené a dolgot, hogy a humor vajon jó – és „keresztény” – dolog-e. De ahogy *Karl-Josef Kuschel* rámutat: ez olyanfajta exegetikai akrobatamutatvány lenne, amilyenekbe néha azért fogunk bele, hogy legitimáljuk a már előzetesen meglévő hitbeli nézeteinket. Kuschel szavaival, ez „szűk látókörű keresztény apologetika és opportunistai teológiai népszerűség-hajhászás [lenne] a »mi Jézusunk is így csinálta« szlogen alkalmazásával”.⁹ Igazából, ha már belemennénk ilyesfajta írásmagyarázati bűvészkedésbe, akkor egyszerűbb lenne a humor ellen érvelni. A Szentírás sohasem említi, hogy Jézus nevetett volna, viszont beszél arról, hogy sírt. „Legalábbis a statisztika szerint Aranyszájú Jánosnak igaza volt!”¹⁰

Aranyszájú Szent János

Tehát ennek a cikknek nem az a célja, hogy igeverset igeverset után sorakoztatva bebizonyítsa, hogy sok humor van a Bibliában, noha nem én lennék az első, aki azt állítja, hogy ez így van. Sok írásban derítették már fel a humor meglepően állandó és mindent átszövő szerepét az Ó- és az Újszövetségben.¹¹ A „nevető Isten” teológiai kérdése is elgondolkoztató lehet a Zsolt 37 alapján¹² vagy a gnosztikus megváltóval kapcsolatban, aki azon nevet, hogy becsapta a kínzóit, mert azok elhitték, hogy ő tényleg ember volt és tényleg szenvedett.¹³ Viszont most elsődleges szándékom, hogy azt kutassam, milyen szerepet játszik ma a humor keresztény lelkiségünkben.

Néha felmerül, hogy a humor az egyik dolog, ami megkülönböztet bennünket az állatoktól: ők is játszanak, mint mi, de csak az emberek nevetnek, és érzékelik azt, hogy valami „vicces”. Ahogyan lehetetlen emberré válni emberi közösség nélkül, lehetetlen megtanulni a humort anélkül, hogy megtapasztalnánk azt egy közösség kontextusában. A humort növekedésünk közben tanuljuk, amikor megtapasztaljuk a vicceket és a poénokat és mások nevetését. Úgy tűnik nekem,

hogy ez lényeges eleme az ember Isten képére és hasonlatosságára teremtettségének. (Valójában az is felmerült többekben, hogy éppen az ördög az, aki képtelen a humorra.)

Természetesen valamely ponton fel kell tennünk a kérdést: „Mi az a humor?” A válasz nem egyszerű, és mindig provizórikus. A nevetés általában meghal, ha egy viccet el kell magyarázni. *Gerald Bessière* megjegyzi, hogy „a humor soha nem engedte, hogy bezárják egy definícióba. Mindig ‘humorral’ kezelte önmagát.”¹⁴ Könnyebb rámutatni a humor egy jó példájára, és azt mondani, hogy ez itt az; vagy azt mondani, hogy valakinek nincs humorérzéke. Arra is rámutathatunk, hogy a humornak többféle árnyalata van: szász elménckedés, a viccek humora, buta vihorázás, vidám cselekedetek, egymás ugratása stb.

Ahelyett hogy megpróbálnánk definiálni, koncentrálnánk a humor jeleire is. Ezek közül gyakori társa a nevetés, gyakran színimimiként használjuk a kettőt. Noha a humor nem mindig nevetésben fejeződik ki, ez valóban az egyik legfontosabb jele. Viszont csakúgy, mint magának a humornak, a nevetésnek is különbözőek lehetnek a szándékai és motivációi, és nem mondhatjuk, hogy ez automatikusan pozitív dolog lenne. Az Ószövetségre fókuszálva, Kuschel kétféle típusú emberi nevetést különböztet meg: „Van egyfajta hitetlenkedő nevetés, amikor kezdetben szkeptikus emberek Isten dolgain nevetnek, ami felszabadító, örömteli nevetéssé válhat, ha megtalálják Istent, és vele nevetnek tovább; és van a bolond nemtörődöm, bűnös nevetése, ami el lesz hallgattatva, hiszen a bölcsék komolysága szemben áll a bolond nevetésével.”¹⁵ Ez újra emlékeztet bennünket arra, hogy komoly dologról van szó.

Ezt az intő emlékeztetést szem előtt tartva arra hívom az olvasót, hogy reflektáljunk együtt a nevetés és a tágabb értelemben vett humor pozitív és negatív aspektusaira. Konkrétan a humornak a személyes és a közösségi keresztény életben betöltött néhány fontosabb funkciójával szeretnék foglalkozni.

Ezekről a funkciókról gondolkozva igyekszem összekötni őket egy erőnnel, ami különösen fontos a humor (összeszűszes) használatában és fejlesztésében. Ebben az erényetika (*virtue ethics*) néven ismert általános megközelítést fogom követni. Ez a megközelítés hangsúlyozza az adott tradíció¹⁶ szükségszerű kontextualizáltságát: az adott tradícióhoz tartozó közösségek és emberek életét annak narratívái táplálják, ez határozza meg az identitásukat. Az erényetikai megközelítés arra törekszik, hogy azonosítsa azokat az erényeket, amelyek az adott narratívához és tradícióhoz illeszkednek, és annak megfelelően formálják az egyént, illetve ami talán még sokkal fontosabb, a közösség jellemét. Ezért azokat a gyakorlatokat veszi figyelembe, amelyek ezeket az erényeket kifejlesztik, és így hozzájárulnak az adott tradíció továbbviteléhez.¹⁷ E cikk korlátai miatt nem fogom itt azokat a gyakorlatokat tárgyalni, amelyek a legmegfelelőbb módon segítenék ezen erények kifejlesztését a humor használatát illetően, de remélem, hogy hozzá tudok járulni a diskurzushoz azáltal, ha felvetek pár ötletet a jövőre nézve, hogy milyen megközelítések szerint lehetne tárgyalni a témát.

A humor mint korlát

Először is egy igen negatív funkcióval kezdem, amit a humor betölthet, mivel nem véletlenül tartották sokan a keresztény hagyományban a humort haszontalannak vagy egyenesen veszélyesnek.¹⁸ Jézusnak a mezei beszédben rögzített figyelmeztetése is az eszünkbe juthat: „Jaj nektek, akik most nevettek!”¹⁹ Azon is elgondolkozhatunk, hogy miért mondta Pál, hogy a szentek gyülekezetében nincs helye az ostoba vicceknek.²⁰ Valóban, a humor nem szükségszerűen építő, életet adó vagy

életigenlő. Például használhatjuk arra is, hogy távol tartsuk magunktól az élet komoly kérdéseit; hogy viccelődni kezdjünk, amikor valójában gyászolnunk kellene. Ez magunk és mások becsapásának egy formája. Amikor a mélység túl nagy kihívást jelentene, akkor a humor eszközül szolgálhat arra, hogy feltegyük, mint egy maszkot, amit korlátként állíthatunk önmagunk és az élet halálos komolysága közé. A humor blokáddá válik például akkor, amikor egy komollyá válható beszélgetést valaki eltérít vagy megfojt azzal, hogy viccelődésbe züllesztzi.

Néhányan különösen hajlamosak vagyunk rá, hogy arra használjuk a humort, hogy megvédjen attól, hogy valaki túl közel kerüljön hozzánk, vagy arra, hogy észrevétlenül kizárjunk másokat. Valószínűleg ez az oka annak, hogy sokan úgy vélték, hogy a humorunk nincs helye a kereszténységben. Amikor nem mindenki osztozik egy viccben, akkor az elszigetelődést szül. Azok, akik nevetnek, bent vannak, akik nem, azok meg kint. Természetesen ilyen szituációk akaratlanul is létrejöhetnek, de attól még fájhatnak. A legkevesebb, amit megtehetünk, hogy nevetés közben is figyeljünk arra, hogy mások hogyan éreznek.

A humor lehet a felsőbbrendűség kifejezése is, például annak a sejtelmes nevetése, aki „tud valamit”²¹ Még zavaróbb lehet, ha valaki a humort tudatosan arra használja, hogy elidegenítsen másokat, hogy megfenyegessen,²² hogy kigúnyoljon, vagy hogy szándékosan megbántson valakit. A kérdés természetesen az, hogy ezek a kifejezési formák vajon még humorunk számíthatnak-e egyáltalán (és ezzel visszajutottunk a definiálás nehézségének kérdéséhez). Valahol az út során a fent leírt viselkedésformák megszűnnek humorosnak lenni, amikor megjelenik bennük a másik ember bántásának gonosz szándéka. Még ha megvető nevetés kíséri is az ilyenfajta humorizálást, egyre inkább nyilvánvaló lesz, hogy nem vicces, és lehet, hogy már rég nem az.

Viszont olyan helyzet is van, amikor hasznos lehet a humor, mint barikád. Noha megfeszített Urunk követőiként mi is egy sebezhető életre vagyunk elhíva, adódhat olyan élethelyzet, amikor szükség lehet arra, hogy humorral határoljuk el magunkat valamitől: például ilyen lehet, ha az embert megsértik, vagy valakit megsértene a jelenlétében, vagy amikor valakinek arra van szüksége, hogy egy kicsit eltávolodjon egy számára nehéz személyes élethelyzettől stb. Az ilyen típusú humorunk gyakran rejtett kritika a célja – ezzel majd alább fogok foglalkozni.

A humor által létrehozott korlát segít egy kicsit felülemelkedni önmagunkon, amikor a helyzet olyan, hogy reménytelenül kicsinek és tehetetlennek érezzük magunkat. Bessière megfogalmazása szerint: „A humor egy transzcendenciával megtöltött tegez a megterhelt emberiség keze ügyében.”²³

Emlékeztet bennünket arra, hogy a mi történetünk egy sokkal nagyobb történet része, és hogy csak akkor fogjuk meglátni saját nehéz helyzetünk értelmét, amikor Isten történetének és Isten népe történetének viszonyában látjuk azt. Segít számunkra értelmezni az élet zavaros részeit – ezzel majd alább foglalkozom –, és segít abban, hogy meglássuk önmagunkat akkor, amikor ezek a zavarok sokkal nagyobbak, mint mi magunk. „A humor készségesen változtatja aktivitásának körét, és az ember és a valóság közötti egyenlőtlenségek réseibe vetődve megszüli a belső szabadságot; jó érzéke van a relativitáshoz, és feloldozza azokat az »abszolútumokat«, amelyek egyáltalán nem azok, csak annak akarnak látszani egy előzetesen elhatározott nézőpontból. Egyetlen ember szavai sem menekülhetnek könnyed zaklatásától.”²⁴ Mint időről időre látni fogjuk, a humor megtanulásának legjobb módja az, ha megtanulunk önmagunkon nevetni, és nem vesszük magunkat *túlságosan* komolyan.

De hogyan kerüljük el, hogy a humort rejtőzködési stratégiaként alkalmazzuk, vagy ami még rosszabb, belecúszunk abba, hogy emberek bántására vagy manipulálására használjuk? Úgy gondolom, hogy ehhez a szeretet erénye létszükséglet. A humor és a szeretet közötti kapcsolatra már mások is rámutattak. Bessière a következő kérdést teszi fel:

Észrevetted már, hogy a humor és a szeretet milyen jól megférnek egymással? Ez a cinkosság bizonyítva valamilyen titkot rejt. A humor az élet megkönnyítőjeként készségesen virágzik azokban, akik szeretnek, és tudják, hogy szeretve vannak.

Ha megkockáztathatok egy ünnepélyes kijelentést, úgy is mondhatnám, hogy nem létezik szeretet humor nélkül, mégpedig azért nem, mert a humor nélküli szeretet alábecsüli a két lény között fennálló távolságot, és ebből következően a [szükséges] tiszteletet és a találkozásukra irányuló végtelen erőfeszítéseket.²⁵

A szeretet tehát képes arra, hogy a maga komolyságával központi helyet foglaljon el minden viccelődésünkben, és ezt meg is kell tennie, mivel a humorunk mindig belőle kell fakadnia, és a szeretetnek mindig meg is kell vizsgálnia minden vicces tevékenységet. Viszont a szeretetnek is szüksége van a humorra, mert csak humorral képes az életet annak valóságában megünnepelni: úgy, mint azt a teret, ahol nemcsak könnyek és szenvedés vannak, hanem ahol Isten jósága kiömlik és örömet szül. Az emberi élet ezen aspektusaival a következőkben fogok foglalkozni.

A humor mint ünneplés és vigasztalás

Legalább a felszínen magától értetődő, hogy a humort és a nevetést általában a jó idővel kapcsoljuk össze. Olyan alkalmakat jelölnek, amikor az életet jónak éljük meg, és annak is mondjuk. S mivel felnőttekként nehezűnkre esik ok nélkül nevetni, tudatosan azt keressük, hogyan szórakoztathatnánk magunkat vicces dolgokkal. Gondoljunk például a menyegzőkre: a programnak szinte mindig van valamilyen humoros eleme, még a legkomolyabban viselkedő kelet-európai baptisták menyegzőin is! Sokan különösen szeretjük a vicces szituációkat; az emberek humoros videókat készítenek és néznek, és gyakran halljuk azt, hogy „annyira jól éreztem magam, nem emlékszem, hogy mikor nevettem ennyit utoljára”.

Viszont, mint már láttuk, keresztényekként gyakran gondunk van az ünneplő nevetéssel. Lehet, hogy ez azért van így, mert nem vagyunk képesek annyira ünnepelni, mint amennyire kellene? Az egyik nagynénemet gyakran megintették,

mert mosolygott az istentiszteleten. Ráadásul a kórusban ült, a gyülekezettel szemben, ezért – mint mondták – rossz példát mutatott sok más embernek is. Pedig a nagynéném leggyakoribb és legtermészetesebb arckifejezése a mosolygás, általában úgy utalnak rá, hogy „a mosolygós hölgy”. Különös áldásként kapta ezt a mosolygó arcot, élete igen sok megpróbáltatása ellenére. Erre a paradoxonra majd alább utalok.

Az előbbi történettel ellentétben, amikor én egy jó gyülekezetre gondolok, akkor mindig egy olyan közösség jelenik meg a szemem előtt, ahol tudunk együtt nevetni. Különbözően még nem váltunk közösséggé. Igen, a másik szükséges kritérium meg az, hogy képesek legyünk együtt sírni is, szükséges, hogy a gyülekezetben a sírást és a gyászt is ki lehessen fejezni. Viszont a kettő össze van kötve, mégpedig a következők miatt:

A humor az a dolog, ami sokféleképpen túljuttat az élet nehéz periódusain. Egy gyakran váratlan, de extrém erős, Istentől kapott erőforrás, ami semlegesíteni tudja a szenvedés forrását, vagy át tudja alakítani a szenvedők tapasztalatát.²⁶ Az emberek tudnak egyszerre nevetni és sírni: sok olyan ember bizonyágtétele igazolja, akik a szenvedés szörnyű formáin mentek keresztül, hogy a humor az életformáló szenvedés egyik nagyon erős társa.²⁷ Nem túlzás azt mondani, hogy tragikus, ha a gyülekezet elfelejti ezt az ajándékot és erejét.

A humornak és különösen a nevetésnek, sőt néha leginkább a szinte semmiből előtörő nevetésnek az élet legkomolyabb, legünnepélyesebb és legtragikusabb pillanatai közepette megvan az a csodálatos képessége, hogy

*oldja a feszültséget ... A nevetés a legkomolyabb időkben nemcsak hogy oldani tudja a feszültséget, hanem azt is biztosítja az embernek, hogy megőrizze a méltóságát olyan körülmények között, amikor attól a leginkább meg lenne fosztva, mert éppen olyan erőnek van kiszolgáltatva, amelyeket nem képes uralni.*²⁸

A dolgok humorral való szemlélésének képessége képessé tesz bennünket arra, hogy megküzdjünk az élet ellentmondásosságával, amikor úgy tűnik, hogy a dolgoknak – beleértve a saját életünket – nincs semmi értelme. Ez különösen igaz akkor, amikor a szavak erőtlene arra, hogy helyesen beszéljenek a helyzetről, akkor, amikor minden magyarázat sekélyesnek hat. Ilyen esetekben a keresztényeknek meg kell őrizniük magukat attól a kísértéstől, hogy magukra vagy másokra erőltessék az okok és okozatok redukcionista (és ezért hamis) magyarázatát. Egy nagy teológus, Reinhold Niebuhr így írt a komoly szavak elégtelenségéről:

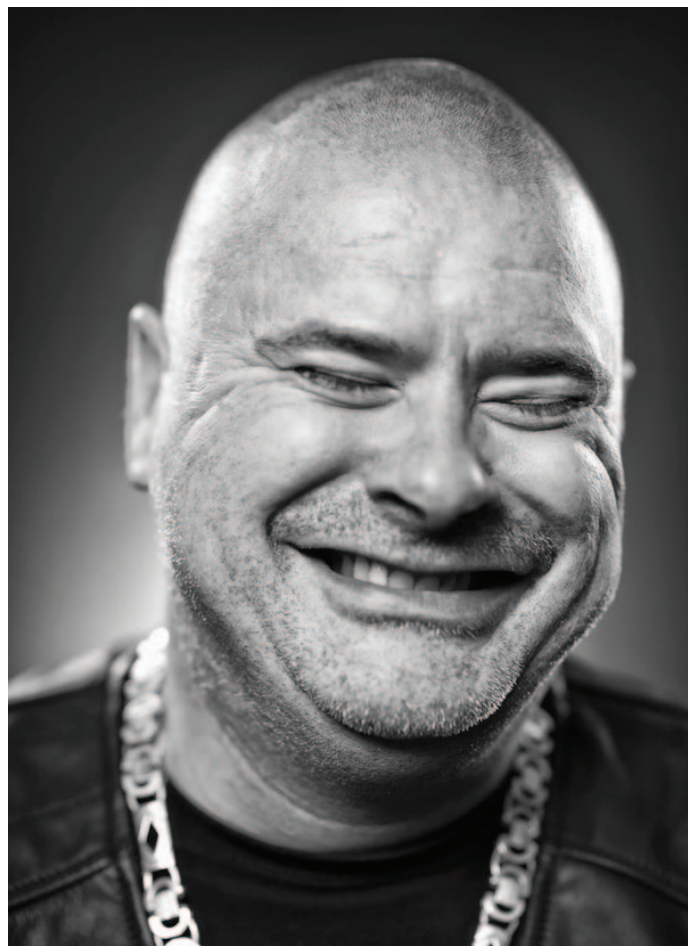
*A humorérzék sok tekintetben megfelelőbb erőforrás az élet ellentmondásosságával való szembenézésre, mint a filozófia szelleme. Ha képesek vagyunk nevetni a végzet furcsa fordulatain, amelyek megtámadják a rendnek és a jelentőségteljeségnek azokat a rendszereit, amelyeket minden élet kiépít magában és maga köré, akkor legalábbis attól mentesek vagyunk, hogy az irracionális idejekorán egy szép kis rendszerré redukáljuk.*²⁹

Mivel az emberi életben meglehetősen gyakran előfordulnak paradox és tragikus élmények, ezért a humor isteni ajándékának is folyamatos szerepet kell benne játszania. Peter Berger szintén azt jegyzi meg, hogy a humor azokkal az alapvető egyenlenségekkel dolgozik, amelyeket elkerülhetetlenül megtapasztalunk ebben a világban, amelyben élünk.³⁰ Ezért van az, hogy a „komédia és a tragédia gyökere szorosan összetartozik”.³¹ A humor abban segít nekünk, hogy az életünket annak paradoxonjaival együtt egyben tudjuk tartani. Megtanít bennünket arra, hogy ezeket az egyenlenségeket és tragédiákat kezeljük, azáltal, hogy

„a transzcendencia még egy jelét [adja] ... oly módon, hogy burkoltan a megváltásra céloz”.³²

Viszont az, hogy a humor arra hív bennünket, hogy lássuk a megváltás kezdetét és a jó diadalát a gonoszság közepette, lehetetlennek tűnhet, és ez a felszólítás adott helyzetben akár bántó is lehet. Valójában *tényleg* lehetetlen az, amit követel, hacsak nincs jelen a reménység erőnye. A reménység az, ami fellebbenti a függőnyt, hogy a keresztén túl a feltámadást is lássuk, és az új élet virágzását ott, ahol úgy tűnik, hogy nincs más, csak halál. Ezzel kapcsolatban Andrew Greeley a „hit humoráról” beszél:

*A humor abban a derűs örömben gyökerezik, ami a hitből, reményből, bizalomból és szeretetből származik. Az ember azért tud nevetni, mert tudja, hogy bármilyen rosszul is állnak a dolgok, a legvégső értelemben nem jelenthetnek komoly bajt. Nem számít, hogy mennyire sokáig mennek rosszul a dolgok, ha legvégül minden jól végződik. Nem számít, hogy mennyire tűnik tragikusnak az élet, ha a végső értékelés azt mutatja, hogy a színjáték valójában komédiának lett írva ... A nevetés megrázza a sírok kongó falait. Ereje elgördíti a köveket e sírok elől, meggyőződése a feltámadás biztosítéka.*³³

Ehhez szeretnék egy személyes tapasztalatot hozzáadni. Néhány évvel ezelőtt az otthoni gyülekezetem nagyon nehéz időknél ment keresztül. Sok gyötrelmet és fájdalmat, félreértéseket és egymás gyakori megbántását tapasztaltuk meg akkoriban. Emlékszem, hogy szinte fizikailag kényszerítenem kellett magamat, hogy elmenjek az istentiszteletekre. Nagyon nehéz volt, különösen, mert a saját családom tagjai voltak a konfliktus centrumában. Nem voltam messze attól, hogy otthagyjam az egészséget. Nem Isten követéséből, inkább a gyülekezetbe járásból lett nagyon elegendő.

Akkor került a kezembe egy kis könyv, – hiszem, hogy Isten küldte –, ami megváltoztatta a helyzetet, vagy inkább az ahhoz való viszonyomat. A címe *Egy kegyes kétkézese naplója*³⁴ volt. Írója, Adrian Plass napló formájában jegyzi le gondolatait Istenről, (meglehetősen tökéletlen) gyülekezetéről, és noha mindezt nagyon komoly formában teszi, szinte lehetetlen, hogy az olvasó ne kacagja végig az egész könyvet. Noha Adrian gyülekezete sokban különbözött az enyémtől, észrevettem benne, hogy görbe tükröt tart azon emberek elé – beleértve önmagamot is –, akik saját magukat túl komolyan veszik. Azt is elkezdtem észrevenni, hogy nem *minden* volt annyira rossz, mint amennyire annak láttam: elkezdtem meglátni a lehetőséget a fejlődésre. A helyzet a gyülekezetemben egy ideig nem változott, de Adrian Plass naplója megtanított arra, hogy nevessek (elsősorban saját magamon) anélkül, hogy ez a nevetés cinikus vagy bántó lenne. Képes lettem nevetni és közben szeretni, és visszakaptam a reményt.

A humor mint kritika és mint a rossz elleni harc eszköze

Van még egy másik funkciója is a humornak, amit manapság mintha nagyon kevésé alkalmaznánk keresztény életünkben, noha a jelenlegi idő és a mostani küzdelmek szükségessé tennék. A humor egyik gyakran elfeledett ajándéka az, hogy a prófétai kijelentés része lehet.³⁵ A „prófétai” alatt itt most az igazság kimondásának és képviselésének a feladatát értem, elsősorban az emberi hatalmasságokkal szemben (bármilyen területen is legyenek ezek a hatalmak). Ez természetesen egyáltalán nem új: a Bibliában sok példája van a hatalmasok, az elnyomók, a gonoszok prófétai kikacagásának.

Ezekben az esetekben a humort annak felforgató természetében lehet felismerni.³⁶ „Összetöri a begyöpösödött gondolkodás kereteit, és egy radikálisan új, alternatív viselkedésmintát ad...”³⁷ Gondoljunk az 1Kor 3,18–19-re és magunkra úgy, mint „Krisztus bolondjaira”, amit Szent Bernát és Assisi Szent Ferenc tovább fokoztak azzal, hogy a saját közösségeiket *ioculatores Domini* – „az Úr udvari bolondjai” névvel illették.³⁸ Úgy vélem, hogy ez különösen fontos a miénkhez hasonló közösségek – baptisztikus vagy szabad egyházak, vagy *Dorothee Sölle* és *Fulbert Steffensky* szavaival élve „szekták és peremcsoportok” – számára.³⁹ Szemben az államegyházakkal, melyekhez képest csak apró csoportok vagyunk, nemigen remélhetjük, hogy a társadalom magáévá teszi a meggyőződéseinket, de a humort figyelemfelhívásra és a status quo kritikájára használva felemelhetjük prófétai szavunkat a bajokkal és a gonosszággal szemben.

Erre bibliai és történelmi példák is inspirációul szolgálhatnak. Lehet, hogy az ószövetségi próféták (például Ezékiel) pár nagyon furcsa, hogy ne mondjuk „őrült” akcióját ma nagyon távolinak érezzük magunktól, de Sölle és Steffensky látják ezek kapcsolatát a hasonló tartalmú mai „megviccelésekkel” – például az olyan esetekkel, amikor egy államelnök asztalára „vért” öntenek, hogy ezzel szimbolizálják az ország részvételét az igazságtalanságban és az erőszakban.⁴⁰ *Walter Wink* rámutat, hogy a humor számos esetben képes aláaknázni és szabotálni a hatalmasságok jól kigondolt és látszólag legyőzhetetlen elnyomó gépezeteit.⁴¹ A kedvenc történetem Lengyelországból származik, a Szolidaritás 1980-as évekbeli küzdelmeinek idejéből: „Egy télapóruhába öltözött csoport (akkoriban nehezen elérhető) egészségügyi betéteket osztogatott a nőknek, hogy felhívják a figyelmet arra, hogy milyen nehéz beszerezni a szükséges dolgokat is. Amikor ezeket a Mikulásokat letartóztatták, egy másik csoport Mikulás jelent meg a börtönnél, ahhoz ragaszkodva, hogy az előbbieket

csalók voltak, és ők az *igazi* Mikulások.”⁴² Az elnyomó hatalmak gyakran nem tudják, hogy mit kezdjenek a humorral: első körben legalábbis általában alulmaradnak vele szemben. Ez egy olyan fegyver, amelyet a békesség gyermekei is forgathatnak.

Milyen erényre van szükség ahhoz, hogy ilyen prófétai módon használhassa valaki a humort? Bátorságra például mindenképp. Az igazságtalanságot a humor eszközével kritizálni nem tréfadolog, sőt valójában hihetetlenül veszélyes is lehet, még akkor is, ha az elnyomó hatalomnak időbe telik felfognia, hogy az ő tevékenysége lett célkeresztbe véve.

Nagy árat fizethet az, aki ilyen eszközzel él, amint ezt jól tudják mindazok, akik valaha is komoly kritikát gyakoroltak bármilyen sok pénzzel és/vagy nagy befolyással rendelkező hatalmassággal szemben. De hát ezzel kapcsolatban a figyelmeztetést már a Krisztus követésére indulásunk kezdetén megkaptuk: „Ha engem üldöztek, titeket is üldözni fognak.”⁴³

Ezzel az erénnyel kapcsolatban még egy megjegyzés idekívánczok. Azt hiszem, hogy a humor ilyen jellegű használatát legelőször is önmagunkkal szemben kell elkezdenünk. Vannak közöttünk olyanok is, akiknek ez viszonylag könnyen jön, de másoknak – akik egy kicsit jobban féltik a méltóságukat és a közösségekben elfoglalt helyüket – ez egy nagy bátorságot igénylő kihívás lehet. Ennek ellenére az önmagunkon nevetés önkritikai képessége nagy segítség a keresztény jellemünk formáltatásában. Segíthet abban, hogy felismerjük és bűnbánattal megvalljuk jellemünknek azokat az oldalait, ahol még csiszolódniuk kell: a büszkeségünket, feltűnési vágyunkat, félelmeinket...

Arra is képes, hogy kapcsolatot teremtsen másokkal, hogy segítsen abban, hogy észrevegyük, hogy mások is hasonló gondokkal küszködnek – hogy „egyek vagyunk ostobaságunkban és méltóságunkban is”. Ebben az értelemben a humor összeköti az embereket, de ennél többet is tesz. Segíthet annak elkezésében, hogy bevalljunk néhány nem annyira kellemes igazságot

önmagunkról. Csak amikor már erre készen állunk, leszünk készen a világ próféta kritikájára. Ez különösen fontos azért, hogy a közösségeink ne engedjenek annak a kísértésnek, hogy magukat a szentek gyülekezetének valamiféle elit csoportjaiként mutassák be, melyekbe csak a már tökéletességre jutott emberek kerülhetnek be. Valóban szentségre vagyunk elhíva, de ha csak szentekként mutatjuk be magunkat, az képmutatáshoz vezet, és ebből adódóan előbb-utóbb krízishez, illetve elbukások okozta botrányokhoz. Egészséges az olyan felekezet, amelyik képes vicceket kitalálni önmagáról. Hogy ezt bemutassam, mivel baptista vagyok, megosztom itt az egyik kedvenc baptista viccemet.⁴⁴

Pál apostol visszalátogat a földre. Természetesen nagy a felhajtás, az egyházvezetők és a média is előzőnli a szállását. Először a pápa kap audienciát. Hosszú idő után az ajtó kinyílik, kijön a pápa, és az újságírók kérdésére a következőt válaszolja: „Hosszú beszélgetés volt. Szent Pál elmagyarázta nekem néhány írását, és el kell ismernem, hogy mi katolikusok egy kicsit túlzásba vittük a Mária-tiszteletet.”

A következő meghallgatást a pünkösdi-karizmatikus vezető kapja. Hosszú idő után az ajtó kinyílik, a pünkösdi vezető kijön, és amikor az újságírók megkérdezik, hogy mi történt bent, ezt mondja: „Hát, Pál apostol elmagyarázta nekem, hogy mit értett a Szent Szellem ajándékain, és be kell ismernem, hogy mi pünkösdiek egy kicsit túlzásba estünk a nyelveken szólás fontosságát illetően.”

A harmadik, aki bemegy... igen, kitaláltatók, a baptista vezető. Amikor hosszú-hosszú idő után az ajtó kinyílik, Pál apostol jön ki. A meglepett újságírók megkérdezik tőle, hogy mi történt, mire Pál: „Hiába mondtam neki, hogy ezt én írtam, ő csak azt ismételtette, hogy »úgy olvasd, ahogy írva van.«”

Konklúzió

A cikkem elején megemlítettem, hogy a humor a gyülekezet életében gyakran ambivalensen jelenik meg, és olykor gyanakvással és elutasítással találkozik. Néha az ember elszomorodik azon, hogy mennyire elnehezült sok gyülekezet, és mennyire nem képesek a megfelelő könnyedséggel tekinteni önmagukra. Greely megfigyelése szerint ugyanez a helyzet a teológusokkal és a hittudósokkal, akik „csak a parúszia után tizenöt perccel fognak elkezdni önmagukon nevetni”⁴⁵. Remélem, hogy ez a megfigyelés nem igaz minden teológusra!

Viszont a humor jelenségén való elgondolkozás felfedi azt a paradoxont is, hogy itt valójában egy nagyon komoly dolgról van szó, még akkor is, amikor gurulunk a nevetéstől. A humor gyógyíthat, de meg is sebezhet: létrehozhat nyitottságot, barátságokat, közösségeket, de tönkre is teheti azokat. Korlátokat tud felállítani: jókat és rosszakat is, és segíthet az életet megünnepelni és vigasztalásra találni a nehézségek közepette is. Mi több, segíthet abban is, hogy néhányra ezen nehézségek közül reflektáljunk és elkezdjünk a változásért küzdeni. Mindez bőven igazolja, hogy a humor teológiai vizsgálata szükséges, és hogy nem elég szimplán csak vicceket mesélni egymásnak és azon túl annyiban hagyni a dolgot.

„A humor Isten jelenlétének jele az emberiségben. De nem valamiféle előregedett Isten régen volt jelenlétének.”⁴⁶ Ezért kiált a humor gondos vizsgálatért. Mint az elsődleges teológia összes eleme,⁴⁷ rámutathat hitünk valódi, megélt tartalmára, hitünk és hűségünk valódi tárgyára. Ez igaz azokra a dolgokra is, amiken nevetünk, és azokra is, amelyeket egyáltalán nem találunk viccesnek. De kitartunk a szeretetben, és szeretjük önmagunkat, a gyülekezetet és a világot, amelyet Isten annyira szeretett, és ha kitartunk abban a reménységben, hogy a Lélek

képes a legsötétebb szituációkban éppúgy dolgozni, mint az élet ünnepelt pillanataiban, akkor ihletet kapunk arra, hogy bátran használjuk a humort.

Jegyzetek

1. Préd 3,1.4.
2. CHESTERTON, G. K. 2013 *Orthodoxy*. Catholic Way Publishing, New York. 113. o.
3. A sort lehetne folytatni a többi rokonnal, például a vidámsággal, szarkazmussal, elmésségekkel, szatírával, paródiával, fekete humorral, gyakorlati tréfákkal kapcsolatban.
4. Úgy tűnik, hogy nemcsak én küszködtem ezzel a paradoxonnal: Peter Berger megfigyelése szerint „jó sokat írtak a humorról, általában meglehetősen humortalan vénával.” BERGER, Peter L. 1970 *Rumour of Angels: Modern Society and the Rediscovery of the Supernatural*. Anchor Books, Garden City, 69. o.
5. METZ, Johann Baptist 1974. Editorial. In: METZ, Johann Baptist és JOSSUA, Jean-Pierre (szerk.), *Concilium: Fundamental Theology* Vol. 5, No. 10, 10. o.
6. ARBUCKLE, Gerald A. 2008. *Laughing With God: Humor, Culture, and Transformation*. Liturgical Press, Collegeville, xiii. o.
7. Vö. James Wm. McClendon baptista teológus megfigyelésével, aki rámutat arra, hogy az emberi természet szükségszerűen testhez kötött: „A Biblia nem hangsúlyozza ugyan az énünk fizikai testhez kötött voltát, hanem inkább előfeltételezi, ez az előfeltevés viszont ma már nem mindenki számára magától értetődő”, ahogyan a világnézetünk elkezdett távolodni az Első Szövetség népétől. MCCLENDON, James Wm. 2002. *Systematic Theology: Ethics, Volume I*, Revised Edition. Abingdon Press, Nashville, 97. o.
8. Egy jó meglátás található a következő helyen: TANENBAUM, Marc 1974. 'Humour in the Talmud', In: METZ, Johann Baptist és JOSSUA, Jean-Pierre (szerk.) *Concilium: Fundamental Theology* Vol. 5, No. 10, 142ff. A zsidó nép életét mindig átszötte a humor, és amint Tanenbaum rámutat, „lényegében az a pszichodinamikai technika volt számukra, amellyel a majd kétezzer évnyi diaszpórábeli létezés alatt el tudták viselni a nyugati kultúrában jelenlévő keresztény vagy szekuláris antiszemitizmus okozta szörnyűségeket.” (Ibid.) Tanenbaum megemlíti, hogy az ilyen jellegű humorizálás akár káros is lehet, ha azt a (keresztény) agresszorok gúnyolódásai által okozott [hamisan] önkritikus hozzáállás szüli. „A zsidók azért viccelődnek, hogy ne fakadjanak sírva” (143. o.). A humor, mint vigasztalás témájáról a későbbiekben fogok szót ejteni.
9. KUSCHEL, Karl-Josef 1994. *Laughter: A Theological Reflection*. SCM, London, 68. o.
10. Uo.
11. Lásd például ARBUCKLE, Gerald A. 2008. *Laughing With God: Humor, Culture, and Transformation*. Liturgical Press, Collegeville. BESSIÈRE, Gérard 1974. Humour – A Theological Attitude? In: METZ, Johann Baptist és JOSSUA, Jean-Pierre (szerk.) *Concilium: Fundamental Theology* Vol. 5, No. 10, 81-95. o.; HYERS, Conrad 1981. *The Cosmic Vision and the Christian Faith: A Celebration of Life and Laughter*. Pilgrim Press, New York. HYERS, Conrad 1987. *And God Created Laughter: The Bible as Divine Comedy*. Westminster John Knox, Louisville. JONSSON, Jakob 1985. *Humour, Irony in the New Testament*. Brill, Leiden; BRENNER, Athalya (ed.) 2003. *Are We Amused? Humour About Women in the Biblical Worlds*. T&T Clark, London; KUSCHEL, Karl-Josef 1994. *Laughter: A Theological Reflection*. SCM, London, II. és III. rész.
12. KUSCHEL, 57-59. o.
13. KUSCHEL, 66-68. o.
14. BESSIÈRE, Gérard 1974. Humour – A Theological Attitude? In: METZ, Johann Baptist és JOSSUA, Jean-Pierre (szerk.) *Concilium: Fundamental Theology* Vol. 5, No. 10, 81. o.
15. KUSCHEL, 64. o.
16. Szélesebb értelemben itt a keresztény tradícióról van szó, konkrétan pedig annak baptisztikus ágazatáról. (Lásd a 39. jegyzetet.)
17. Ebben *Alasdair MacIntyre* metodikáját fogom követni, amelyet itt fejtett ki: MACINTYRE, Alasdair 1984. *After Virtue*. University of Notre Dame Press, Notre Dame. (2. kiadás). Annak bővebb kifejtése, hogy MacIntyre mivel járult hozzá a keresztény etikai gondolkodáshoz ebben a műben található: MURPHY, Nancy –

- KALLENBERG, Brad J. – NATION, Mark Thiessen (szerk.) 1997. *Virtues and Practices in the Christian Tradition: Christian Ethics after MacIntyre*. University of Notre Dame Press, Notre Dame.
18. Vö. ECO, Umberto 2001. *A rózsza neve*. Európa könyvkiadó, Bp., 190ff.
19. Lk 6,25b.
20. Ef 5,4. (A ford. megjegyzése: a Károli "trágárságnak", az Új Protestáns Fordítás pedig "kétértelműségnek" fordítja az *eutrapelia*-t. A görög szó ebben a kontextusban mindenféle bántó, ostoba, durva tréfálkozásra utal, tehát nem csak a nyelvben trágár vagy sikamlós célozgatásokra épülő humorizálást tiltja itt a Szentírás, hanem minden olyan viccelődést, amely másokat megaláz, megbánt vagy kényelmetlen helyzetbe hoz.)
21. KUSCHEL, 54–55. o.
22. Erről lásd KUSCHEL, 53–54. o.
23. BESSIÉRE, 90. o.
24. BESSIÉRE, 91. o.
25. BESSIÉRE, 89. o.
26. Vö. WILLIAMS, Daniel D. 1968. *The Spirit and the Forms of Love*. Harper & Row, New York / Evanston, 118. o.
27. Lásd például FRANKL, Viktor E. 1984. *Man's Search for Meaning*, Revised and updated ed. Washington Square Press, New York, 63–64. o.
28. GREELY, Andrew 1974, 'Humour and Ecclesiastical Ministry', In: METZ, Johann Baptist és JOSSUA, Jean-Pierre (szerk.) *Concilium: Fundamental Theology* Vol. 5, No. 10, 138. o.
29. NIEBUHR, Reinhold 1946. Humour and Faith. In: *Discerning the Signs of the Times: Sermons for Today and Tomorrow*. Charles Scribner's Sons, New York, 126. o.
30. BERGER, Peter L. 1970. *Rumour of Angels: Modern Society and the Rediscovery of the Supernatural*. Anchor Books, Garden City, 69. o.
31. Uo., 70. o.
32. Uo., 69. o.
33. GREELY, 139. o.
34. A szerző által hivatkozott eredeti mű: PLASS, Adrian 1987. *The Sacred Diary of Adrian Plass Aged 37 ¾*. Fount/HarperCollins, London. (A ford. megjegyzése: Magyarországon *Egy kegyes kétbalkezes naplója* címen ismerhetik az olvasók ezt a könyvet. PLASS, Adrian 2000. *Egy kegyes kétbalkezes naplója*. Harmat, Bp., illetve folytatása a PLASS, Adrian 2001. *Kegyes kétbalkezes visszatér*. Harmat, Bp.)
35. KUSCHEL, 55. o.
36. ARBUCKLE, 13. o.
37. ARBUCKLE, 15. o.
38. Erről a témáról például a következő helyen található bővebb háttéranyag: SAWARD, John 1980. *Perfect Fools: Folly for Christ's Sake in Catholic and Orthodox Spirituality*. Oxford University Press, Oxford, 1980, 5. és 6. fejezet.
39. SÖLLE, Dorothee – STEFFENSKY, Fulbert 1974. 'Joy in Sects and Fringe Groups', In: METZ, Johann Baptist és JOSSUA, Jean-Pierre (szerk.) *Concilium: Fundamental Theology* Vol. 5, No. 10, 113–125. o. Sölle és Steffensky megjegyzik, hogy a Bibliát ezekben a közösségekben más módon olvassák, mint a bevett és elismert egyházak köreiben: a szöveg közvetlenebbül és gyakran szó szerinti értelemben szól, és úgy veszik, hogy a keresztény embernek teljes erejéből törekednie kell az írottak megtartására. (122–124. o.) A baptisták ismertek arról, hogy mindig „a Könyv népének” vallották magukat (lásd például BRACKNEY, William H. 2009. *Historical Dictionary of the Baptists*. Scarecrow Press, Lanham, 90. o.). Én a „baptisztikus” (baptistic) jelzőt szeretem használni a „baptistával” szemben, amikor erre a mi sajátos gyülekezeti és írásmagyarázati módunkra utalok. Ez a szabadegyházi tradíció, melynek egyik legfontosabb feladata a magukat tudatosan tanítványnak vallók szándékos közösségének (intentional community) a folyamatos formálása, a reformáció radikális szárnyáig vezethető vissza. A baptisztikus, vagy McClendon terminológiájával élve „kis b betűs baptista” közösségek teológiai elemzését lásd itt: MCCLENDON, James Wm. 2002. *Systematic Theology: Ethics, Volume I*, Revised edition. Abingdon Press, Nashville, 17–34. o. McClendon szerint a baptisztikus identitásra a következő tulajdonságok jellemzőek: a Bibliát az ilyen közösségek az élet és a hit dolgai megbízható útmutatójának tartják, amelynek történetei összekötik a közösséget a múlt és az eljövendő idők hívő közösségeivel; a hívők közösségéhez való csatlakozás önkéntes; a Krisztus főségének való tanítványi alárendelődés elengedhetetlen feltétele a közösséghez való tartozásnak; a tanítványság szükségszerűen közösségben valósul meg; a Krisztus útja melletti – szóban és cselekedetben történő – biznyságtétel az ilyen közösségek életmódjához tartozik. Lásd még PARUSHEV, Parush R. 2009. 'Doing Theology in a Baptist Way', In: van der LEER, Teun (szerk.), 2009. *Doing Theology in a Baptist Way*, az amszterdami Vrije Universiteit szimpóziumán előadott dolgozatok gyűjteménye (angol és holland nyelven), 8–10. o. Hozzáférhető elektronikus formátumban a <http://www.baptisten.nl/upload/ParushevEng.pdf> címen. (Letöltve 2009.10.05.).
40. SÖLLE, Dorothee – STEFFENSKY, Fulbert 1974. 'Joy in Sects and Fringe Groups', In: METZ, Johann Baptist és JOSSUA, Jean-Pierre (szerk.) *Concilium: Fundamental Theology* Vol. 5, No. 10, 121. o.
41. WINK, Walter 1992. *Engaging the Powers: Discernment and Resistance in a World of Domination*. Fortress Press, Minneapolis, 190–191. o.
42. Uo., 191. o. Szerzői kiemelés. Nem tudtam ellenőrizni ennek a történetnek a tényszerűségét. De még ha esetleg részben fiktív lenne, akkor is olyan jó történet, hogy meg kellene történnie valamikor valahol.
43. Jn 15,20b.
44. A vicceknek általában nincs egy konkrét szerzője, hanem közös örökségünk részei, ezért nem is tudtam kinyomozni ennek a vicznek az eredetét. Egy másik baptistától hallottam régen, és én is sokszor elmondtam óráimon a baptista hallgatóimnak.
45. GREELY, 140. o.
46. BESSIÉRE, 90. o.
47. Az elsődleges teológia (primary theology) alatt azt értem, amit a másodlagos, akadémiai teologizálás (secondary theology), azaz a „teológiáról szóló teológia” vizsgál. (Itt James McClendon gondolatait idézem a másodlagos teológiáról. Forrás: Ched Myers interjúja a *The Witness* 2000. decemberi számából: 'Embodying the "Great Story": An Interview with James W. McClendon'. Elérhető: <http://thewitness.org/archive/dec2000/mcclendon.html> (letöltés ideje: 2005.08.03.). Az elsődleges vagy első szintű teológia a hívő közösségek teológiai gyakorlatának közvetlen kifejeződése: énekek, imádságok, biznyságtételek, verbális és nonverbális reakciók bizonyos eseményekre vagy körülményekre. Bizonyos mértékig ide sorolhatóak a prédikációk és a tanítás, intés, biztatás egyéb elemei is. A másodlagos vagy második szintű teológia feladata, hogy értelmezze, analizálja és értékelje az első szintű teológia anyagát és az abban kifejezett meggyőződéseket. Mind a két típusú diskurzus jelen van az egyházakban, és mindkettőre szükség is van, egyik sem rendelhető egyértelműen a másik fölé.

EGYHÁZTÖRTÉNELEM

Bacsó Benjámín

SZEMÉLYCSERE A SZET ÉS A MAGYARORSZÁGI BAPTISTA EGYHÁZ ÉLÉN 1960–1961-BEN

Szabó László

Napjaink egyik szubtilis kérdése a kommunista rendszer és az egyházak viszonya. Különösen is érzékenyen érinti és érintette a szabadegyházi közösségeket a belső ügyeikbe való beavatkozás. Baptista elődeink ragaszkodtak a szabadegyház megjelöléshez, ezzel is jelezve, önmagukról és az állam kapcsolatáról alkotott

elképzeléseiket. Az elnevezés *Williams Roger*, az amerikai Rhode Island állam alapítójának és első kormányzójának, aki maga is baptista volt: „szabad államban szabad egyház” elvére utal. Ezt az elvet ma is valljuk. 1945 után a vallás szabad gyakorlását, a felekezetek egyenjogúságát, az állam és az egyház szétválasztását célzó szabályozások több szabadegyházban a fenti elv érvényre juttatásának reményét keltik. Az 1949-ben megszülető alkotmány deklarálta: az állam és az egyház szétválasztását, az állam által védett és tiszteletben tartott vallásszabadságot. Ezen döntések erősítették a pozitív várakozást. A valóságban azonban hamar megjelentek az egyházak életébe mélyen beavatkozó rendelkezések. Ezen kettősség tanulmányozása során egy igen ellentmondásos közjogi rendszer alakul ki 1945-1989 között. Erről a helyzetről *Köbel Szilvia* „*Oszd meg és uralkodj!*” *Az állam és az egyházak politikai, jogi és igazgatási kapcsolatai Magyarországon 1945-1989 között* (Budapest, Rejtjel, 2005) című munkája részletes elemzést nyújt.

Ennek az elvnek a durva megsértését látjuk *Szabó László* akkori baptista egyházelnök és SZET-elnök leváltásában 1960-61 fordulóján. *Szabó László* Nap utcai lelkipásztor, elkötelezett missziómunkás volt. Leváltásáról így tájékoztatja a *Békehírnök* a közösséget: „*A Magyarországi Baptista Egyház Elnöksége (Kistanácsa) közli a gyülekezetekkel és a lelkipásztorokkal, hogy Szabó László testvér 1960. december 30-án súlyosan megromlott egészségi állapotára való tekintettel minden egyházi tevékenységéről és tisztségéről lemondott. Elnökségünk e lemondást folyó hó 6-7-én tartott ülésén tudomásul vette, és az egyház ügyeinek folyamatos vezetését átmeneti időre (a választó közgyűlésig) háromtagú bizottságra bízta. A bizottság tagja Nagy József alelnök, Kovács Imre orsz. misszió bizottsági elnök és*

Kovács Géza a *Kistanács jegyzője*.²¹ Ez a szűk szavú tájékoztató sokakat meglepett. Szabó László gyors távozása nemcsak közegyházi szolgálatát érintette, hanem a Nap utcai gyülekezet lelkipásztori szolgálatáról is le kellett mondania. Így több mint 50 év távlatából fel kell tennünk a kérdést: miért kellett távoznia ilyen hirtelen Szabó Lászlónak? Érdemtelenül elfeledett alakja ő a baptista egyháztörténetnek, talán éppen hirtelen történt távozása okán is. 1950 óta Szabó László baptista hitközségi előljáró, majd egyházelnök,² egyben a SZET főtitkára volt, majd rövid ideig a SZET elnöke. Ilyen módon személyének eltávolítása nem a Magyarországi Baptista Egyház belügye pusztán, hanem szabadegyházi közügy.

Ebben a tanulmányban azt a folyamatot kívánom bemutatni, amelynek kétségkívül legszembetűnőbb pontja Szabó László kinevezése, majd gyors leváltása a SZET élén, amelynek eredményeként a SZET jellege átalakult és a Magyarországi Baptista Egyház életére is jelentős árnyékot vető Palotay Sándor elkezdte két évtizedig tartó „sötét jatszmáit”.

„sor kerül a megbeszélésekre”

A kommunista államhatalom figyelme az 1956-os forradalom leverését követően nem rögtön fordult a szabadegyházi közösségek felé. Jól jellemzi ezt az időszakot Szabó László 1957. novemberében a közgyűlésen elhangzó beszámolója: „Komoly problémák kerültek rendezésre. A katolikusoknál a Mindszenty ügy, a reformátusoknál a Papp László-féle nyilatkozat, az evangélikusoknál most kezdődnek a tárgyalások. Ha ezek a történelmi egyházakkal folytatott tárgyalások befejeződnek, a Szabadegyházakkal is sor kerül a megbeszélésekre.”²³ Ezekre a tárgyalásokra csak azután került sor, miután a kommunista államhatalom leszámolt politikai ellenfeleivel és a történelmi egyházakban is megerősítette befolyását. Habár már 1957–1958-ban foglalkoztak a szabadegyházak feltérképezésével, az Állami Egyházügyi Hivatal (ÁEH) 1958-ig csak esetenként kísérte figyelemmel a „szekták” tevékenységét. A Magyarországi Szabadegyházak Tanácsába (SZET) tömörült kisegyházak számára valamelyest védeltséget jelentett Kiss Ferenc orvosprofesszor személye. Kiváló kapcsolatokkal rendelkezett, széleskörű elismertségre örvendett, ezt bizonyítja hogy 1952-ben Kosuth-díjat kapott. Mint a SZET elnöke igyekezett a politikai realitásokhoz igazodva a SZET érdekeit képviselni.

Olyan pozitív
együttműködést kértek, vártak,
amelyhez megfelelő
emberekre volt szükség.

A *Kállai Gyula* államminiszter által 1958. áprilisában megfogalmazott gondolat: „Az állam és az egyház viszonyát szilárd alapokra kell helyezni úgy, hogy nemcsak a békés egymás mellett élés passzív, hanem aktív együttműködés pozitív viszonya legyen.”²⁴ jól jelzi azt a törekvést, amelyet az ÁEH érvényesíteni akart az egyházakkal kapcsolatban. Olyan pozitív együttműködést kértek, vártak, amelyhez megfelelő emberekre volt szükség. Éppen ezért 1958 és 1961 között a SZET szerepe is megváltozott. Az érdekképviseleti funkciója háttérbe szorult, és elsősorban a

szabadegyházak működésének ellenőrzésére és tevékenységük koordinálására szűkült. A funkció megváltozásával együtt járt tehát a személyek megváltozása is.

Szabó László SZET elnök lesz

1960. május 24-én a SZET vezetősége (dr. Kiss Ferenc elnök, Szabó László főtitkár, *Michnay László* ügyvezető-titkár) lemond.⁵ Erre közvetlenül azután kerül sor, hogy előbb Kiss professzor tesz látogatást május közepén *Prantner József* ÁEH elnöknél, majd néhány nappal később Szabó László. A megbeszéléseken a SZET-en belüli pénzügyi válság és annak kezelése volt a téma. Ennek kapcsán felvetődött, hogy a konfliktus során némely vallási felekezetet kiléphet a SZET-ből. Prantner inkább az átszervezést javasolja.⁶ A lemondások tehát ezen átszervezés fényében értelmezhetőek. Tulajdonképpen Kiss Ferenc lemondatása volt az első lépése a SZET átszervezésének. Adódik a kérdés, hogy milyen tényezők vezettek el Kiss Ferenc lemondásáig és Szabó László megválasztásáig?

...ha a baptisták kilépnek, akkor
a legnagyobb létszámú entitás
távozik a „szövetségből”, aminek
komoly következményei lettek
volna a SZET társadalmi
pozícióját illetően.

Az ÁEH még 1960 tavaszán sem rendelkezett végleges koncepcióval a SZET jövőjét illetően. Annyit azonban tudtak, hogy Kiss professzor pozícióját gyengíteni kell és a SZET egységét meg kell bontani. Igyekeztek is megtenni ehhez kapcsolódóan a szükséges lépéseket.

Első lépésként Ungár Aladár 1958. április 2-án lemondott tisztségéről és Michnay László lett az ügyvezető titkár. Michnay korábbi adventista egyházelnök és Kiss Ferenc között voltak nézeteltérések, érdekellentétek. Másképpen gondolkodtak a SZET jövőjét illetően. Michnay már 1957-ben tervet készített a SZET átszervezéséről. Ennek a konfliktusnak a belső hatásai nehezítették a belső békés együttműködést.

Második lépésként az ÁEH a SZET-be való belépést sürgette a Hetednapos Adventisták Felekezetének, sőt a meglévő nézeteltérések áthidalását kérte és várta, ezzel is megkönnyítve a belépést.

Harmadik lépésként pedig a pünkösdisták felvétele is gyengítette Kiss professzor pozícióját, mivel ismert volt tartózkodásáról az eksztatikus jelenségeket tekintve.⁷

Jól látszott, hogy az ÁEH még nem rendelkezik kiforrott stratégiával a SZET jövőjét tekintve, hiszen a baptista felekezetet felszólította, hogy válasszon, a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának (MEÖT) kíván a tagja lenni vagy a SZET-nek. Ennek következtében ha a baptisták kilépnek, akkor a legnagyobb létszámú entitás távozik a „szövetségből”, aminek komoly következményei lettek volna a SZET társadalmi pozícióját illetően.⁸ A Magyarországi Baptista Egyház azonban a SZET tagja maradt. Ez feltételezhetően erősítette Szabó László SZET-en belüli pozícióját. Érdekes módon ebben az időben az ÁEH munkatársai

nem tartották volna elképzelhetetlennek, hogy a SZET olyannyira meggyengüljön, hogy a tagesházaknak külön-külön kelljen tárgyalni a hivatallal, és ilyen módon, inkább egyenként próbálták volna a befolyását érvényesíteni a különböző felekezetekben. Ebben az időben még nem látszott alkalmas személy, hogy erősen „aktív” és „pozitív” együttműködést építsen ki.

Szabó László tehát 1960. június 7-én a SZET elnökévé lett választva.⁹ Természetesen az új vezetőséget az ÁEH jóváhagyásával választották meg. Érzékelhető, hogy Szabó László megválasztása is része volt az ÁEH beavatkozásának a SZET életébe.

Szabó László leváltása

Miután Michnay Lászlót még 1960. augusztus 30-án megerősítették ügyvezető titkári pozíciójában¹⁰ addig másfél hónap múlva betegsége hivatkozva kénytelen lemondani, utódja Palotay Sándor lesz.¹¹ Megválasztását a SZET elnöksége javasolja, miután az ÁEH-ban történik egy egyeztetés. Nem sokkal ezután, 1961. január 11-én Szabó László is lemond, szintén betegsége hivatkozva.¹² Ezek után Palotay számára nyílik tér politikai és hatalmi ambíciói valóra váltására. Már ekkor elegendő hatalommal és megfelelő kapcsolatokkal bírt, hogy Szabó László kényszerű lemondása után többek között a *Békehírnök* főszerkesztői pozícióját is a kezébe ragadja. Az elkövetkező időszakban sikerül a helyzetét megszilárdítani a SZET-ben, sőt sikerül elérnie, hogy 1969-ben elnöknek válasszák.

Kádáról pedig kifejtette,
hogy csak magyarul tud, így
szerinte nem volt értelme az ott-
tartózkodásának, de ráadásul csak
a szovjeteknek köszönheti
a megmaradását.

Miért kellett ilyen hirtelen távoznia Szabó Lászlónak? Állítólagosan olyan kijelentései voltak az ENSZ közgyűlés kapcsán, amelyek sértették mind az MSZMP, mind *Kádár*, mind pedig *Hruscsov* tekintélyét. Szabó meglátása szerint ugyanis, az oroszok lassan ráébrednek, hogy Hruscsov nem alkalmas tárgyalófél a nyugatiak számára, sőt egy bohóchoz hasonlította a viselkedését, amelyet az ENSZ-közgyűlésen tanúsított. (Az elnöknek rendre kellett utasítani és még akkor is visszabeszélt.) Kádáról pedig kifejtette, hogy csak magyarul tud, így szerinte nem volt értelme az ott-tartózkodásának, de ráadásul csak a szovjeteknek köszönheti a megmaradását. Ezek után határozott arról az ÁEH, hogy el kell távolítani Szabó Lászlót az elnöki tisztségéből mind a SZET-ben, mind az egyházban.¹³

A valóságban azonban Palotay érkezésével egy olyan ember került a SZET vezetőségébe, aki hajlandó volt az államhatalom kiszolgálására. Ennek következtében Szabó Lászlónak nem sok esélye volt munkáját tovább végezni. Palotay alkalmas embernek bizonyult a SZET-en keresztül az ellenőrzésre és az utasítások végrehajtására. Ennek következtében megváltozott a SZET-tel kapcsolatos gondolkodás is. Nem akarták már felszámolni, hanem sokkal inkább kontrollálni a szabadegyházi entitásokat. A valóságban tehát egy olyan koncepció alakult ki, amelybe Szabó László már nem illett bele.

Az állítólagos kijelentéseken túl Szabó László jellemében nem volt az az ember, aki meg tudott volna felelni az „új elvárásoknak”.

Fontos látni, hogy a Magyarországi Baptista Egyház a legnagyobb entitás volt a SZET-en belül a maga 13 582 tagjával (1959. évi adat)¹⁴ és 555 istentiszteleti helyével (1960. évi adat).¹⁵ Palotay térnyerésével a baptisták ügyeibe is beavatkozott, előbb mint a SZET ügyvezető titkára, majd pedig mint a SZET elnöke.

Jegyzetek

1. Békehírnök, 1961. 1. sz.
2. 1950-től ideiglenes hitközségi előljáró, 1951-től választott előljáró. 1955 novemberében a közgyűlés döntése értelmében megváltozott a hitközség neve Magyarországi Baptista Egyházra, melynek elnöke 1961 januárjáig.
3. Jegyzőkönyv az 1957. nov. 28–29-én tartott országos közgyűlésről. Magyarországi Baptista Egyház Levéltára.
4. Népszabadság, 1958. április 19.
5. SZET jkv. (1960. május 24) (Baptista Levéltár BL).
6. Uo.
7. Rajki Zoltán–Szigeti Jenő: Szabadegyházak története Magyarországon 1989-ig. Gondolat Kiadó, Budapest 278–280. old.
8. MOL XIX-A-21-d-0021/1960. 8. doboz.
9. SZET jkv. (1960. jún. 7.) (BL).
10. SZET jkv. (1960. aug. 30.) (BL).
11. SZET jkv. (1960. okt. 21.) (BL).
12. SZET jkv. (1961. jan. 11.).
13. M-KS 288 f. 22. cs. 1960.5 öe. 145.
14. MBE-statisztika (BL).
15. Uo.

KÖNYVAJÁNLÓ

Szarka Miklós: Házasságra felkészítő beszélgetések
Útmutató lelkipásztoroknak és segítőknél
Kálvin, 2013, 180 oldal

Ez egy nehezen olvasható mű. Szarka Miklós viszont alapos értője, sőt hozzáértő tudósa a könyvében tárgyalt témának. Ez a téma a házasság, a könyv pedig útmutató a házasságra felkészítő beszélgetésekhez, kifejezetten a lelkipásztorok és a segítők számára – ahogyan a címe és alcíme szűkre szabva behatárolja. A könyv olvasóközönségi célcsoportja tehát elsősorban, majdhogynem kizárólagosan a református egyházhoz tartozó, abban munkálkodó, szolgáló lelkipásztorok, lelkigondozók köre. De ez nem egy mindenáron zárt kör, hiszen más felekezetűek, foglalkozásuk, helyzetük is fontos és hasznos tanítást és útbaigazítást kaphatnak belőle a házasságról. Így kerülhet nekünk, baptista lelkipásztoroknak is a kezünkbe.

A könyv elején található *Ajánlás* és *Előszó* tisztázza, hogy a jegyespárok házasságra felkészítése során nem tanításra és dogmák kifejtésére van szükség, hanem lelkigondozói jellegű beszélgetésre. Az ilyen hozzáállással rendelkezők tudják jó eredménnyel forgatni e könyvet. A bevezető fejezet (1. *Együttélési szokások a mai Magyarországon*) még témára hangoló jellegű, a szerző a KSH 2010–2011-es házasságkötési, élettársi, válási adatait elemzi ki; illetve a jegyesekkel folytatandó beszélgetés hét szükséges elemére hívja fel a figyelmet.

A téma kifejtésének első harmadában (2. *A jegyespár befogadása és megismerése*; 3. *A párkapcsolat anatómiájának alapjai*; 4. *A leválási és kapcsolódási folyamat segítése*; 5. *Párválasztási motívumok tisztázása*; 6. *Felkészítés a válsághelyzetek megelőzésére és fogadására*) néhol száraznak ható szakmai leírásokkal találkozunk. A szerző háromféle élethelyzetű jegyespár példáját vázolja fel a beszélgetést vezető lelkigondozó előtt. Ezekre tekintettel kezdi elvezetni az olvasót a tanítói beállítottságtól és az előítéllettől mentes, el- és befogadó, hiteles, betekinthető, kérdezhető, empátikus magatartás kialakításáig és gyakorlásáig. Az emberi személyiség struktúrájának rajzzal történő ábrázolásával, mozgásfolyamatok eseménysorba rendezésével szemlélteti a párkapcsolat alapjait és fejlődését. Ha a társkeresésből kimaradt Isten munkája, akkor a lelkigondozó arra nem csodálkozhat és mutathat rá, tehát a párválasztási motívumokat kell feltárni, tisztázni és szükség esetén orvosolni. A házasságot fenyegető horizontális és vertikális veszélyzónákat ismertetnie kell, majd biztasson a körkörös kommunikációra!

A könyv közepén található fejezetek (7. *Az intim viselkedéskultúra elmélyítése*; 8. *Az egyén, a házaspárkapcsolat és a családi élet erőforrásai*; 9. *Családtervezés és a fogamzástól etikai kérdései*; 10. *A párkapcsolat kegyességi-spirituális rejtélye*) a házasság legbensőségesebb és legmélyebb rejtelmeivel foglalkoznak. Az intimitás kultúrája és a családtervezési etika mintegy keretként fogják közbe az erőforrások kérdését – itt a 8. fejezet után jobb lett volna egyből a 10.-re térni (írja is a 8.-ban: „A fiatal jegyespár figyelmének a transzcendentális irányba való irányításával külön fejezetben foglalkozom”). Az intimitás esetén ne csak tiltás legyen, hanem nevelés, a viselkedérepertóár tanítása és moderálása három téren: preerotikus, erotikus és genitális zónában. Ezek mindegyikét a Bibliából is megerősíti (1Jn 4,18; Énekek 4,7–12; 1Móz 2,25), együttműködésükre és válságaikra is kitér. A családtervezés kapcsán tekintettel kell lenni a jegyespár helyzetére, s el kell magyarázni a negatív és a pozitív családtervezés közti különbséget. Az erőforrások közül előbb ötféle párkapcsolati, aztán a kommunikációs és a kontextuális energiákról beszél, végül a kegyelem erejéről. A jegyespárnak az egyéni és a közös kegyességükre is gondot kell fordítani. A lelkigondozónak a javasolt négy-hat beszélgetés során ezen folyamatokra, a jegyespár jelenlegi állapotára jó rálátása alakuljon ki. Így jellemezhető (11.) *A házasságra előkészítő pásztori beszélgetés mint „minőségi” idő*.

Az egyházi szolgálatot kérő jegyespár egy másik lét-dimenzióba léphet be az ilyen beszélgetés során. Ez pedig a Szentlélek munkája, amit a lelkigondozó kér és közvetít feléjük. S végül szóba kerülnek 12. *A házasságkötés ceremoniális kérdései* és 13. *A beszélgetéstől az esketési igehirdetés felé...* A szerző magyarázza az esküvés lényegét Isten hűsége fényében, az ökumenikus (református és római katolikus) házasságkötést; s végül az esketési igehirdetés többféle jellegét.

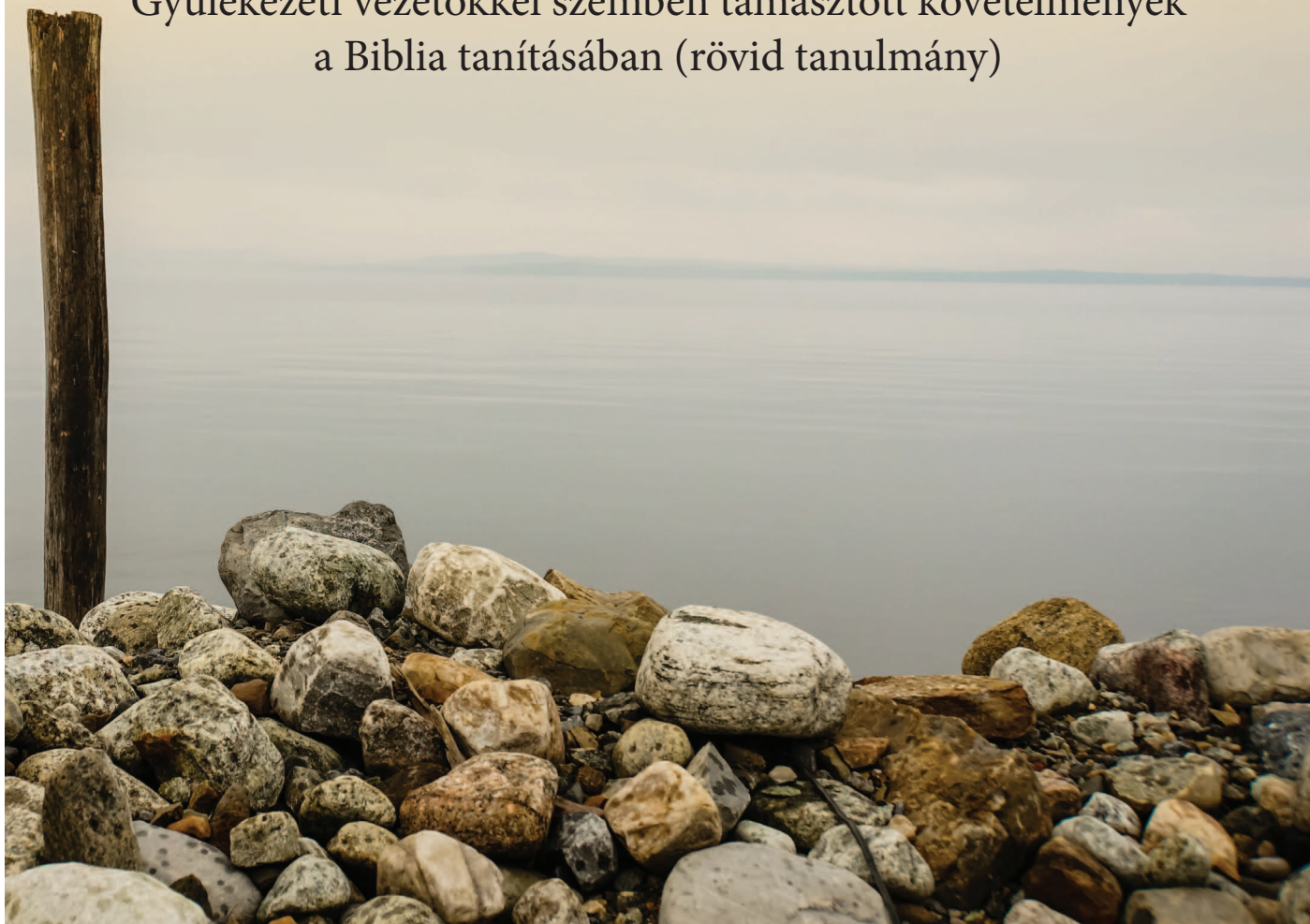
A könyv lassan emészthető, alapos, odafigyelő, gondolkodó olvasást igényel. Ehhez járul a sok-sok idegen nyelvű kifejezés (a végén 40-et gyűjtött ki és magyaráz meg a szerző), a 29 ábra és táblázat, a bibliai versekre, szakaszokra való hivatkozások és kifejezések (például „felemás iga”, „belső szoba”...) és a fejezetek végén található kérdések. Összességében nagyon jól használható, átgondolt vonalvezetése sokat segít jobban végezni a lelkigondozás ezen különleges formáját.

GYAKORLATI TEOLÓGIA

Vas Lajos

SZENTSÉG ÉS SZERETET – ELLENTMONDÁSBAN?

Gyülekezeti vezetőkkel szemben támasztott követelmények
a Biblia tanításában (rövid tanulmány)

Az alábbi írást egy kedves olvasónk küldte. A tanulmány gondolkodásra, véleménynyilvánításra ösztönző, ezért döntöttünk a megjelentetése mellett. Természetesen ez nem jelenti azt, hogy a szerkesztőség véleménye is mindenben megegyező ebben a témában.

I. Napjainkban, amikor nagyon sok bibliai alapértéket már nem "divat" a világban komolyan venni (lásd például: a tízparancsolat előírásai stb.), nekünk, a gyülekezeteinkben különféle szintű vezetőknek és lelkimunkásoknak fel kell tennünk a kérdést magunknak: Mi milyen mércéket kívánunk felállítani a Biblia tanítása alapján (illetve akarunk-e változtatni az eddigi gyakorlatunkon) a jövőben a különféle gyülekezeti vezetőknek (lelkipásztorok, presbiterek, diakónusok, evangélisták), illetve igehirdetőknek a megválasztásában vagy kirendelésében?

Azt kell látnunk, hogy a világ nyugati részén a keresztények bizonyos csoportjai már elveszítették hitelességüket az

emberek szemében, megalkuvó, igeellenes gyülekezeti, illetve életgyakorlatuk miatt. Például Svédországban néhány évvel ezelőtt felavatták az első női evangélikus lesbikus püspököt. Fontos figyelmeztetést mond számunkra az Ige ezzel kapcsolatban: „és ne igazodjatok e világhoz, hanem változzatok meg értelmetek megújulásával, hogy megítélhessétek: mi az Isten akarata, mi az, ami jó, ami neki tetsző és tökéletes.” (Róm 12,2)

A Bibliából azt látjuk, hogy nincsenek élesen elkülönítve az igei követelmények aszerint, hogy valaki valamilyen szintű vezető, például evangélista, pásztor, vagy „csak” Isten igéjét hirdeti valahol. Két kivételt látunk, ahol konkrét követelmények vannak felsorolva:

- püspökökkel szemben támasztott követelmények (presbiterek, gyülekezeti elöljárók, felvigyázók, más fordítás szerint): 1Tim 3,1–7, Tit 1,5–9.
- diakónusokkal szemben támasztott követelmények: 1Tim 3,8–13.

A nem éles elkülönítésnek az lehetett az oka a véleményem szerint, hogy akik Isten igéjét hirdették, egyrészt valamilyen

vezetői szolgálatban is lehetnek, lásd Timóteushoz, illetve Tituszhoz írt levelek (Timóteus kézzírattal is imádkozhatott: 1Tim 5,22, Titusnak pedig feladata volt például presbiterek szolgálatba állítása városenként: Tit 1,5), másrészt pedig természetesen különösen az első keresztyének idejében, hogy megvizsgálták az adott igehirdetőket életét. Nem megfelelő életű személy igeszolgálatával kapcsolatban nem is volt probléma megemlítve a Bibliában.

IGEI KÖVETELMÉNYEK

A Biblia világosan beszél a vezetőkkel szemben támasztott igei követelményekről, és ezek a követelők (a teljesség igénye nélkül):

1. *A vezetőnek legyen hiteles az élete (ApCsel 20,17–36). Ez jelenti a követhetőséget (1Thessz 1,5–6; 2,13; Fil 3,17) Az igehirdető szavait alátámasztja az élete, ez hitelesíti a szavait. Ez az alapja az "erővel" való szolgálattételnek (1Pt 4,11). Vagyis: az igehirdető, vagy más szolgálattéző életén, szavain, szolgálatain*

akkor lesz áldás, eredmény, előrelépés, ha szavait az életvitele hitelesíti.

2. *A vezető élete ezenfelül példa kell hogy legyen mások számára: 1Thessz 2,10; 2Thessz 3,7–8; 1Tim 4,12–13; Fil 1,30; Tit 2,7. Minden területen!*

3. Ezzel a követelménnyel kicsit rokon értelmű az a követelmény is, hogy *az adott vezetőtől lehessen tanulni, szavaiból és tetteiből egyaránt (1Thessz 4,1; Kol 1,7).*

4. Meg kell említeni feltétlenül az adott vezetővel, igehirdetővel kapcsolatban a *feddhetetlenséget* is, ami a vezetőkkel szemben támasztott legfontosabb követelmény. A Bibliában minden korszakban voltak ilyen személyek, akik megfelelték a szentség ilyen irányú követelményének. Pál apostol például így kezdi egyik búcsúbeszédét: „Ti tudjátok... hogyan viselkedtem közöttetek...” (ApCsel 20,18) Ilyen volt Sámuel élete is, és áldás volt szolgálata: 1Sám 12,3–5. Úgy gondolom, ha az „asztal” körül szolgáló diakónus testvéreknek feddhetetlennek kellett lenniük (1Tim 3,10), akkor mennyivel inkább azoknak, akik az Isten igéjével szolgálnak, Isten igéjét, üzenetét hirdetik, Isten akaratát képviselik a gyülekezetben? Ha a gyülekezetünk só, világosság és hegyen épített város kíván lenni, a vezetőkkel, igei szolgálattézőkkel kapcsolatos követelményeket nem adhatja a szentség mércéjénél alább.

5. Végül, de nem utolsósorban: *A vezetők és Isten igéjének hirdetői, képviselői legyenek jó bizonyosságok környezetükben*

(ApCsel 6,3). Nehéz áldásos szolgálatot elképzelni olyan testvéréről, akinek az élete nem jó bizonyosság a környezetében, a munkahelyén, a családjában, a szomszédok, rokonok között és a gyülekezetben (1Tim 3,7; 2Kor 6,3). Amelyik vezetőről nem tudnak jó bizonyosságot tenni a kívülvalók, akinek nincs hiteles élete, *gyalázatot hozhat a gyülekezetre is (1Tim 3,7)*. Bár az első igevers a presbiterek szolgálatára, életére utal, úgy gondolom, a gyülekezet célkitűzése ez kell hogy legyen minden követendő példaként a gyülekezet elé állított személy életével kapcsolatban. Timóteusról is voltak jó bizonyosságok: ApCsel. 16: 2.

ELVÁLTAK VEZETŐ SZOLGÁLATBAN

A gyülekezeteinkben nagyon érzékeny (és sajnos aktuális) téma a „nem feddhetetlen” személyek, elsősorban az elváltak igei, illetve vezetői szolgálatának kérdésköre. Vizsgáljuk meg ezt a kérdéskört az Ige fényében!

1. A Biblia azt mondja többek között a gyülekezeti vezetők kiválasztásáról: *„Ha van olyan, aki feddhetetlen, egyfeleségű férfi” (Tit 1,6). Vagyis: amíg megtehetjük, szeretnénk az igei követelményeknek minden szempontból megfelelő személyeket választani vezetői és igehirdetői szolgálatok végzéséhez!* Bár itt az Ige egyértelműen a presbiterek szolgálatba állításáról beszél, gyülekezeteinkben – nagyon helyesen – általában ugyanezeket a követelményeket támasztjuk a vezetőségi tagok elé is. Vezetőnek, igehirdetőnek olyan személyeket kell a gyülekezet elé állítanunk (ApCsel 6,2–6) az Ige tanítása, és az első gyülekezetek gyakorlata szerint, akik feddhetetlenek, hiteles az életük, követhető és példamutató az életvitelük, akik szolgálatain keresztül Isten meg tudja áldani mind a hallgatóságot, mind a gyülekezetet, és akiknek jó bizonyosságuk van mind

a kívülvalók, mind a gyülekezet részéről. Hogyan tudna például egy elvált (vagy újravezetett) személy hitelesen szolgálni, ha élete egyik fontos területén kudarcot vallott? Van természetesen helyreállító kegyelem, de ez nem jelenti minden esetben ugyanannak a szolgálati területnek a visszavételét a helyreállítás után.

2. Látnunk kell azt is, hogy az elválással – az esetek legnagyobb részében – rengeteg lelki-szellemi sérülés és rendezetlen lelki kapcsolat is érkezik az adott személlyel a gyülekezetbe, megterhelve a gyülekezet életét le nem zárt, meg nem bánt dolgokkal. Sajnos nem jellemző általában ezekre a személyekre a *gyülekezet előtti őszinte bűnbánat, illetve a múlt rendezésének készsége bocsánatkéréssel azok felé, akiknek fájdalmat okoztak. A rendezetlen, lezáratlan múlt pedig terheli ezeket a testvéreknek az életét, ami hiteltelenné teszi igei szolgálataikat a gyülekezetben és az őket ismerő kívülvalók felé.* Pál apostol is le tudta őszinte bűnbánattal zárni a múltját, és áldás volt a szolgálatain (1Kor 15,8–9; 1Tim 1,13). Bizonyára vannak a közösségünkben pozitív példák is a hívő személyek elbukása utáni helyreállásra gyülekezet előtti bocsánatkéréssel.

3. Természetesen, mint vezetők, sajnáljuk az ilyen – házasság területén hajótörést szenvedett – személyeket, egyéni életük tragédiáját, de *a szolgálatot végző hiteles életű személyek gyülekezet elé állításával egy jelként kívánjuk mind a gyülekezetet, mind a kívülvalók felé tárnunk Isten eredeti elképzelését és követelményeit az*

előtte szolgálók, szolgálatra kirendeltek személyét illetően.

4. Amikor az a törekvés van a gyülekezeteinkben (néhány gyülekezet igeellenes gyakorlatával szemben), hogy lehetőleg („ha van...”: Tit 1,6) minden szempontból feddhetetlen személyek álljanak a gyülekezet színe elé vagy a szószékre, akkor azt a hitünket, igyekezetünket is ki akarjuk fejezni, amely az Isten elé hozott áldozatokkal szemben az egyik legfontosabb követelmény volt az Ószövetségben: az Istennek (minden területen, így a vezetők és igehirdetők kiválasztásánál is) a tőlünk telhető legjobbat kívánjuk adni! Az Ószövetségben illetéktelenek, jogosulatlanok szolgálatának engedélyezése élet-halál kérdése volt a szent helyen (4Móz 18,1–7), minékünk is nagyon komolyan kell vennünk ezt a kérdést.

5. Amikor így cselekszünk, azt is jelenti az igyekezetünk, hogy hitelesen akarjuk képviselni Isten országának szentségét, tisztaságát a gyülekezeteinkben, a hívő és nem hívő személyek előtt. Nincsenek I. és II. osztályú igehirdetők az Ige tanítása szerint, vagyis akik néhány fő előtt szolgálhatnak, de több száz fő előtt már nem... Vagy alkalmas (méltó) valaki az Ige szerint az igehirdetői vagy egyéb vezetői szolgálatra minden szempontból, akit jó lelkiismerettel tudunk hallgatni, és a szolgálatát elfogadni, vagy nem. Ennek a szolgálatnak van méltósága az emberek előtt (Tit 2,7–8), hiszen amikor Isten igéjét hirdetjük, őt magát képviseljük.

6. Azt is szomorúan kell néha tapasztalnunk, hogy sokszor az ilyen „nem feddhetetlen” életűvé vált személyek igeellenesen „ajánlják” magukat igei vagy más vezetői (akár lelkipásztori) szolgálattételre, vagy annak folytatására (2Kor 10,18). Sajnos, az is előfordult, hogy ilyen személyek az illetékes egyházi vezetők előtti meghallgatás és jóváhagyás, illetve azok kirendelése nélkül neki is láttak ilyen irányú szolgálatok végzésének, vagy folytatták korábbi ilyen jellegű szolgálataikat! Az ilyen, Istentől jövő felhatalmazás és az illetékes egyházi vezetőség előtti meghallgatás, kirendelés nélkül végzett szolgálatokon nyilvánvalóan nem lehet sok áldás, hiszen Istent nem lehet megcsúfolni (Gal 6,7), aminek az igazát azután néha napi hírekből is tapasztalhatjuk...

7. Amikor illetékes egyházi felhatalmazás, jóváhagyás és kirendelés nélkül indul el valaki missziós vagy gyülekezeti igei szolgálatok végzésére, a vezetőkre vonatkozó igei normák figyelembevétele nélkül, ez maradandó lelki kárt, negatív precedenst (hivatkozási alapot) hoz létre a gyülekezetekben, amire a későbbiekben lehet hivatkozni. Ezért rendkívül fontos kérdés az illetékes egyházi vezetés az elvi állásfoglalása a közösségi életünk ezen területén, mivel a döntés nyilvánvalóvá teszi a közösségünk tagjai előtt: mennyire gondoljuk komolyan a gyülekezetek szentségben való járását látható jelekben is?

8. El kell fogadni azt az igei igazságot is, hogy az emberi jó szándék, az Úr iránti buzgóság még nem jogosít fel mindenfajta szolgálat engedély nélküli megtételére (1Sám 13,8–13; 2Sám 6,6–7; 4Móz 14,39–45). Sajnos ez a törekvés sokszor helytelen önismeretből, az alázat hiányából, a múlttal való őszinte szembenézés, vagy az igeismeret hiányából, esetleg egyszerűen felfuvalkodásból ered (2Krón 26,16–23), aminek megvoltak és meglesznek a szomorú következményei.

9. Személyes vallomásként – különféle területek vezetőségében részt vevő személyként – annyit még elmondhatok, hogy a megbeszéléseken a legtöbb problémát, gondot és időt mindig a nem feddhetetlen életű személyek ambiciózus törekvéseinek a megbeszélése vitte el.

10. Összefoglalásként annyit tennék hozzá a leírtakhoz, hogy ha nem akarunk igazodni a világi korszellemhez, ami igyekszik bizonyos területeken betörni a gyülekezeteinkbe is, akkor ne szállítsuk le a követelményeket a gyülekezet Igével foglalkozó vezetőire nézve! Ezalatt nemcsak az avatott személyeket, de a vezetőségi tagokat, igehirdetőket is lehet érteni. A gyülekezeteink (sőt a kívülvalók) jövőbeli sorsát, életét, jövőjét döntően befolyásolja az adott igei vezetők élete, személye. A

Bibliában ugyanis mindenütt azt látjuk, hogy egy adott csoportot, de a gyülekezetet is Isten a különféle gyülekezeti vezetők életén, szolgálatán keresztül akarja és tudja megáldani, ha ők alkalmasak az áldások átvételére és átadására (lásd Mózes, Józsué, Dávid, Pál apostol stb. élete, de akár a saját gyülekezeteink történeteire is gondolhatunk). Isten folyamatosan keresi a vezetésre alkalmas személyeket, és remélem, mindig is fog találni közöttünk ilyen – a szentség követelményeinek eleget tevő, annak megfelelő – vezetőket.

Sokat lehetne és kellene beszélni még az adott hívő vezetők részéről elvárt egyéb szükséges tulajdonságokról is, amelyeket a Szentlélek szeretne kiformalni bennünk. Beszélni kellene a szentségben való járás egyéb területeiről és követelményeiről is, amelyek nem kevésbé fontosak az adott vezető életében, de most nem ez volt a tanulmány fő területe.

11. Végül, de nem utolsósorban: mindezek mellett természetesen kijelenthetjük azt is, hogy nem elvenni akarunk szolgálatokat ezektől a testvéreinktől, hanem szeretettel segíteni akarjuk őket a törés utáni lelki helyreállásban, gyógyulásban, szétzilált kapcsolataik rendezésében, és visszaépíteni, visszailleszteni őket az új lelki helyzetüknek megfelelően a gyülekezetbe. Szeretnénk a szolgálati lehetőségeik széles tárházát bemutatni, segíteni őket, hogy a helyüket az életükben bekövetkező törés után is megtalálhassák a gyülekezetben. Ők is értékesek a számunkra, és az igei és vezetői szolgálatok végzésén kívül is sok másfajta szolgálat van még, ahol segíthetik a gyülekezetek misszióját, és áldás lesz a szolgálatukon: így például a beteglátogatás, bizonyágtételek, elmaradók után való menetel, szociális munka, segítségnyújtás a gondnoki, gazdasági vagy pénzügyi munkák végzésében stb.

A gyülekezeti élet ezen területén is – mint minden más területen – a döntés felelőssége a helyi közösségek vezetőié elsősorban, ugyanúgy, mint a gyülekezeteink jövőjének és a lelki-szellemi irányának a meghatározása.

Tisztában vagyok vele, hogy a szentség és a szeretet közötti biblikus egyensúly, illetve utak megtalálása és megtartása a gyülekezeteinkben nem jelent könnyű feladatot, hiszen általunk szeretett és értékelt (néha rokon...), értékes gyülekezeti tagok életéről van szó! Hiszem azonban azt is, hogy ha a közösségeink az Isten akarata szerinti szentség és szeretet egyensúlyában akarnak és tudnak járni, az arra való törekvésünk Istenünk gazdag áldásait fogja hozni a gyülekezeteink életébe. Segítsen meg erre minket mindenható Istenünk!

Debrecen, 2014. február 26.

Beke László

HOGY MONDJAM EL NEKED?*

Hol van igazmondás és hazugság között a határ? Meddig jóindulatú meggyőzési szándék mindaz, amit mondunk vagy hallunk, és hol lepleződik le (ha lelepleződik egyáltalán) a befolyásolásra való törekvés? A beszéd lehetősége sok minden más mellett azt hordozza magában, hogy a bennünk lévő rejtett, titkon megformált gondolatot mások számára érthető módon megfogalmazva információkat közöljünk. A problémák akkor kezdődnek, amikor a megszólalás előtt az egész gondolatsort bizonyos szűrőkön futtatjuk át, vagyis még magunkban mérlegre tesszük, és megkérdezzük: mit akarunk elérni az egészszel? Tényt közölni, meggyőzni, mindezt semleges módon, de legalábbis nem ártó szándékkal, esetleg javítani valakinek a helyzetén, vagy pedig arról van szó, hogy a birtokunkban lévő információval az érdekeinknek legmegfelelőbb irányba tereljük mások gondolatait.

Különösen hangsúlyos ez a kérdés abban az esetben, amikor kiemelt szerepkörökben lévén kell a beszéd lehetőségével élni. Csak két ilyen helyzetet említek: a pedagógus és a lelkész munkája. Az első esetben az egyik kritikus pont ott lehelhet fel, hogy rendkívül fogékony, képlékeny, minden újat szivacsként magába fogadó gyermekek között (felé) folyik a munka. A másik helyzet pedig azt az egészen speciális problémát veti fel, hogy a lelképástort hallgató emberek az igazmondást, őszinteséget, tisztaszívűséget alaphelyzetben nem kérdőjelezzik meg. Amit

mondunk, annak úgy kell lennie – gondolhatják joggal. Borzalmas és kiábrándító azonban az „ébredés”, vagyis amikor valaki rádöbben arra, hogy az igazság mögött nem tiszta szándékok rejtőznek.

Prof. dr. Bańcerowski Janusz egyetemi tanár – MTA (nyelvtudományok) doktora, a Szláv és Balti Filológiai Intézet Lengyel Filológiai Tanszéke vezetőjének egy érdekes tanulmányát olvasva vetődtek fel bennem az előbbi gondolatok. A tanulmány címe: A nyelv mint a manipuláció eszköze.

Egyik, számomra nagyon izgalmas felvetése arról szól, hogy a mai posztmodern embernek egyre nagyobb (és jogos) igénye az, hogy ne egyoldalú kommunikáció résztvevője legyen, sajnos nem valósul meg. A dialógus, a párbeszéd lehetősége magában hordozza azt, hogy egy adott információ tekintetében felvetődő kérdések (esetleg kétségek) megfogalmazásra kerülhessenek, és ezekre objektív, első „kézből” származó válaszok hangozhatnak el. Mivel ma túlnyomórészt információs központok, szervezetek végzik ezt a munkát, a dialógus szinte kizárt, és egyre több ember válik az információ birtokosának kiszolgáltatottjává. „Ez olyan helyzetet teremt, amelyben a vevő gyakorlatilag olyan információra van ráutalva, amelynek az objektivitása és igazsága a névtelen adó akaratától függ.” Ez egyfajta kényszerítő erőt hordoz magában arra nézve, hogy a közlő nézetét, álláspontját, hitét fogadja el igazságként. Nem működik benne az a jogos igény, hogy „aki nem hiszi, járjon utána”. Egyszerűen azért, mert nincs rá lehetőség.

A beszéd két viszonyfajta között jön létre:

1. Először a hallgatókhoz való viszonyról van szó, akiknek je-

* Hogy mondjam el? *Koncz Zsuzsa* dala, *Bródy János* dalszövege
<http://www.zeneszoveg.hu/lyrics.php?lc=1726>
 (Ajánlom elolvasásra!)

lent valamit a beszéd,

2. Másodszer a tárgyhoz (a beszéd témája) való viszonyról, amelyekkel a beszélők saját meggyőződésüket akarják ráerőltetni a hallgatókra.

Igazság és hazugság kérdése alapvető jelentőségű. Az egész azzal kezdődik, hogy vajon a beszélő őszintén hisz-e abban, hogy amit mond, az igaz is? Számomra mind a mai napig elborzasztó hallani lelkipásztorok, papok szájából (ha ritkán is) azt a kifakadást, vagy keserű önvallomást, hogy igazán ő maga sem hitte el soha azt az evangéliumot, amelyet egy életen át hirdetett. Hiába mondta az igazat, tulajdonképpen mégis félrevezette hallgatóit, mert igazán az számít, ami ezt az egészet mozgatja.

1. Megtévesztés

Hétköznapijainkba is belopódzott a dezinformálásnak és megtévesztésnek egy ártatlannak tűnő, mégis igen veszélyes megnyilvánulása. Ez pedig arról szól, hogy nemcsak annak okozunk kárt, akinek az alább szereplő közléseket szánjuk, hanem magunknak is, amikor tudatosan szoktatjuk le magunkat a nyílt, őszinte véleménynyilvánításról.

- Ha valakinek elismerésünket fejezzük ki (gratulálunk), csak akkor tegyük, ha valóban elismerésre méltó számunkra az teljesítmény, amit tőle láttunk. Ha nem, akkor másként fejezzük ki a megbecsülésünket! Ezeknek a szavaknak ugyanis sokkal nagyobb súlyuk van, mint gondolnánk.
- Ha tanácsot adunk, csak akkor tegyük, ha annak helyességéről (és arról, hogy adott helyzetben a másik félnek tényleg az a legjobb) meg is vagyunk győződve, és talán részünkről már kipróbált dologról van szó!
- Ha ígéretet teszünk (akár csak a legkisebbet is, és ha csak egy kisgyerekeknek is), legyünk annak tudatában, hogy ezt be is kell tartanunk. Ha ezt elmulasztjuk, hiteltelenné, hazuggá tesszük saját magunkat.

2. Hazugság

Jól hangzó igazságnak tűnik az a széleskörűen elterjedt nézet, miszerint az igazság ölni tud. De akkor mit tesz a hazugság? Jézus Krisztus a Jn 8,32-ben arról beszél, hogy az igazságnak megvan az a hatalma, hogy az embert szabaddá teheti. Ő itt az igazságot nem profán, hétköznapi értelemben említi meg, hanem az Isten igazságaként, amelyet maga Jézus közvetít személyén és szavain keresztül, mégis: a hétköznapi értelemben vett igazmondás, igazságok közlése felszabadító erejű lehet sokak számára. Ezzel ellentétben áll az, hogy a „kegyes hazugság” mit végez az ember életében. A hazugság minden esetben attól a lélektől származik, amely a hazugság atyjában, a sátánban lakik. Az ő „kegyes” fél-igazságai, apró ferdítései teszik tönkre az életünket mind a hit, mind pedig a morál tekintetében. Néhány kérdés vetődhet fel ezzel kapcsolatban:

- Képesek vagyunk-e mi magunk az igazság közlésére?
- Képes-e a másik fél az igazság meghallgatására?
- Akarja-e tudni egyáltalán?
- Tudjuk-e annak módját, ahogyan a nehéz, fájdalmas igazságokat közölni kell?

„Bár a hétköznapi tudatunkban a hamis mondatok közléset az emberi kommunikáció elvei ellen vétett legnagyobb bűnnek, az igazi információt pedig a legnagyobb értéknek tartjuk, az egész beszédaktus minősítése azonban még több más tényezőtől is függ: például az igazság közlésének a módjától, az adó indítékaitól, a vevő akaratától, hogy valóban az igazságot akarja-e hallani.”

A kérdés tehát nem arról szól, hogy mondjam-e az igazat, félve attól, hogy jaj, mi lesz, hanem arról, hogy tudom-e úgy mondani az igazat, hogy az gyógyító igazság legyen, minden fájdalmas volta ellenére is!

3. Az idő mint elengedhetetlen tényező

Mikor mondjam? Abból a kérdésből kell kiindulni, hogy én mit gondolok arról: megilleti-e a másikat az adott információ? Szükségesnek látom-e, hogy időben jusson el hozzá, azért, hogy ő azzal gazdálkodni tudjon, legyen ideje a készülésre stb.? Az eltitkolt információ, a nem idejében közölt információ „birtokosával” kapcsolatban az az erkölcsi kérdés vetődik fel, hogy környezetét mennyire tekinti nagykorúnak, illetve a közlés elmulasztásának háttérben ott van-e az a törekvés, hogy ezáltal a szabad, félelem nélküli döntésben akadályozza a másikat.

4. Manipuláció

A történelem során mindig kimutatható volt az, hogy amiként a nyelv és a kommunikáció fejlődött, egyre inkább eszközként alkalmazták népek, közösségek befolyásolására. De igazán nagy méreteket a XX. században öltött, elég, ha csak a jól ismert politikai töltetű propagandaszövegekre gondolunk. Sajnos láthatjuk, hogy milyen eredményességgel végezték mindezt. A manipuláció sikere abban rejlik, hogy az információévő nem tudja felismerni, illetve nagyon későn ismeri fel (ha egyáltalán felismeri) ezeket a manipulációs technikákat. Mire esetleg ezeket felismeri, ezekre rájön, akkorra már sikerült kialakítani benne a megfelelő magatartási formákat, illetve olyan cselekvésekre való akaratot, készséget, amelyek ellentétesek ugyan a vevő érdekeivel, viszont nagyon kívánatosak az adók szempontjából. Adolf Hitler meglehetősen torzult, de működőképes álláspontjának lényege az volt, hogy nem szükséges a nép számára a tudatos gondolkodás, hiszen felfogóképessége gyenge, intelligenciája csekély, viszont igen gyorsan felejt. A jelmondatokat addig kell ismételni, amíg mindenki megérti, hogy hogyan kell azokat érteni. Valóban, a manipulációnak ez a lényege: megértetni, hogy hogyan kell érteni!

5. Szélsőséges manipuláció

Hogy milyen félelmetes méreteket ölthet a szélsőséges ideológiai célok szolgálatába állított manipuláció, annak realiztikus és elborzasztó leírása található Orwell: 1984 című regényében. De úgy tűnik, hogy az általa látott víziók szemünk láttára öltenek testet. Ő volt az, aki megalkotott egy érdekes kifejezést: „újbeszéd” (newspeak). Lényege és célja az, hogy „megfelelő világnézet és észjárás kifejezési eszközéül szolgáljon, és az is, hogy minden más gondolkodási módot lehetetlenné tegyen”. Ennek az „újbeszédnek” különösen fontos ismérve, hogy leginkább egy lufihoz hasonlítható: színes, látványos, minden figyelmet magára irányít, nagy, mégis roppant sérülékeny, igazi tartalom nélkül való. Az „újbeszéd” nem közvetít igazi információt, inkább megtanulandó jelszavakkal kísérletezik. Inkább rituális, demonstratív céljai vannak, mint tartalmi és közlési szándékai. Ahol elhangzik, ott tudatosul a hallgatókban az aktuális hatalom jelenléte is. Az elcsépelet frázisok az elbutulás veszélyét hordják magukban, mert rászoktatnak a gondolkodás nélküli reagálásra. Megvan az a polarizációs veszélyük is, hogy (szintén gondolkodás nélkül) a meghallott jelszó, nyelvi fordulat, ismerős hang stb. hatására automatikusan igazat adunk az elfogadott félnek. Pedig lehet, hogy közben az igazság onnan is továbbsétált... Ezeknek a propagandaszövegeknek a sikerük sokszor az egyszerűségükben

rejlük. Úgy szerkesztik meg, hogy azok mindenki számára nyilvánvalóak legyenek, és tagadásuk eleve kizárt legyen. Az ilyen mondatok, természetesen, nem a dialógusra jellemző mondatok.

6. A címkézés

Néhány éve olvastam egy könyvet, amelynek főszereplői egy különös világban élnek. Ezeket az apró lényeket úgy hívják, hogy foltmanók. A foltmanók kicsi, fából készült emberkék voltak. Mindannyian Éli fafaragómester keze alól kerültek ki. Aztán a történetből egy igaz mese bontakozott elő. A foltmanók egyetlen munkája (egyben szórakozása is) az volt, hogy egymásra folyton csillagokat, illetve szürke pontokat ragasztottak. A szépek, tehetségesek, simára csiszoltak, intelligens, jó modorral rendelkezők kapták a csillagokat, a bumfordi, „hatelemis” társaság meg a szürke pontokat. Az volt a legrosszabb az egészben, hogy a csillagok és a pontok eleve azt közvetítették mindenki felé, hogy neki is így kell az illetőt értékelniük. Ebből a csapdából nem volt kiút! Pancsinelló is egy ilyen szürke pontokat buzgón gyűjtő foltmanó volt. Belekeseredett a felesleges igyekezetbe, hogy mássá legyen, hogy elfogadják, hogy megfeleljen. Minden, amibe belefogott balul sült el. Kinevették és jött az újabb szürke pont. „Sok szürke pontot érdemel-mondogatták egymásnak. Ő aztán tényleg nem jó foltmanó. Egy idő után már maga Pancsinelló is elhitte ezt. „Nem vagyok jó foltmanó!” És ettől kezdve csak a szürke pontosok társaságát kereste, míg egyszer találkozott Lúciával, akin sem csillag, sem pontok nem voltak. Pedig rá is próbáltak ilyet is, olyat is ragasztani, de lepergett róla (hogyan, miért?). Ennek a címkézésnek megvan az az áldatlan tulajdonsága, hogy hiszünk neki. Ilyen „bűvös” címkék: szakértő, fajgyűlölő, szélsőjobb, gazdag, szegény, igazi demokrata, igazi hívő stb. A pozitív „címké” pozitív minősítést szuggereál, a negatív védekezésre kényszeríti a megbélyegzettet, aki mindenképpen vesztesen kerül ki: ha mentegetődzik, tiltakozik, azért, ha nem reagál, kvázi egyetért, akkor azért.

7. Pletyka

A pletyka mint a kommunikáció egyik hatékony eszköze. „Hivatalos” nevén: az információközlés suttogó formája. „Egyesek azt állítják, hogy a pletyka keletkezésének forrását a pszichikai diszsonancia jelensége képezi, amely szerint az emberek amikor ellentétes információ jut birtokukba, elvetik azt, ami ellentmond a kialakult víziójuknak. A tömegek számára nem léteznek lehetetlen dolgok, így terjedhetnek a legfantasztikusabb legendák és történetek. Terjed, mint a járvány, megszállja és irányítja az emberi elmét a nyelvi köntösbe öltözött szuggesztívó. (A pletyka gyors terjedését a magyar nyelvben a „pletyka” virágnév is szimbolizálja.)” Egyik igen jellemző ismérve az, hogy minden „állomáson” torzul, módosul, kiegészül vagy hiányt szenved az információ. Ifjúsági alkalmon játszottuk több alkalommal is nagy derűtség közben azt, hogy az egymás fülébe súgott mondat mivé alakul a 25-ik személynél. Kedvenc témái: a lebukás, kudarc, sikertelenség, házasságtörés, fogyatékoság, faji hovatartozás, nemiség stb. A pletyka az egyik legsikeresebb információs lehetőség: amíg egy-egy hírre nem mindig a legélénkebben szoktunk reagálni, a pletykákra az esetek nagy többségében felkapjuk a fejünket. De amíg az ilyen hétköznapi pletykák (szomszédasszonyok, a gyülekezeti női-férfi csoport tagjai között) „csak” arra alkalmasak, hogy feszültséget, bizalmatlanságot okozzanak (persze komoly tragédiák is származtak már belőle!), létezik ennek globálisabb változata is. Arról van szó, amikor nem a hivatalos forrásokon és csatornákon keresztül, hanem nevüket elhallgató, arcukat,

pozíciójukat nem vállaló személyek elhintett, burkolt, csak sejtető dolgokat hoznak napvilágra. Ez egész országok, hatalmi tömbök viselkedését, reakcióját képes befolyásolni. Az ilyen dezinformációs tevékenységnek a történelemben számos, ékes példáját láthattuk már.

Összegzés

Több mint 30 évvel ezelőtt, egy ártatlannak tűnő, gyerekes hazugságomra, a béketúrásból szinte kikölkenthetetlen nagyapám fejcsóválva mondta: „Csak hazugság ne lenne a világon!” Majd később, amikor mindketten feldolgoztuk ezt az egész helyzetet, még hozzáfűzte: „Akkora baj nem lehet, hogy hazudnunk kelljen.”

Sokszor idézte már emlékezetembe életem folyamán a Szentlélek Isten ezeket a szavakat, és sok-sok más ígét is. Annyiszor elképzelttem már magamban, milyen is lenne egy olyan társadalom, gyülekezet, ahol a kétértelműség, a tisztátalan gondolatok, a nem megszentelt célok, indítékok hiányoznak. Ahol a gyülekezet nem „csak” úgy szent, hogy elkülönített tulajdona az Istennek, hanem olyan értelemben is, hogy az életszentségre való törekvés, az emberi kapcsolatok őszinteségének ápolása, egymás elfogadása, gyógyítása volna a legfőbb cél. Ahol tudatosan mindenkiben a megváltás értéke, és az abból fakadó kötelességek is.

Jakab apostol arról beszél, és ez tanításának egyik sarokpontja is, hogy a nyelv lehet áldott lehetőség, de lehet egy kárhoz tartható eszköz is. Hadd álljanak itt ezek a gondolatok!

„Testvéreim, ne legyetek sokan tanítók, hiszen tudjátok, hogy súlyosabb ítéletben lesz részünk. Mert sokat vétkezünk mindnyájan: de ha valaki beszédében nem vétkezik, az tökéletes ember, meg tudja fékezni az egész testét. Ha a lovak szájába zablát vetünk, hogy engedelmesskedjenek nekünk, egész testüket irányíthatjuk. Íme, a hajókat, bármilyen nagyok, és bármilyen erős szelek hajtják is őket, egy egész kis kormányrúddal oda lehet irányítani, ahova a kormányos akarja. Ugyanígy a nyelv is milyen kicsi testrész, mégis nagy dolgokkal kérkedik. Íme, egy parányi tűz milyen nagy erdőt felgyújthat: a nyelv is tűz, a gonoszság egész világa. Olyan a nyelv tagjaink között, hogy egész testünket beszennyezi, és lángba borítja egész életünket, miközben maga is lángba borul a gyehenna tüzétől. Mindenfajta vadállat és madár, csúszómászó és tengeri állat megszelídíthető: meg is szelídíti az ember; a nyelvet azonban az emberek közül senki sem tudja megszelídíteni, fékezhetetlenül gonosz az, telve halálos méreggel. Ezzel áldjuk az Urat és Atyát, és ezzel átkozzuk az Isten hasonlatosságára teremtett embereket: ugyanabból a szájából jön ki az áldás és az átok. Testvéreim, nem kellene ennek így lennie.” (Jak 3,1–10)

Nos, ha nem kell, hát ne legyen!

KISC SOPORTOK

Candace McMahan

AMIKOR KISC SOPORTOD EGY TAGJA VÁLSÁGOS ÉLETHELYZETBE KERÜL

Kiscsoportod tagjainak elkerülhetetlenül szembesülnie kell az élet nehézségeivel és szenvedéseivel. Lehet ez anyagi nehézség, válás, depresszió, szenvedélybetegség, munkanélküliség vagy akár egy olyan elsöprő erejű csapás, mint egy végzetes kimenetelű betegség, egy házastárs vagy gyermek halála. Küzdhetnek a kiscsoporton belül is megromlott kapcsolattal, gyülekezeti botrányal, egy lázadó gyermekkel vagy akár az öngyilkosság gondolatával. Veled egyetemben a csoport felkészült, hogy segítsen a tagjainak hasonló nehézségekben? Túl gyakran vallunk kudarcot abban, hogy szolgáljunk azok felé akik ilyesféle fájdalmakat élnek át, csupán mert nem tudjuk mit tegyünk vagy mondjunk, és attól félünk, hogy csak rosszabb lesz a helyzet.

Akár egy krízis vagy más élettani ok következtében, egészen biztos, hogy meg fog találni az alkalom, amikor segíteni kell kiscsoportod valamely tagjának a depresszióval való küzdelmében. A következőkben a „Depresszió: A barátod támogatása a sötétségben” fejezetből idézünk a Group’s Emergency Response Handbook (Group Publishing, Inc., 2006.) gyakorlati útmutatójából.

TANÁCSOK TÖRŐDÉSÜNK KIFEJEZÉSÉRE

Amikor valakinek depressziós tünetei vannak, nehéz tudni, hogyan lehetsz jelen életének e sötét szakaszában. Azt akarod ilyenkor tudatni, hogy törödsz vele és támogatod, de úgy érzed, lemerít ez az eltompultság és pesszimizmus, ami belőle árad. Néhány tanácsot szeretnék adni, hogy a barátod felé való szolgálatban segítsenek.

Figyelmesen hallgasd!

Az, hogy bátorítod a barátodat, hogy beszéljen a szomorúságáról előmozdítja a megértését is, amelynek segítségével átélheti, hogy érzelmeit megfékezheti ahelyett, hogy azok leuralják. Lehet, hogy az érzései megrémítenek, de ne félj, csak figyelj, mint azt más barátaidnál tennéd!

Tölts időt a barátoddal!

Amikor valaki depressziós, hajlamos arra, hogy rejtőzködésbe meneküljön és megpróbáljon önmagában helyrejönni, de ez pontosan az ellentéte annak, amire szüksége van. A depressziós

embernek szüksége van másokra! A jelenléted segíti hordozni a depresszió ránehezedő terhét, alkalmat ad egy kis megnyugvásra számára, elkergeti a magányt, védelmez az öngyilkosság gondolatával szemben, és erőt ad.

Javasolj valami kellemes időtöltést!

Oszd meg az örömet! Próbálkozz valami olyasmivel, amit a barátod korábban kedvelt, esetleg olyannal, amit te kedvelsz! Még ha úgy is tűnik, hogy ellenállást mutat, mélyen belül vágyik arra, hogy valami olyat tegyen, amit élvez – csupán a depresszió maga alá temette ezt a vágyat. Légy kitartó!

Eddz!

Mérhetetlenül nagy segítséget jelenthet számára, ha rendszeresen együtt sportoltok. Hetente egyszer-kétszer vagy akár naponta egy kicsit – nagyon sokat jelent. Lehet bármilyen sport, edzőterem, de akár egy vacsora utáni közös séta is.

Készítsetek ételt!

Amikor valaki depressziós, elveszti a motivációját a főzés iránt és az étkezés utáni vágyat. Ajánld fel, hogy főzzetek és készítsetek ételt együtt! Az étel és a közösség értéke felbecsülhetetlen lesz.

Légy mentes az elítéléstől!

A depressziós embertársaink mindennap ítéletet tartanak saját maguk felett, így amire a legkevésbé van szükségük, az az, hogy a barátjuk is elítélje őket. Türelemet és kegyelmet kommunikálj! Ezáltal abban is segítheted, hogy önmagához is türelmesebben és kegyelmesebben viszonyuljon.

TANÁCSOK KISCSOPORTOK SZÁMÁRA

Kiscsoportod hatalmas támogatás és megerősítés lehet a depresszióval küzdő személynek. Ezek az ötletek segítenek a csoportnak, hogy szolgáljanak ezen a területen.

Beszélgetsetek róla!

Ismerjétek fel együtt, hogyan gyakorolt hatást a depresszió közösségekre. Néhányan felismerhetik, hogy nagyon lehangoltak, frusztráltak, kényelmetlenek vagy talán dühösek. Szánj időt arra, hogy segítsd a többieket abban, hogy megértsék a depressziós embereket, és bele tudják magukat élni a helyzetükbe.

Beszélgetsetek arról, hogy tapasztalataitok alapján hogyan működik a depresszió. Aki ezzel küzd, kérjétek meg, hogy mondja el, hogyan érez! Bátorítsd a többieket is arra, hogy mondják el ezzel kapcsolatos érzéseiket, tapasztalataikat! Támogasd a környezetet, empátia és ismeret kialakulását a csoporton belül!

Amikor valaki depressziós,
hajlamos arra, hogy rejtőzködésbe
meneküljön és megpróbáljon
önmagában helyrejönni,
de ez pontosan az ellentéte
annak, amire szüksége van.

Imádkozzatok együtt!

Az imádság az egyik legfontosabb tényezője lehet a depresszióval való küzdelemnek. Bátoríts arra, hogy osszák meg, konkrétan milyen nehézségeik vannak, ezekért imádkozzatok együtt! A csoport tagjait kérd arra, hogy naponta imádkozzanak azért a személyért, aki ilyen nehézségekkel küzd!

Mutasd meg a támogatásokat gyakorlatias módon jókedvben!

Legyenek nyugodtan mókás és jókedvű összejöveteleitek is, osszátok be magatok között, hogy mindennap legyen valaki, aki „ránéz” a problémával küzdő testvérré, megerősítve őt ezzel is!

MIT NE MONDJ

„Keresztényként az Úr örömeinek kellene meglátszódnai rajtunk”

Ilyesféle kijelentésektől barátod csak még távolabb fogja érezni magát Istentől. Ő is tisztában van vele, hogy a depresszió nem Isten elképzelése bárki számára is, azonban mégsem tud megszabadulni tőle.

„Ne légy negatív, nézz a pozitív dolgokra!”

A depresszió nem választás, és nem fog eltűnni csupán a hozzáállás megváltoztatásától. Ha csak ennyi lenne, hogy „nem leszek többé negatív”, akkor azt már régen megtette volna. Ez olyasmis mintha azt mondanánk egy vak személynek, hogy ne legyen olyan vak.

„Tudom, hogy ennél jobb vagy, ne add fel!”

Amikor ilyet mondasz, azt sugallod a barátodnak, hogy ő bizony kevésnek bizonyul és kudarcot vall az érzelmei irányítása felett. Nagy valószínűséggel már eleve az értéktelenségének és kudarcainak gondolatával küzd, ezzel pedig megerősítet ezeket az érzéseit.

MIT MONDJ

„Isten nem hagyott el ebben a reménytelennek tűnő időszakban”

Emlékeztess barátodat Isten fáradhatatlan jelenlétére! Ezáltal azt közvetítetd, hogy Istent nem járatlan a depresszió kezelésében, és nem fog felszívódni az életének nehézségét látva.

„Mi az, amiért imádkozzam érted?”

Ezzel azt kommunikálsz felé, hogy csatlakozol hozzá szellemileg, amikor a sötétség árnyékának völgyén kell átmennie.

„Szeretlek!”

Habár túl egyszerűnek tűnhet, mégis amikor elégszer elhangzik és meg is valósul, akkor egészen más a helyzet.

„Bármikor bármire szükséged van, itt vagyok. Pénteken felhívlak, hogy mi van veled.”

Aki depresszióval küzd, annak nehéz megtennie az első lépést mások felé, sőt folyamatosan kell gondoskodó figyelmeddel követni. Nagy ereje van annak, ha tudja, hogy ott leszel mellette. Légy őszinte és vidd is véghez, amit mondtál!

„Gondoltam rád ma”

Azzal, hogy ezt közlöd, rávilágítasz arra, hogy törődsz is vele. Kövessék ezt figyelmes kérdéseid! Bármi, amiből kiderül, hogy figyeltél egy korábbi beszélgetés során, és emlékszel arra, amit a barátod mondott, azt bizonyítja számára, hogy érdemes a figyelemre és meghallgatásra.

„Nagyszerűen teszed, hogy...”

Újból: megerősíted, hogy a depressziós személy jóra érdemes annak ellenére, ahogyan érez. Figyelmének a jó dolgokra való terelése fontos, mivel ő erre talán képtelen.

VÉGEZETŰL

Bízz Istenben! Ne attól félj, hogy hibákat fogsz elkövetni! Hagyatkozz Istenre, amint tanulod a törődést és barátod lelkipogozását! Imádkozz érte gyakran, kérdd Isten bölcsességét és éleslátását a barátod szívével kapcsolatban.

Forrás: churchleaders.com
Fordította: Hégyel Sándor

Nagyon nehéz egy kiscsoportnak hosszú távon működni, ha a csoport tagjai nem akarnak átlátszóakká válni egymás számára.

M. Scott Boren

Az igazi kiscsoportok ünneplik egymás sikerét, de szenvednek is egymásért, és várják, hogy Isten cselekedjen közöttük, mert tudják, hogy Ő többet tesz, mint amit ők tudnak tenni egymásért.

Rick Howerton

A KISC SOPORT SZOCIOLÓGIAI ÉS PSZICHOLÓGIAI SZEMPONTBÓL

A szociológiában csoportnak nevezik az egyének olyan együtteseit, amelyeket bizonyos közös ismérvek jellemeznek, kötnek össze.

A kiscsoport főbb jellemzői

A társadalmi kiscsoport főbb jellemzői a következők:

1. a csoport két vagy több személyből áll
2. a tagok egy vagy több közös tulajdonsággal rendelkeznek
3. akik önmagukat minden más csoporttól megkülönböztető önálló egységként kezelik
4. a tagokban bizonyos célok és érdekek közös megvalósításának tudata él
5. a tagok kapcsolatban állnak egymással
6. a célok megvalósítására együttesen törekednek
7. az együttműködés során szabályok alakulnak ki a csoportban, amelyek minden egyes tagra és a csoportra vonatkozóan is meghatározzák a kötelezettségeket, jogokat, cselekvési formákat

Nyitott és zárt csoportok

A társadalmi csoportokat a tagok szabadságának érvényesülése alapján két nagyobb típusba sorolhatjuk: léteznek nyitott és zárt csoportok (számolva természetesen azzal, hogy a valóságban többnyire csak a kettő közötti átmeneteket fogunk találni). A zárt csoportokra jellemző, hogy tagjaiknak a csoportba való be- és kikerülése nem az egyéneken múlik (azaz esetükben tulajdonképpen kényszerközösségről beszélhetünk), míg a nyitott csoportok az egyének szabad akaratából jönnek létre. Rendkívül fontos, hogy a nyitott csoport (például egy sportoló csoport vagy egy barkácsszakkör) az egyén életidejének csak egy részét köti le, míg a zárt csoportokban – amíg az egyén az adott csoport tagja – teljes életidejét a csoportban tölti. A zárt csoportok legtisztább típusai mindig valamilyen zárt szervezeten belül figyelhetők meg.

Csoportlétkör

A csoportban értékek és normák vannak használatban, vagy érték- és normarendszer uralkodik. Ezek megtartását a csoport támogatja. Az attitűdök, a közös tevékenység értelme vagy sikertelensége, illetve minden, ami a csoportban történik vagy arra hat, a csoportot sajátos motivációs (például feszült, oldott, pesszimista, optimista, önző, szerető, szorongásos, felszabadult, nyomott, vidám, anyagias, erotikus, áhítatos, nyugodt, túlfűtött stb.) állapotba hozza. A csoportlétkör kialakulásában nagy szerepe van a vezetői vagy vezetési stílusnak. A csoportlétkör meghatározza a tagok pszichés közérzetét (abban fürdik vagy fuldoklik), munkáját, teljesítményét fokozza, vagy gyengíti, viselkedését szabályozza.

Forrás: a Wikipédia csoportokkal foglalkozó szócikkei

SZOCIOLÓGIA

Tiszáné Gneht Gabriella

A „BAPTISZOC” LEVELEZŐLISTA

A baptiszoc levelezőlista európai uniós pályázat (HEFOP) keretében jött létre 2007 augusztusában. Az eltelt több mint hat év alatt folyamatosan működött, mintegy 5500 levél került kiküldésre, melyek a civil társadalom, a családok, oktatás és szociális területekről tartalmaztak aktuális információkat, jogszabályi változásokat, pályázati lehetőségeket. Az aktív tagok száma 142 fő, az információk rajtuk keresztül több száz emberhez juthatnak el naponta.

A lista ötlete az egyik európai uniós pályázat kapcsán született meg. A Humán Erőforrás Operatív Program keretében nyertünk támogatást a baptista lelkesek és gyülekezeti önkéntesek képzésére. Programunk egyik eredményeként rendszeressé vált a Baptista Szociális Kerekasztal fórum működése, melynek következményeként lehetővé vált önálló szervezetek, személyek közös cselekvése annak érdekében, hogy a krisztusi szeretet által motivált önkéntes segítő munka a gyülekezeti közösségek hitéletének megerősítését szolgálja, és az evangélium üzenetét közvetítse a társadalom számára. Legfontosabb célként azt fogalmaztuk meg, hogy gyakorlati módon tudjunk segítséget nyújtani a gyülekezetek mindennapjai során felmerülő kérdések megoldásában, valamint hozzáférhetővé tegyünk olyan praktikus információkat, melyeknek birtokában a baptista közösség tagjai eredményesebben tudják küldetésüket betölteni. Kapcsolatunk által mód nyílik arra is, hogy térítésmentesen hozzáférhetővé váljon azon segítők és szakemberek tapasztalata, szaktudása, akik a mindennapokban szerzett gyakorlat során már segítséget tudnak nyújtani az új utak kibontakoztatásában.

A következő főbb témakörökben kerülnek kiküldésre az információk:

- tájékoztatások támogatásokról egyéni és közösségi szinten
- jogszabályi változások követése
- oktatási és szociális szakmai információk, továbbképzési lehetőségek
- pályázati információk, felhívások, meghívók továbbítása, ösztöndíj-lehetőségek
- jó gyakorlatok, példák közzététele.

A feldolgozott visszajelzések alapján az utóbbi időszakban növekedett azoknak a száma, akik rendszerességgel továbbítanak

saját gyülekezetük vagy ismeretségi, baráti körük számára olyan információkat, amelyek segítséget nyújthatnak számukra. Gyülekezeteink életében új lehetőséget jelentenek a pályázati források, melyeknek elérésével többletforrásokhoz juthatnak programjaik megvalósításához.

Az aktív tagok között vannak lelkipásztorok, előjárók, gyülekezeti tagok, pedagógusok, szociális szakemberek. A lista minden érdeklődő számára nyitott: feliratkozás egy e-mail küldésével kezdeményezhető, melyet a baptiszoc@lev-lista.hu címre kell küldeni arról az elektronikus címről, melyre a hírlevelek érkezését várja a jelentkező. Válaszként visszajelzés érkezik a moderátortól. A tagok tematikus korlátozás nélkül szabadon küldhetnek levelet információkkal, kérdésekkel, aktualitásokkal. A lista archívuma publikus, amely megtekinthető a lev-lista szolgáltató honlapján, illetve elérhető a www.bit.ly/baptiszoc címen is. Előzmények ott bármikor visszakereshetők.

Felismertük, hogy nagyon fontossá válik a későbbiekben azon területek fejlesztése, melyek a helyi körülményekre, adottságokra fókuszálva nyújthatnak gyakorlati segítséget a küldött információk alkalmazásával. Terveink között szerepel olyan fórum, képzés, tanácsadás elérhetővé tétele, amely lehetőséget teremt a gyülekezetek számára helyzetükre szabott fejlesztési tervek átgondolására, szakmai, humán erőforrásaik számbavételére. Várjuk visszajelzéseiket az alábbiakról: szakmai problémák és modellkísérletek bemutatása, helyi, regionális és közösségi szükségletek megfogalmazása, módszertani igények közvetítése. Folyamatban van egy internetes honlap létrehozása, amelyen az információkat tematikus csoportokban szeretnénk megjeleníteni. Észrevételeket, kérdéseket az info@baptiszoc.hu email címre küldött levelekben lehet eljuttatni hozzánk.

Tiszáné Gneht Gabriella koordinátor

A 2006-ban létrejött Baptista Szociális Kerekasztal honlapja a socialinfo.baptist.hu címen érhető el

Kocsis-Nagy Zsolt, Lukács Ágnes,
Rövid Irén, Tankó Tünde, Tóth Krisztián

A MAGUKAT BAPTISTÁNAK VALLÓK SZOCIODEMOGRÁFIAI SAJÁTÓSÁGAI

Tartalom

1. Előszó
2. Bevezető
3. A baptisták nem és kor szerinti jellemzői az ezredforduló utáni népszámlálások alapján
4. A baptisták családi állapot szerinti összetétele
5. A baptista valláshoz tartozók legmagasabb befejezett iskolai végzettsége Magyarországon a 2011. évi népszámlálás adatai tükrében
6. A magukat baptistának vallók nemzetiségi megoszlása a 2001, 2011-es népszámlálás alapján

1. Előszó

Az elmúlt évtizedekben a magyarországi baptista gyülekezeteinkről és egész egyházunkról pontos adatok nagyrészt a gyülekezetek által beküldött statisztikák alapján álltak rendelkezésre. A 2001-es, valamint a 2011-es népszámlálás viszont össztársadalmi kontextusban és széleskörűen gyűjtött adatokat. Így lehetővé vált, hogy a magukat baptistának vallók társadalmi rétegéről objektív és árnyalt képet kapjunk.

Az adatok elemzése lehetőséget teremt arra, hogy magunkról valóságos képet alkossunk, s így a személyes (szubjektív) véleményen és meglátáson túl igazodhassunk a realitásokhoz is közösségi életünk szervezése és irányítása során. Ez természetesen nem zárja ki a hit döntését és kockázatvállalását, viszont erősíti a józan belátást és az alázat természetességét misszióink során.

Ezért üdvözljük örömmel közösségünk szociológusainak azt a vállalkozását, hogy elkezdték a 2011-es népszámlálás feldolgozott adatainak elemzését. Kívánom, hogy a Szentlélek adjon a megkezdett munkához kitartást, adja a közösséghez tartozóknak a megértés ajándékát, lelki vezetőinknek pedig a kutatások és elemzések következtetéseinek meglátását! Hogy a szociográfiai sajátosságok ismerete is segítse a minél pontosabban felfogott „kijelentést” és „mennyei látást”, és Krisztus-hívó népünk az örök életre való, használható tanítást kapjon!

Háló Gyula, az MBE kommunikációs szaktitkára

2. Bevezető

A 2011-es népszámlálás alkalmával az úgynevezett szentív kérdések között szerepelt a népesség vallási/felekezeti kötődésére vonatkozó kérdés, melyre az adatszolgáltatás nem volt kötelező. A vallási kötődést a „Mely vallási közösséghez, felekezethez tartozónak érzi magát?” kérdéssel mérte a kérdőív. A 2001-es népszámlálásban a következő kérdés szerepelt: „Vallása, hitfelekezete?” Mindkét kérdés nyitott volt, és külön opciót tartalmazott a felekezethez nem tartozás kinyilvánítására, illetve a válaszmegtagadásra, a 2011-es pedig az ateistákat is külön csoportként kezelte. A két megfogalmazás hasonló, ezáltal az adatok alkalmasak az összehasonlításra.

2011-ben 18 211 fő vallotta magát baptistának, míg 2001-ben 17 705 fő. A nominális különbség 506 fő, ez 2,8%-os növekedést jelent. Ez a létszám az össznépesség 0,2%-a, és a kisebb egyházak között holtversenyben a második legnagyobb felekezet.

Az elemzés alapvetően négy nagyobb területre fókuszál. A baptista felekezethez tartozók nemi és életkori jellemzőin túl kitér a családi állapot, a legmagasabb iskolai végzettség vizsgálatára, illetve a különböző nemzetiségek megoszlására.

3. A baptisták nem és kor szerinti jellemzői az ezredforduló utáni népszámlálások alapján

Ha a baptista férfiak és nők számát és arányát nézzük, megállapíthatjuk, hogy az országos eloszláshoz hasonlóan a nők mindkét népszámláláskor többségben voltak (2011-ben 10 341 nő és 7870 férfi, 2001-ben 10 222 nő és 7483 férfi). Mivel a 2011-es kismértékű létszámnövekedést zömmel a férfiak számának növekedése teszi ki, a nemek különbsége 2011-re valamelyest csökkent, ugyanakkor még mindig valamivel nagyobb arányú, mint az össznépességben. Itt az arány mindkét népszámlálásnál 47,5% férfi, illetve 52,5% nő, míg a baptisták esetében 2001-ben 42,2% férfi, illetve 57,8% nő, 2011-ben 43,2% férfi, illetve 56,8% nő.

Két megjegyzést tartunk fontosnak itt: egyrészt a férfiak jelenléte – a nemek kiegyensúlyozott aránya – jót tesz az egyháznak,¹ másrészt valószínűleg pozitív hatással van a családok állapotára nézve is. Ha megnézzük a nagy egyházakat (történelmi: katolikus, református, evangélikus), kivétel nélkül csökkent a férfiak aránya. Tehát összegezve egy ellentétes és pozitív hatást láthatunk: amíg a legtöbb felekezet száma és a férfiak aránya csökken, addig a baptisták esetében közel 3%-os növekedést és 1%-os – az össztársadalommal is ellentétes – férfiarány-javulást vehetünk észre. A nők aránya az idősebb korcsoportokban magasabb, és a 60 év feletti nők esetében csaknem kétszerese a férfiakénak. A korszerkezetre térve először azt nézzük meg, hogyan alakult a baptisták száma és aránya a négy főbb korcsoportban 2011-ben és 2001-ben (1-es ábra). Ami a numerikus adatokat illeti, – a legidősebb korosztályt kivéve, ahol csökkent a létszám – minden korcsoportban csekély növekedést tapasztalhatunk.

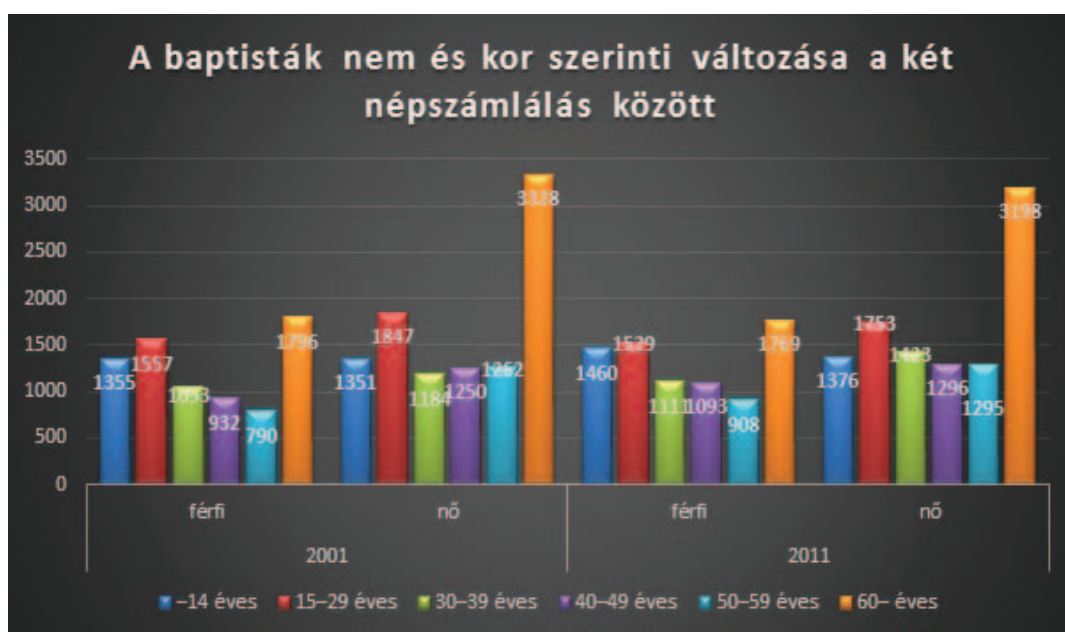

1-es ábra

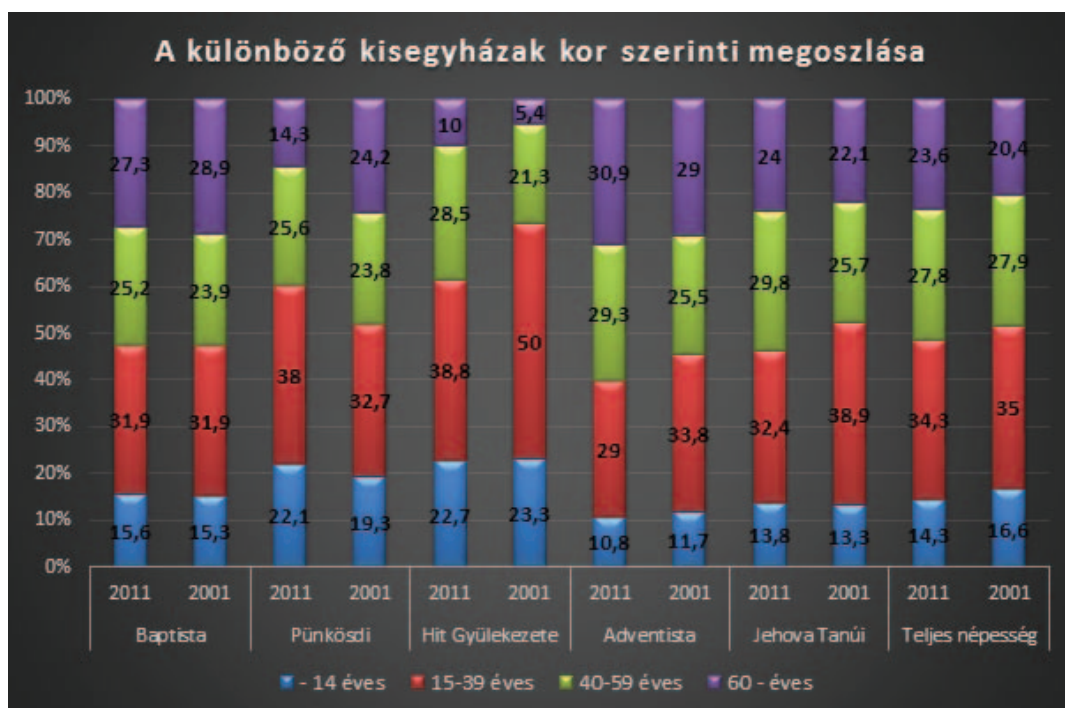
Az arányokat tekintve az ifjabb korosztályoké az elmúlt tíz évben nem változott, a 40–59 éveseké kismértékben nőtt, a 60 év felettieké pedig csökkent. Ha mindezt részletesebb életkori bontásban is elemezzük (2-es ábra), kiderül, hogy a fiatal felnőttek arányának változatlanúsága csupán látszólagos. A 15–39 éves korcsoportban valójában egy kettős tendencia érvényesült: a fiatalabb korcsoport (15–29) száma és aránya kissé csökkent, a 30–39 évesek száma és aránya kissé növekedett. A magukat

2-es ábra

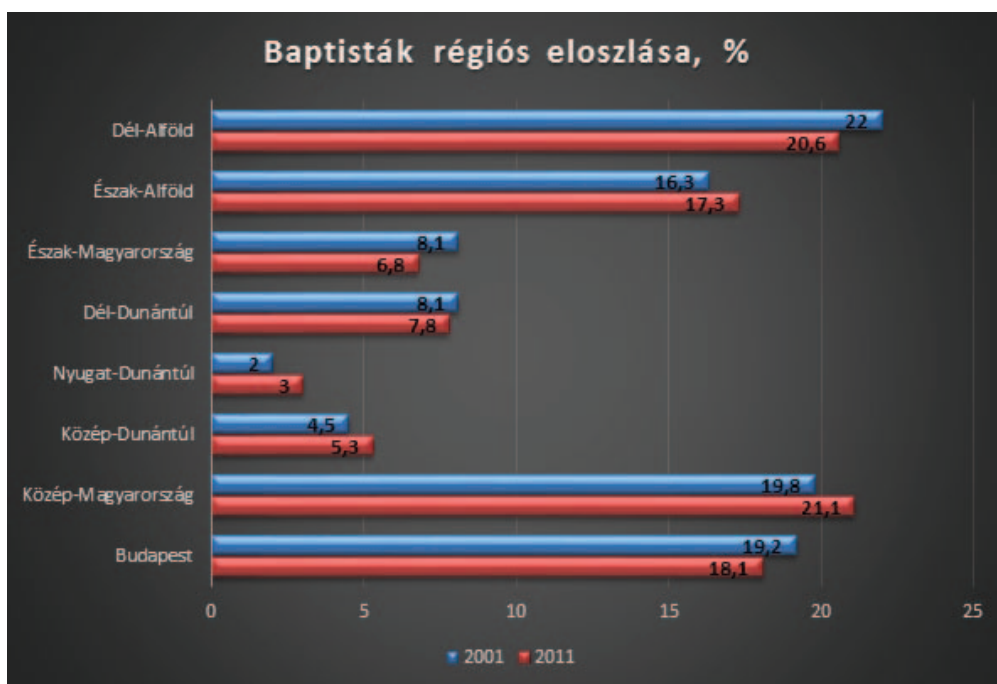
3-as ábra

4-es ábra

baptistának vallók átlagos életkora 2011-ben 42,6 év, a férfiaké 39,6 év, a nőké 44,9 év. A tíz évvel korábbi népszámláláskor ugyanez 42,3 év volt (a férfiaknál 39,2, a nőknél 44,5 év), vagyis egy csekély növekedés tapasztalható. Ha ezt a népesség átlagéletkorával vetjük össze – 41,3 év (férfiak: 39,1 év, nők 43,2 év) –, megállapíthatjuk, hogy a baptisták átlagéletkora összességében és mindkét nem esetében is magasabb, mint a népességé. Csökkenő különbséggel ugyanez mondható el az időbeli összehasonlítás alapján is: 2001-ben a népesség átlagos életkora 39,2 év volt, a férfiaké 37,1 év, a nőké 41,1 év. A baptisták átlagéletkora 2011-ben alacsonyabb, mint a többi egyházhoz tartozóé: a katolikusoké és reformátusoké 45,3 év, az evangélikusoké 47,2 év. 2001-ben megegyezett a reformátusok és katolikusok átlagéletkorával (42 év, illetve 41,1 év), és alacsonyabb volt, mint az evangélikusoké (44,3 év). A 3-as ábra a baptista férfiak és nők 2001-es és 2011-es részletesebb életkori megoszlását mutatja.

A két népszámlálási adatsort vizsgálva megállapíthatjuk, hogy a legfiatalabb korcsoportot kivéve a nők vannak többségben, és ez a különbség az idősebb korcsoportokban egyre növekszik. A teljes népességben általában a nők létszáma csupán 40 éves kor felett haladja meg a férfiakét, és az idősebbeknél is kiegyenlítettőbb. Ugyanakkor az elmúlt évtized néhány csekélyebb változást is hozott. A 15–29 éveseknél és a legidősebbeknél mindkét nem esetében csökkent a létszám, a többi korosztályban mindkét nemnél növekedett. A korábban említett átrendeződés a fiatal, illetve fiatal felnőtt korosztály létszámában nemek szerinti bontásban azt jelenti, hogy a 15–29 éves korosztályban a fogyás nagyjából egyforma arányban érintette a férfiakat

5-ös ábra

és a nőket (-2%, illetve -5%), a 30–39 évesek növekedését viszont jórészt a nők adták (férfiak +5%, nők +20%). A férfiak létszáma elsősorban a 40–49 és az 50–59 éves korosztályban nőtt (+17%, illetve +15%), illetve kisebb mértékben a gyermekeknél (+7%). A kisebb felekezetekhez tartozók kormegoszlását bemutató 4-es ábrára pillantva azonnal feltűnik, hogy a kisegyházak egymáshoz és a népességhez viszonyítva is sajátos vonásokat mutatnak. A kisebb felekezetek között a pünkösdi és a Hit Gyülekezete hasonlít legjobban egymásra, és egyúttal ez a két felekezet az, amelyik leginkább különbözik a teljes népesség kormegoszlásától.

Mindkét felekezetben felülreprezentáltak a gyermekek és a fiatal generációk, és jelentősen alulreprezentáltak a legidősebbek. A baptisták korszervezete hasonlít leginkább a népességéhez: a különbséget a legidősebbek nagyobb aránya és a 15–59 éves korosztályok alulreprezentáltsága adja. Az adventisták és a Jehova Tanúi életkori eloszlása az idősebb generációk felülreprezentáltságát mutatja, az adventistáknál különösen alacsony a gyermekek, és magas az idősek aránya. A tagság jövőbeli belső reprodukciója szempontjából a korstruktúra a pünkösdi és a Hit Gyülekezete előnyét valószínűsíti: a sok gyermek és fiatal felnőtt már akkor is létszámnövekedést fog produkálni, ha a két felekezet csupán eddigi tagjait, szimpatizánsait tudná megtartani (4-es ábra).

Ugyanez a grafikon azt is megmutatja, hogy a kisegyházak már a 2001-es népszámláláskor sajátos korszervezettel bírtak. Ezek főbb jellegzetességeikben megegyeznek a 2011-es adatoknál ismertett sajátosságokkal, azzal a különbséggel, hogy a pünkösdiéknél a legidősebb generáció tíz évvel ezelőtt nagyobb arányt képviselt, illetve a Hit Gyülekezete korstruktúrája extrém módon különbözött mind a népességétől, mind a többi felekezetétől. Az elmúlt tíz évben az egyes felekezetekben bekövetkezett változások is egyedi vonásokat mutatnak. A pünkösdiék úgy növelték a létszámukat (a duplájára), hogy közben jelentősen megfiatalodtak. A

Vallás	15 éves és idősebb férfiak		15 éves és idősebb nők	
	Összes élve született gyermek	Száz férfira jutó élve született gyermek	Összes élve született gyermek	Száz nőre jutó élve született gyermek
Katolikus	2 007 602	132	2 991 243	158
Ebből: római katolikus	1 909 960	132	2 847 023	158
görög katolikus	96 989	139	143 424	171
Ortodox keresztény	6 424	118	9 102	134
Református	608 460	137	907 927	162
Evangélikus	107 627	130	161 394	150
Baptista	10 617	166	15 809	176
Unitárius	3 715	130	4 189	136
Izraelita	6 397	126	6 202	121
Más vallási közösséghez, felekezethez tartozó	72 176	131	106 328	164
Vallási közösséghez, felekezethez nem tartozó	819 794	109	907 809	130
Nem kívánt válaszolni, nincs válasz	1 213 544	110	1 544 489	132
Összesen	4 856 356	122	6 654 492	147

1-es táblázat: A 15 éves és idősebb férfiak és nők az élve született gyermekek száma és vallás szerint, 2011

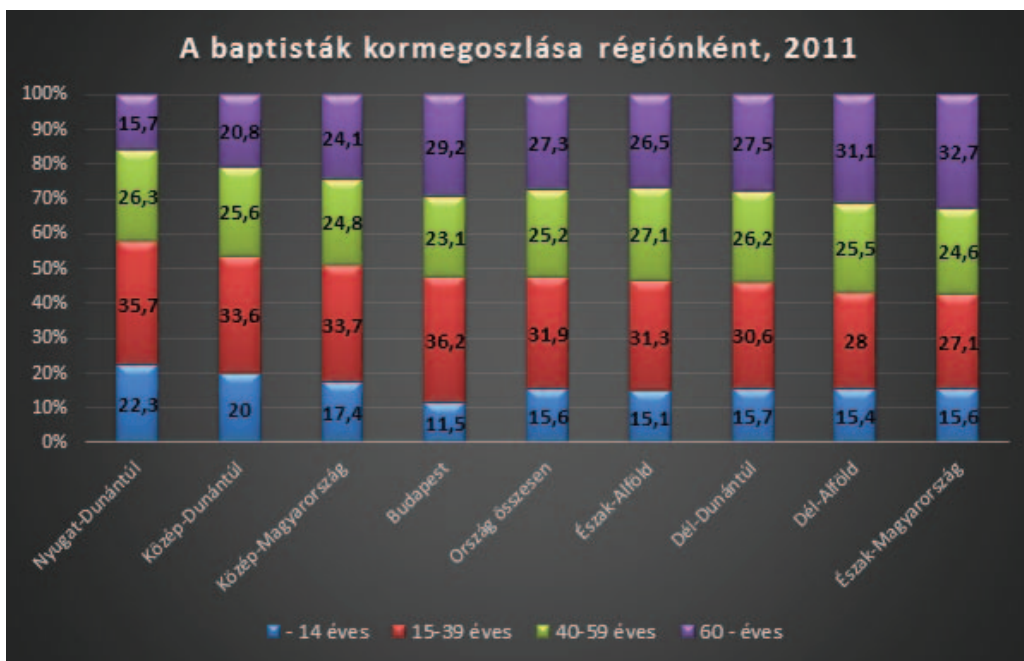
Hit Gyülekezete ötszörös létszámnövekedése a korstruktúra egyenletesebbé válásával, a felekezet „öregedésével” járt. A Jehova Tanúi közel 50%-os, valamint az adventisták 6,5%-os létszámnövekedése nem járt együtt a korszerkezet változásával, sőt, az eredetileg is idősödő felekezetekben tíz év alatt még tovább növekedett az idősebb generáció aránya. Az 5-ös ábra a baptista vallásúak 2001-es és 2011-es területi eloszlását régiós bontásban mutatja be.

A Központi Statisztikai Hivatal által publikált statisztikai táblázatokban Budapest adatai a közép-magyarországi régióban

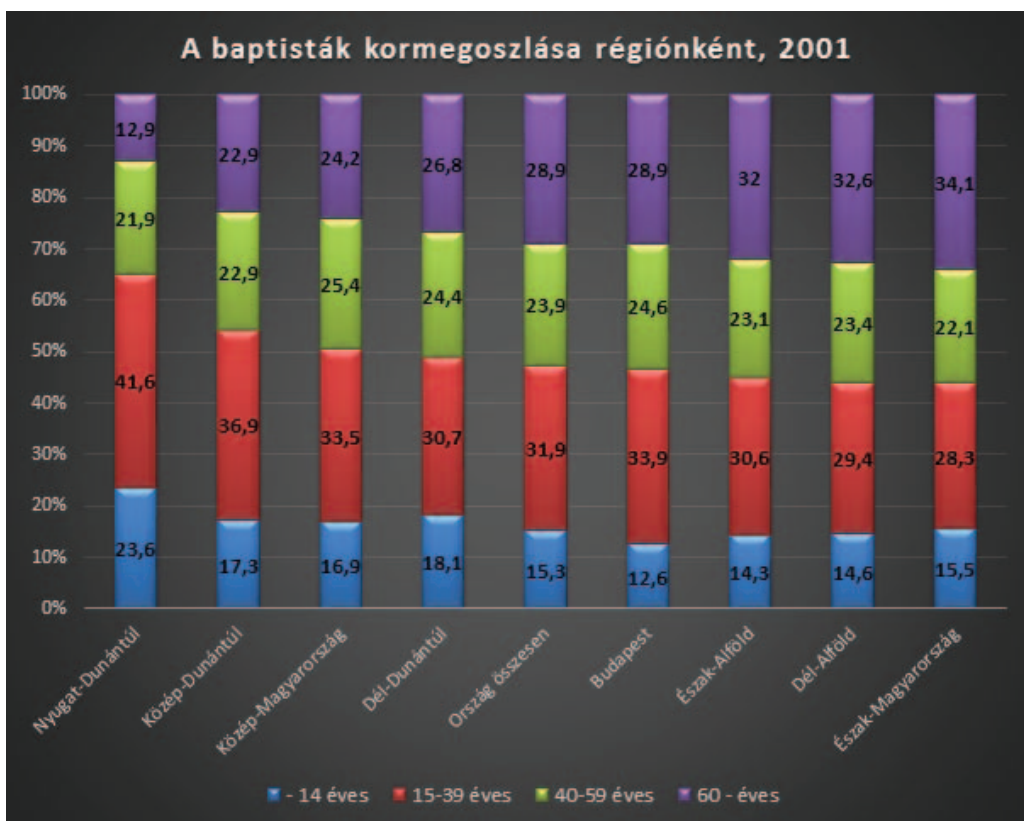
jelennek meg, de mivel a fővárosi baptisták létszáma felér egy régióval, és mint látni fogjuk, életkorisajátosságaik is különbözőnek, ezért a fővárost a területi megoszlásokban külön kategóriaként szerepeltettük. Mindkét népszámlálás megerősíti azt az ismert tény, hogy a baptista felekezethez kötődők regionális eloszlása egyenlőtlen: Közép-Magyarországon, Dél-Alföldön, Budapesten és Észak-Alföldön szignifikánsan magasabb arányban vannak jelen, mint a Dunántúlon, illetve Észak-Magyarországon. A korábbi cenzushoz képest a baptista vallásúak létszáma és aránya Észak-Magyarországon, Dél-Alföldön és Budapesten

valamelyest csökkent, Dél-Dunántúlon stagnált, a többi régióban kissé emelkedett. A négy főbb korcsoportba tartozó baptista vallásúakat régiós bontásban bemutató 6-os ábra szerint 2011-ben leginkább Dél-Dunántúl és Észak-Alföld korstruktúrája hasonlít az országos eloszláshoz.

Közép-Magyarország, Közép-Dunántúl és Nyugat-Dunántúl korszerkezete az országoshoz képest „fiatalnak” tekinthető: bár különböző mértékben, de mind az országos arányokhoz, mind a többi régióhoz képest felülreprezentáltak a fiatal generációk, és alulreprezentáltak az idősebb korosztályok (50+).² Észak-Magyarország és Dél-Alföld (a második legnépesebb régió) az országoshoz képest idősödő korstruktúrát mutat. Budapesten a fiatalabb és idősebb generációk aránya nagyjából megfelel az országos arányoknak. Korstruktúrája hullámzó: itt a legkisebb a gyermekek aránya, legnagyobb a fiataloké, illetve fiatal felnőtteké, a középgeneráció (40–59) aránya ismét alacsonyabb, a legidősebbeké pedig magasabb. A felekezet demográfiai reprodukciója szempontjából fontos korosztályok (39 év alattiak) aránya az egyes régiókban a következőképp alakult: Nyugat-Dunántúl (58%), Közép-Dunántúl (54%), Közép-Magyarország (51%), Budapest (48%), országos (47%), Észak-Alföld (46%) és Dél-Dunántúl (46%), Dél-Alföld (43%) és Észak-Magyarország (43%). 2001-ben (7-es ábra) a „fiatalos” régiók ugyanazok voltak, mint 2011-ben – Közép-Magyarország, Közép-Dunántúl és Nyugat-Dunántúl, és talán még Dél-Dunántúlt is ide lehetett sorolni, bár a 15–39 évesek aránya itt alacsonyabb volt az országosnál.

6-os ábra

7-es ábra

Tíz évvel ezelőtt Észak-Magyarország és Dél-Alföld mellett Észak-Alföld is az idősödő régiók közé tartozott. Budapest korstruktúrája valamivel jobban hasonlított az országos eloszláshoz, azzal a különbséggel, hogy a gyerekek már akkor alulreprezentáltak, a fiatalok pedig felülreprezentáltak voltak. 2001-ben a felekezet demográfiai reprodukciója szempontjából fontos korosztályok (39 év alattiak) aránya az egyes régiókban a következőképp alakult: Nyugat-Dunántúl (65%), Közép-Dunántúl (54%), Közép-Magyarország (50%), Dél-Dunántúl (49%), országos (47%), Budapest (47%), Észak-Alföld (45%), Dél-Alföld (44%) és Észak-Magyarország (44%). A két népszámlálást összevetve összességében megállapíthatjuk, hogy a régiók fiatal korosztályok szerinti sorrendje nagyjából változatlan. Az elmúlt tíz év során bár a három „legfiatalabb” régióban az országos felekezeti arányhoz képest továbbra is felülreprezentáltak a gyermekek és a fiatalok, ez a legfiatalosabb Nyugat-Dunántúlon határozottan, Közép-Dunántúlon kismértékben csökkent, Közép-Magyarországon stagnált. Dél-Dunántúl az egyetlen, ahol a 3%-os csökkenés (a gyermekek aránya csökkent, a 15–39 éves korosztály aránya pedig stagnált) egyúttal sorrendi változást is eredményezett. Az idősödő korstruktúrájuként értékelt régiók stagnáló arányokkal az elmúlt évek során ugyanazok maradtak.

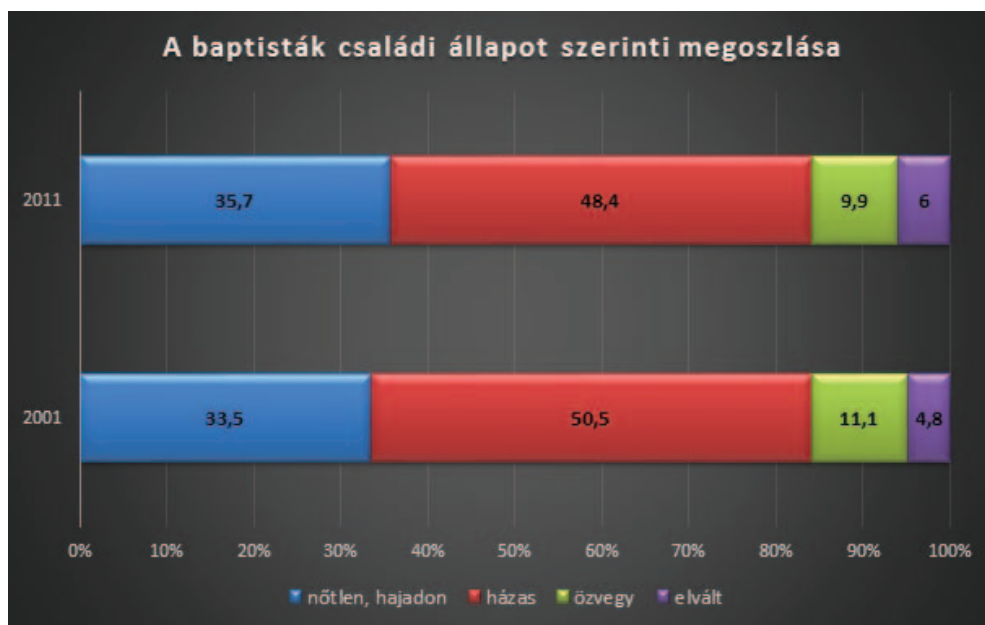
4. A baptisták családi állapot szerinti összetétele

2011-es népszámlálási adatok szerint a 18 211 baptistából 6502 fő nőtlen vagy hajadon, 8813 fő házas, 1805 fő özvegy, és 1091 fő elvált családi állapotú státussal rendelkezett. Ha a két népszámlálás közötti családi állapotra vonatkozó belső arányváltozásokat vizsgáljuk, akkor azt láthatjuk, hogy 2011-ben 2,2%-ponttal több a nőtlen vagy hajadon, 2,1%-ponttal kevesebb a házasságban élő, 1,2%-ponttal kevesebb az özvegy, és 1,2%-ponttal volt több az elvált.

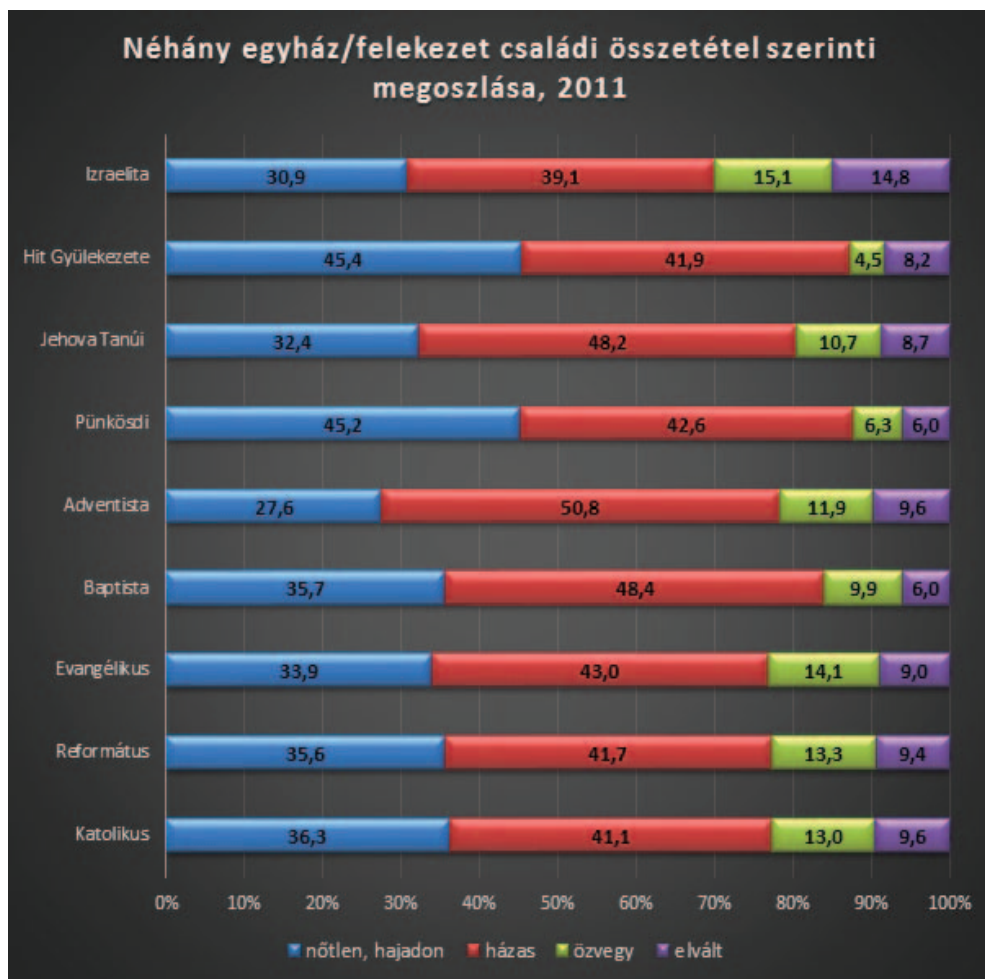
Úgy tűnik, hogy a többségi társadalomra is jellemző változások a baptista közösségen belül is megfigyelhetők, hiszen a házasságok aránya és száma (1,3%) is csökkent kicsivel, és ez a negatív változás úgy még inkább figyelemfelkeltő, hogy a közösséghez tartozók összlétszáma ugyanakkor növekedést mutatott. Valószínűleg összefüggés van a házasságok csökkenése és a nőtlen vagy hajadon csoport számának (10,1%) és arányának növekedése közt. Csökkent az özvegyek száma

(11%) és aránya is, viszont drasztikusan nőtt a válások száma. Sajnos 2011-ben 28,4%-kal több az elváltak száma a baptista közösségen belül, mint tíz évvel korábban. Ugyanakkor mivel az elváltak csoportja aránylag kis alcsoportot alkot a baptistákon belül (2011-ben 6%), ezért az, hogy több mint ¼-ével növekedett az elváltak száma, „csak” 241 fővel több elváltat jelent.

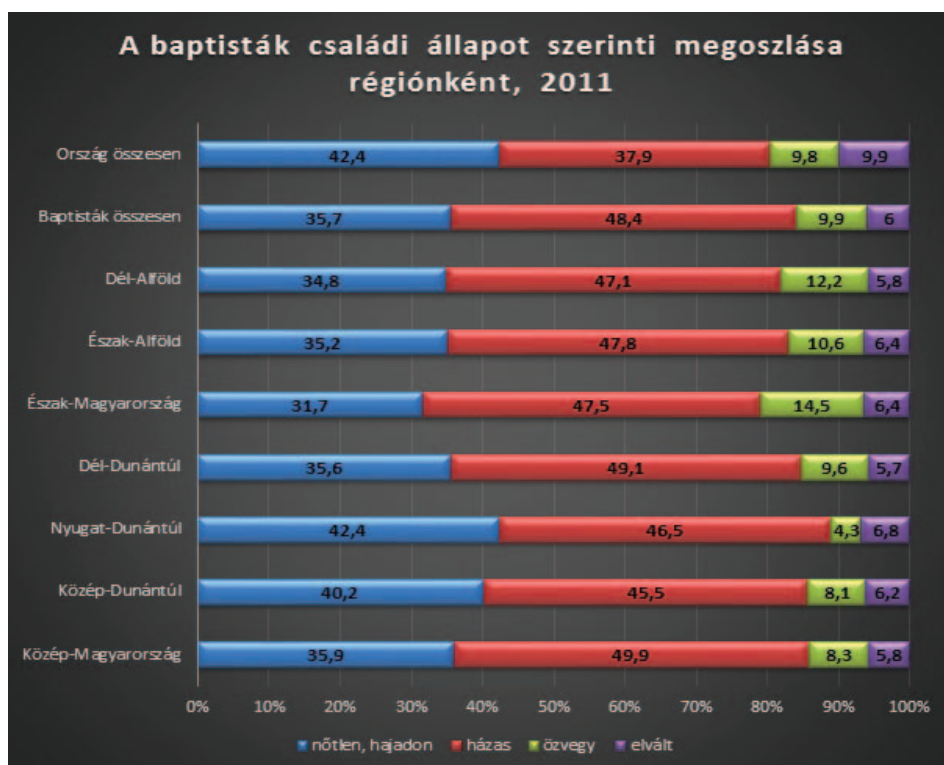
Ha megnézzük, hogy más egyházakban hogyan alakult a családi állapot, akkor azt láthatjuk, hogy a nőtlen vagy hajadon csoportba tartozók aránya az adventistáknál a legkisebb – kb.

8-as ábra

9-es ábra

10-es ábra

minden negyedik tartozik ide (27,5%) –, és a vallási felekezethez, közösséghez nem tartozók csoportjában a legnagyobb, többségük (54,6%) csak kicsivel megelőzve a más vallási közösséghez, felekezethez tartozókat (53,5%) és az iszlám (52,8%) híveket. A baptistákhoz képest a nőtlenek vagy hajadonok csoportját tekintve (az adott felekezeten belül) nagyobb eltérés mutatkozik az orosz ortodox (-5,21%), az adventista (-8,13%), a Jehova Tanúi (-3,34%) és az izraelita (-4,81%) vallásúak tekintetében. Ezen a

területen a legnagyobb hasonlóság a reformátusok és a baptisták között tapasztalható. (9-es ábra)

A házások felekezeten belüli aránya nagyon jónak mondható a baptisták esetében, hiszen csak három felekezet előzi meg a következő aránykülönbségekkel: orosz ortodox (+1,83%), anglikán (+1,6%), adventista (+2,45%). Ezen felekezetek jóval kisebbek, mint a baptista – közülük a legnagyobb az adventista felekezet, ami számban a baptisták kb. harmada. Az özvegyek aránya tekintetében a középmézőnyben található a baptista közösség. Míg a buddhisták (2,33%) és a mohamedánok (1,64%) között alig van özvegy, addig a legnagyobb arányban az izraelitáknál jelenik meg az özvegyesség (15,12%). A válás esetében a baptisták az összes felekezet közül a harmadik helyen vannak. Ez összehasonlításban pozitívnak mondható, azonban láttuk korábban, hogy sajnos, ha a tíz évvel ezelőtti (2001) állapotához hasonlítjuk, akkor a legdrasztikusabb romlás éppen a baptisták esetében figyelhető meg. Az összetársadalomban tapasztalható negatív tendenciák a baptista felekezeten sem hagyták érintetlenül. Az anglikánoknál 0,8%-kal kevesebb, a pünkösdiéknél szinte megegyező, 0,01%-kal kevesebb az elváltak aránya. A legnagyobb válási arányokat (meglepő módon) az izraeliták (14,84%) mutatják, őket követik szorosan a buddhisták (14,32%). Mindkettő esetében ez az arány több mint duplája a baptistáknak. Ha az országos átlagot nézzük, vagyis a baptistákat hasonlítjuk össze a teljes populációval, minden esetben „jobb”

NEMZETISÉG	BAPTISTA felekezetűek megoszlása hazai nemzetiségek szerint %		Baptisták körében bekövetkezett változás (2001–2011)	Teljes népességben bekövetkezett változás (2001–2011)
	2001	2011		
Bolgár	0,03	0,05	0,02	0,1
Cigány (romani, beás)	0,87	3,3	2,43	1,2
Görög	0,11	0,04	-0,07	-0,1
Horvát	0,22	0,18	-0,04	0,0
Lengyel	0,05	0,05	0,01	0,0
Német	10,17	2,34	-7,83	0,7
Örmény	0,02	0,03	0,01	0,0
Román	7,9	3,87	-4,03	0,3
Ruszin	0,06	0,02	-0,04	0,0
Szerb	0,22	0,08	-0,14	0,0
Szlovák	2,13	1,2	-0,93	0,0
Szlovén	0,05	0,01	-0,04	0,0
Ukrán	0,16	0,07	-0,09	0,0

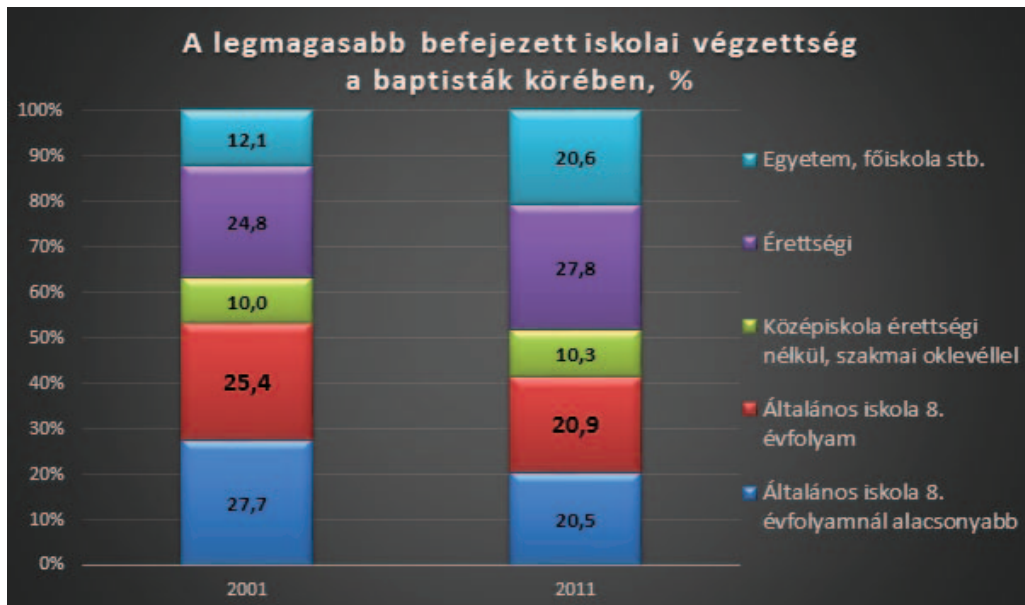
2-es táblázat. A baptista felekezetűek megoszlása a hazai nemzetiségek szerint, valamint a 2001–2011 között bekövetkezett változások a népszámlálási statisztikák alapján

eredményeket kapunk; a baptistáknál 6,68%-ponttal kevesebb a nőtlen/hajadon, 10,45%-ponttal több a házas, kicsit kevesebb az özvegy (0,1%-pont), és 3,87%-ponttal kevesebb az elvált. Míg az országban közel minden tizedik ember elvált (9,86%), vagyis ez csaknem egymillió ember, addig a baptisták esetében „csak” minden tizenhetedik – azaz ezer emberről beszélünk.

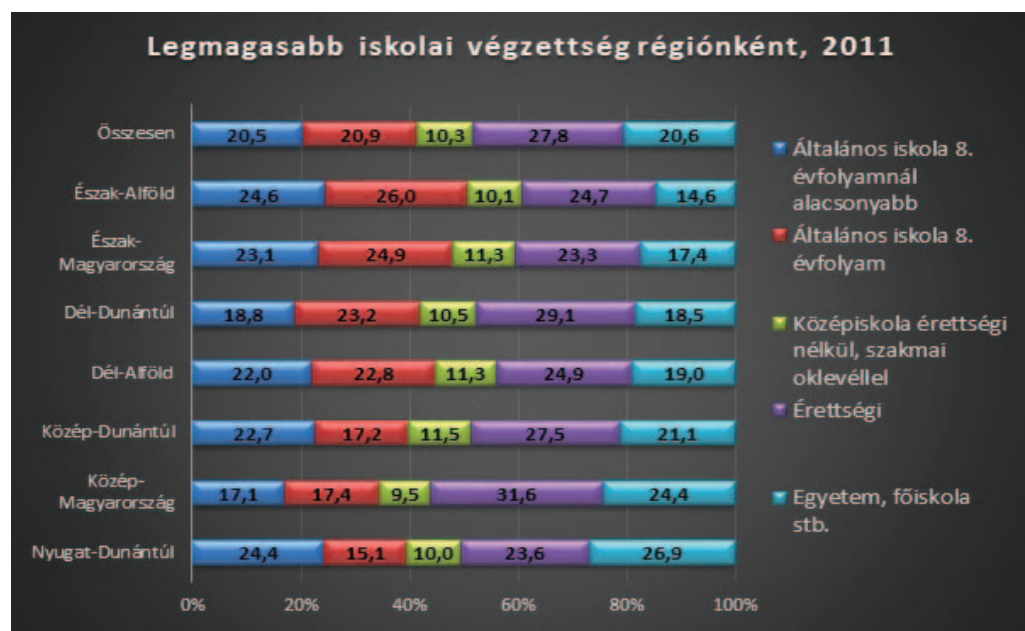
Területi adatok alapján az ország hét régióját vizsgálva a családi állapot tekintetében a legjobb helyzet Közép-Magyarországon és Dél-Dunántúlon van, míg a legnehezebb helyzetben Észak-Magyarország és Észak-Alföld áll, hiszen ezeken a területeken sajnos az ország baptista „családmintázatánál” rosszabb képet mutat. Az adatokat vizsgálva kirajzolódni látszik egy-egy törésvonal az ország nyugati és középső, illetve keleti és északi részei között. Ha a baptisták gyermekvállalási hajlandóságukat tanulmányozzuk, akkor azt láthatjuk, hogy míg a baptisták népességen belüli aránya 0,2%, a négy- és ötgyerekesek 0,5%-át adják, illetve az öt gyermek fölötti családok 0,4%-át (10-es ábra).

Látható, hogy mindkét kategóriában számárányukhoz képest duplán „veszik ki a részüket” a gyermekvállalásból, jótékonyan próbálva ellensúlyozni egy kis mikrokörnyezetben a makrotársadalomban tapasztalható csökkenő demográfiai folyamatokat. Természetesen sajnos ez nem valódi ellensúly, hiszen ezer főből csak két ember mondta magát a baptistákhoz tartozónak, de azért reményt keltő, mivel a baptista közösség hatása ma már nemcsak tízezrekre, hanem százezrekre terjed ki valóságos módon (lásd szociális – Baptista Szeretetszolgálat Alapítvány – és oktatási – baptista fenntartásba került iskolák – területek).

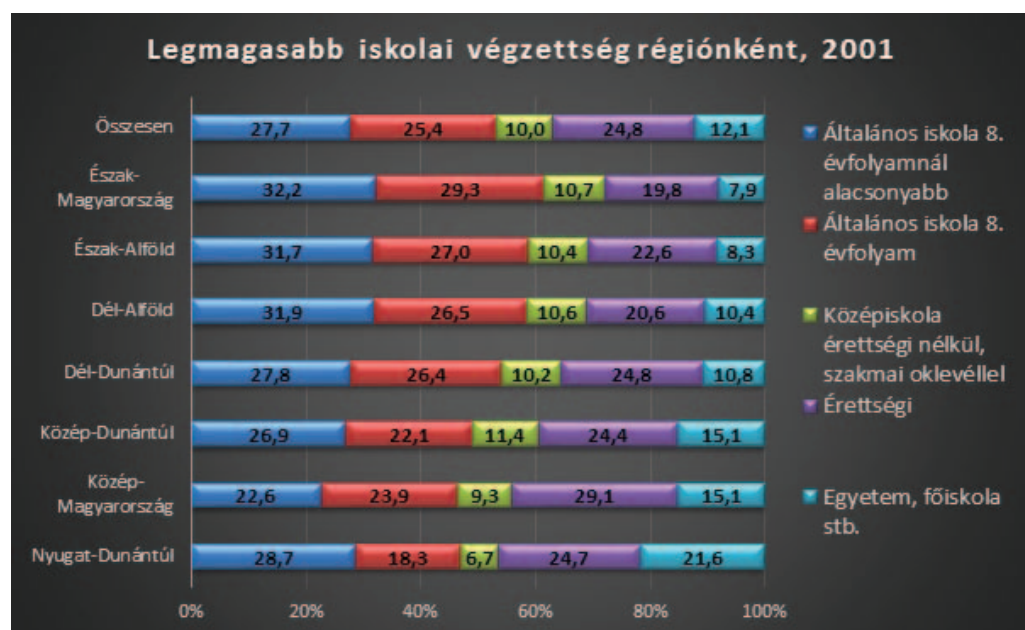
A baptista családok felülreprezentáltsága mérhető az élve született gyerekek esetében is, ha a többi felekezettel vetjük össze. Amint a táblázatban is látható, mind a 100 nőre, mind a 100 férfire jutó élve született gyermekek esetében is a baptistáknál figyelhető meg a

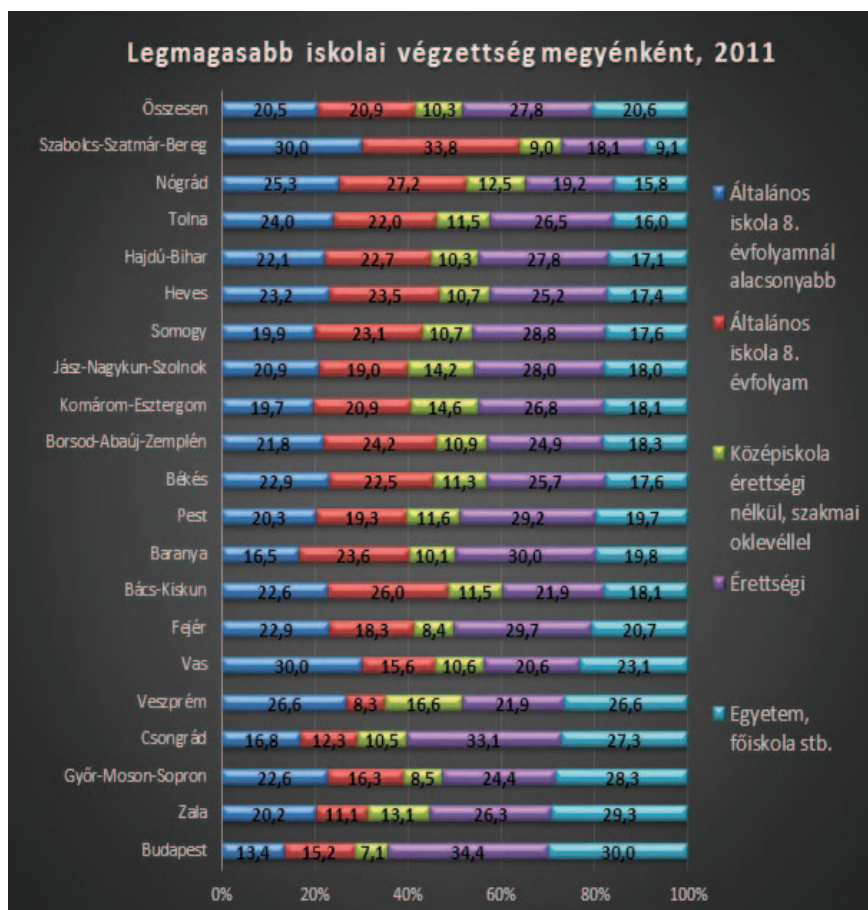
11-es ábra

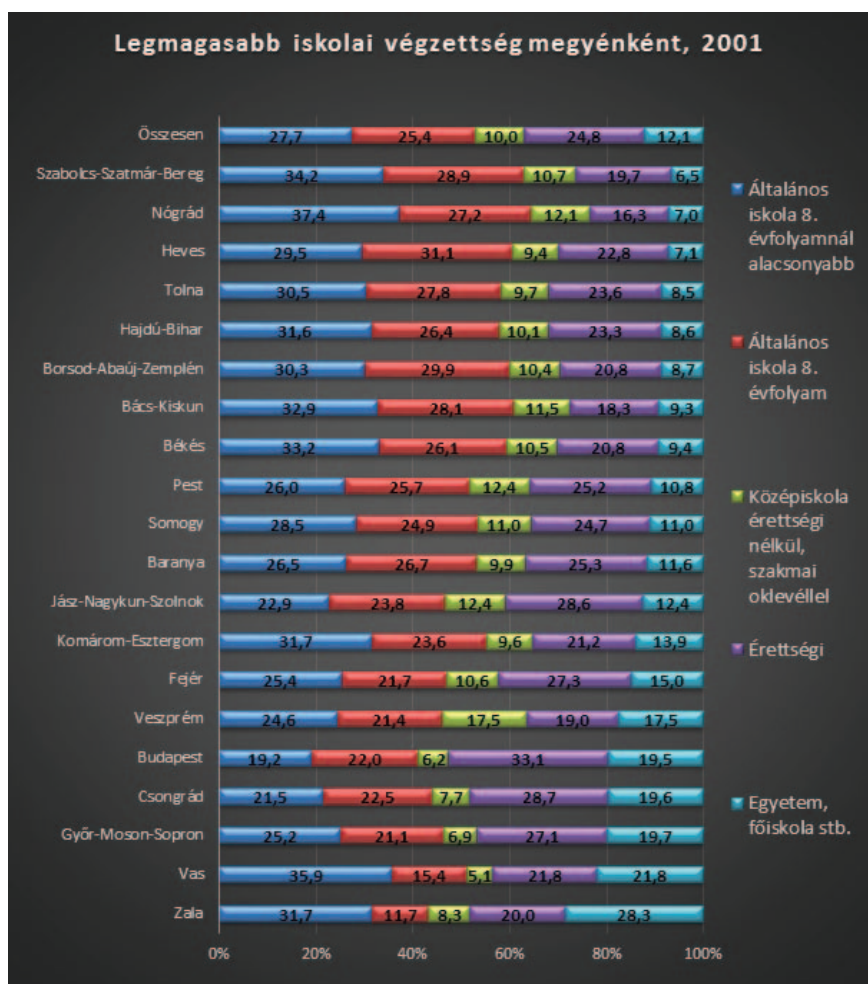
12-es ábra

13-as ábra

14-es ábra

15-ös ábra

legnagyobb gyermekvállalási hajlandóság (1-es táblázat).

Összességében tehát elmondható, hogy baptistának lenni egyfajta védelmet jelent a családi állapot tekintetében. A baptista felekezet családiállapot-mutatói jóval az átlag fölött vannak a többi felekezet összehasonlításában, azonban – tíz évvel ezelőtti – önmagához képest sajnos rontott a házasságban élők és a válások terén.

5. A baptista valláshoz tartozók legmagasabb befejezett iskolai végzettsége Magyarországon a 2011. évi népszámlálás adatai tükrében

Hazánkban a baptista valláshoz kötődők legmagasabb befejezett iskolai végzettsége szempontjából 2001-hez képest némi eltérés figyelhető meg. A 2011. évi népszámlálás adatai – az előző cenzushoz képest – a baptista valláshoz tartozók kvalifikáltságának emelkedéséről számolnak be. A 11-es ábra alapján szembetűnő, hogy míg az általános iskola 8. évfolyamánál alacsonyabb vagy legfeljebb a 8. évfolyamot elvégzők aránya valamelyest visszaesett, addig az érettséggel, illetve felsőfokú végzettséggel rendelkezőké növekedett. Leginkább a diplomások aránya nőtt, amely csaknem 9 százalékponttal magasabb, mint 2001-ben (11-es ábra).

Ha a baptista valláshoz tartozók iskolázottságának régiónkénti alakulását vesszük górcső alá, akkor látható, hogy a 2001. évi népszámláláshoz képest mindegyik régióban emelkedett az egyetemi, főiskolai diplomát szerzők aránya. Miként 2001-ben, úgy tíz év elteltével is a Nyugat-Dunántúlon élők tekinthetők a leginkább képzetteknek, ugyanis itt a legmagasabb a felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya, és legalacsonyabb az alapfokú iskolázottságuké. A diplomások aránya Észak-Alföldön a legkisebb, ahol a baptista vallásúak mindössze 15%-a fejezte be sikeresen felsőfokú tanulmányait. Annak ellenére, hogy Közép-Magyarországot követően Észak-Magyarországon nőtt még több mint 9 százalékponttal a főiskolát vagy egyetemet végzettek hányada, Észak-Alföld kivételével az továbbra is elmarad a többi régió átlagától (12-es és 13-as ábra).

Közép-Magyarországon és Dél-Dunántúlon az országos átlagot (27,8%) is meghaladja az érettségizettek részaránya, Nyugat- és Közép-Dunántúlon, valamint Közép-Magyarországon pedig a felsőfokú végzettségűeké magasabb az országos 20,6%-nál. A 14-es ábra a baptista valláshoz tartozók iskolázottságának jellemzőit ábrázolja megyénkénti bontásban. A 2001. évi cenzushoz képest a felsőfokú végzettségűek aránya mindegyik megyében, az érettséggel rendelkezőké pedig a megyék többségében emelkedett. 2011-ben Budapest – a diplomások tekintetében – az ötödik helyről az első helyre lépett elő, itt a legmagasabb a felsőfokú tanulmányait sikeresen befejezők részaránya. Az utolsó helyen 2001-hez hasonlóan Szabolcs-Szatmár-Bereg megye található, ahol a 10%-ot

sem éri el az egyetemi, főiskolai diplomát szerzők hányada. A megyék közül Zala, Győr-Moson-Sopron, Csongrád, Veszprém, Vas és Fejér megyében az országos átlagot (20,6%) is felülmúlja a diplomások aránya. (14-es és 15-ös ábra)

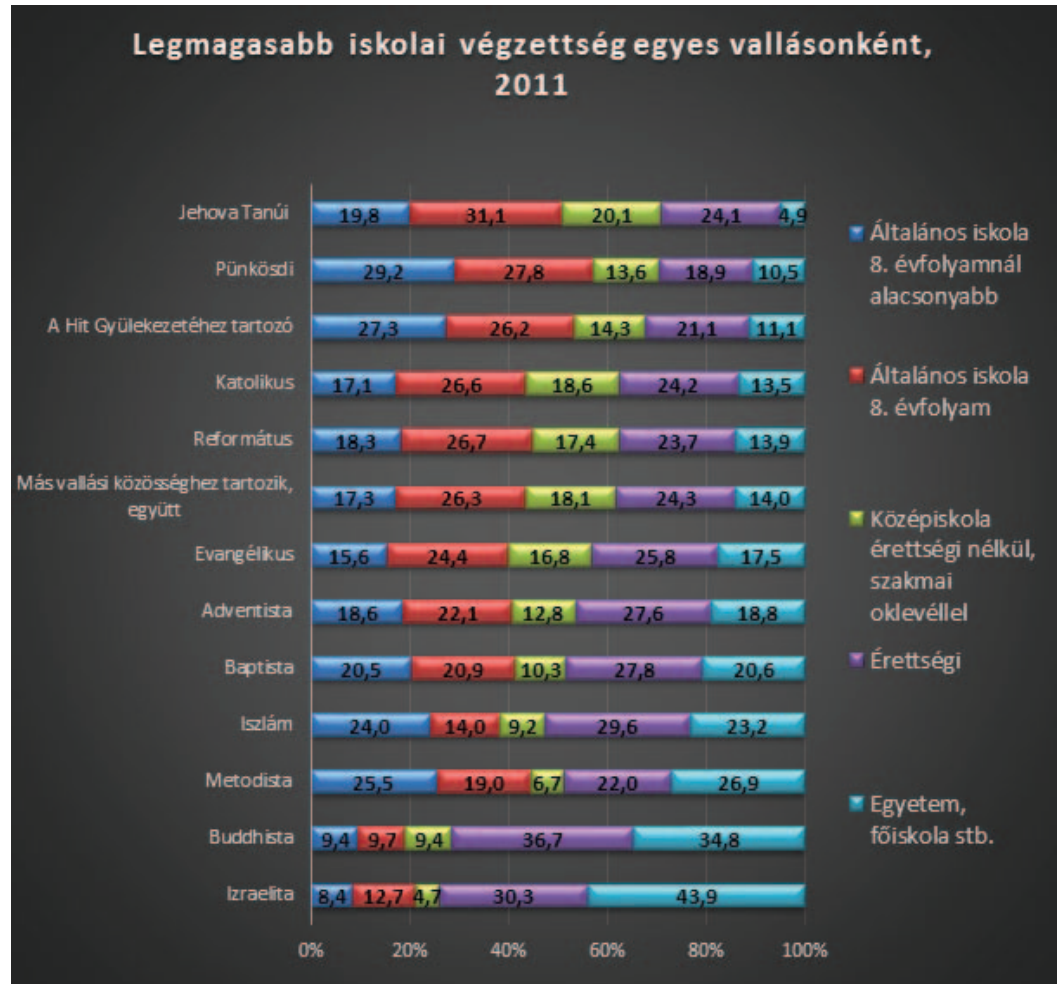
A legmagasabb befejezett iskolai végzettség tekintetében az egyes vallásokhoz tartozók között különbség található. Ha összevetjük a baptista és a feltüntetett vallásokhoz tartozók (16-os ábra) iskolai végzettségét, akkor látható, hogy a baptisták körében – az iszlám, a metodista, a buddhista és az izraelita vallás kivételével – a felsőfokú tanulmányaikat sikeresen befejezők magasabb részarányt képviselnek, mint a többi vallási közösséghez, felekezethez tartozók esetében. A magukat a baptista egyházhoz sorolók nemcsak a három legnagyobb lélekszámú felekezetenél – katolikus, református, evangélikus – tekinthetők magasabb iskolai végzettséggel rendelkezőnek, hanem azoknál is kedvezőbbnek számítanak, akik más vallási kötődésűek (16-os ábra).

Összességében 2011-ben arányaiban többen rendelkeztek egyetemi vagy főiskolai diplomával, mint tíz évvel azelőtt. Annak ellenére, hogy a legmagasabb iskolai végzettség tekintetében az egyes területi egységek között eltérés mutatható ki, a diplomások arányának emelkedése mindegyik régiót és megyét egyaránt érintette. A középiskolai tanulmányaikat érettségivel befejezők is nagyobb részarányt képviselnek a megyék többségénél, mint 2001-ben. A baptista valláshoz tartozók körében a felsőfokú végzettségűek aránya mind a három legnépesebb felekezethez tartozók – a katolikus, a református és az evangélikus –, mind a más vallási kötődésűket megjelölők arányánál kedvezőbbnek tekinthető.

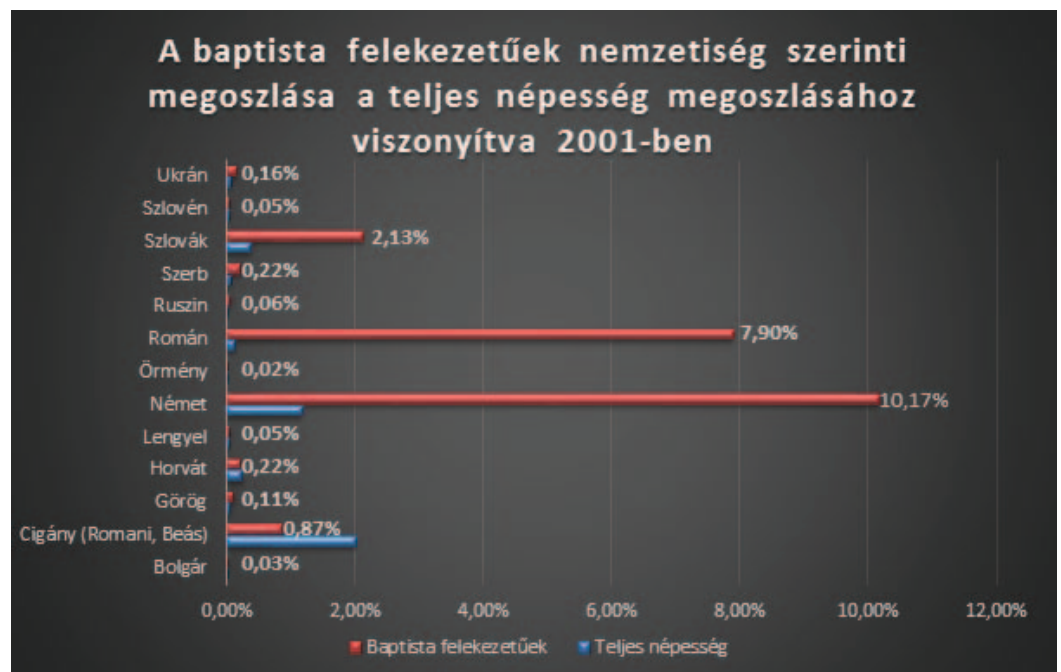
6. A magukat baptistának vallók nemzetiségi megoszlása a 2001, 2011-es népszámlálás alapján

A népszámlálási statisztikák megbízhatóságán túl fontos hangsúlyoznunk, hogy mind a nemzetiségi, mind a vallási önzonosság meghatározásában az adatfelvétel egyedül a válaszadó

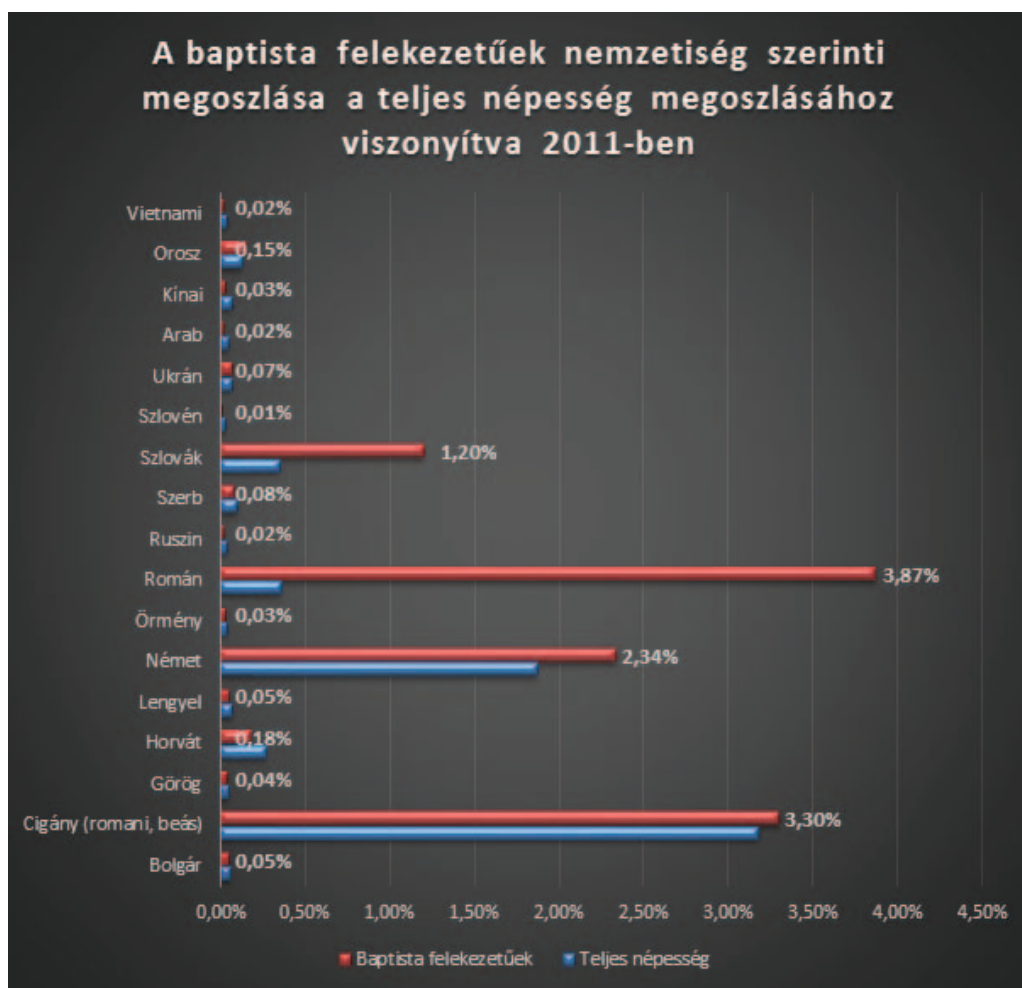
önbevallására támaszkodik, ezért a rejtőzködő identitással nem számol. Szintén kiemelendő, hogy az utóbbi két népszámlálás esetében más kérdést használtak a nemzetiségi identitás vizsgálatára. Amíg 2001-ben a nemzetiségi kötődést, anyanyelvet, családi-baráti környezetben használt nyelvet, valamint a kulturális kötődést használták a nemzetiségi identitás mérésére, addig 2011-ben a kulturális kötődés kimaradt a vizsgált dimenziók

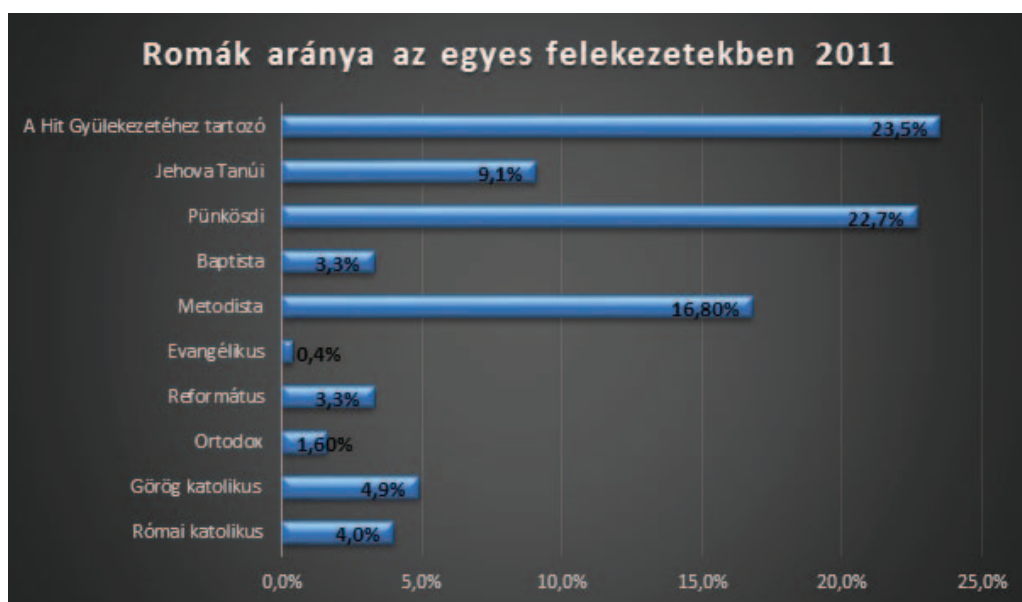
16-os ábra

17-es ábra

18-as ábra

19-es ábra

közül. Hangsúlyozandó, hogy a nemzetiségi hovatartozás tekintetében több kötődést is meg lehetett jelölni, így azok halmozódhatnak, egy válaszadó több kategóriában is szerepelhet egyszerre. Magyarországon 13 nemzetiséget tartanak számon: bolgár, cigány, görög, horvát, lengyel, német, örmény, román, ruszin, szerb, szlovák, szlovén, ukrán. A megnevezettek túl elérhetőek az arab, kínai, orosz, vietnami kötődést számon tartó statisztikák is, azonban a 2001-es adatok nem hozzáférhetőek a

baptista felekezetűekre vonatkozóan (17-es ábra).

Ahogy azt a 2001-es és 2011-es népszámlálás adatai is tanúsítják, a baptista felekezetűek nemzetiségi megoszlása javarészt követi az országos arányokat. Három esetben tér el azoktól: a román, szlovák, valamint német kisebbséghez tartozóak jelentős mértékben felülreprezentáltak a baptista népességben. Az eltérések szorzói sokszorosok, a 2001-es statisztikák esetében 79-szer több a román kisebbség aránya a baptista felekezetűek között a teljes népességhez képest. Hasonlóan, a német nemzetiségűek aránya nyolc és félszer nagyobb a baptista egyházban, a szlovák kisebbségé ötszörös mértékben. Az is látható, hogy ezek a drasztikus eltérések 2011-re mérséklődtek, de a különbségek továbbra is jelentősek (18-as ábra).

Ha az egyes kisebbségek körében mérjük a baptista felekezetűek arányát, akkor is kitérnek az említett nemzetiségek. A magyar nemzetiségűek 0,21%-a tartozott 2011-ben a baptista egyházhoz. Ezt az arányt az orosz (0,2%), illetve a cigány (0,2%) kötődésű baptisták elérték, a német (0,23%), a szlovák (0,64%), valamint a román (1,98%) kisebbséghez tartozó baptisták pedig meghaladták.

A baptisták nemzetiségi megoszlásában történt változásokat a teljes népességben tapasztalt változásokkal is egybevetettük. Ezek nem térnek el lényeges mértékben egymástól. A román, valamint a német kisebbségekhez tartozóak aránya jelentősen csökkent 2001-ről 2011-re, a teljes népességben történt változásokkal összevetve is, bár ezek a kisebbségek továbbra is felülreprezentáltak a baptista egyházban. A német kisebbséghez tartozóak száma a negyedére esett vissza a baptisták között 2011-re (2001 N=1800; 2011 N=426), a román nemzetiségűeké a felére (2001 N=1401, 2011 N=705). A jelenség egyik valószínűsíthető magyarázata lehet, hogy a kisebbségi identitását erősebben őrző idősebb generáció fogyatkozásban van, a fiatalabb pedig nem viszi tovább a hagyományokat, vagy ezeken a területeken nagyobb arányban csökkent a magukat baptistáknak vallók száma.

A változásokat tekintve még egy kiemelendő momentum van, ez pedig a roma baptisták arányának növekedése. 2001-hez képest 2011-re majdnem megnégyszereződött az arányuk

az egyházban, amíg a teljes népességen belüli növekedésük csupán 1,6-szoros volt. 2001-ben a cigány származásúak még alul voltak reprezentálva a baptista felekezetük között, 2011-re utolérték a teljes népességbeli arányt, sőt, némiképp meg is haladták azt (3,3%).

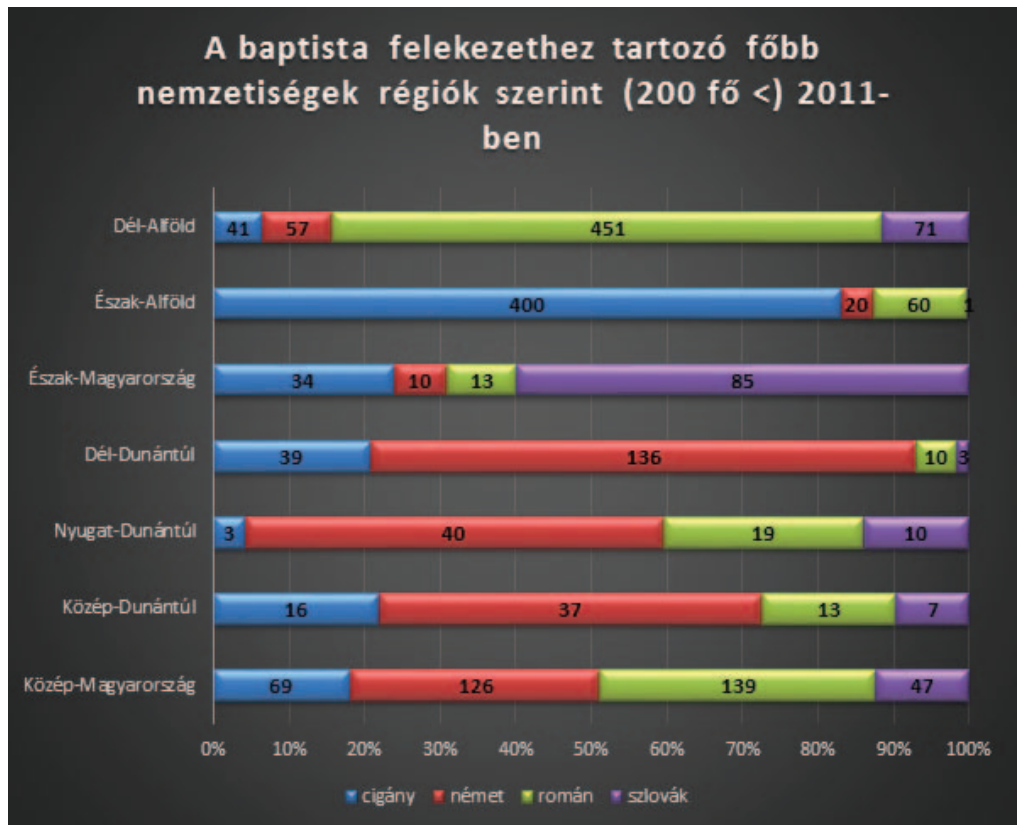
A hazai cigányság felekezeti megoszlása többé-kevésbé követi a teljes népességét. Meghatározó többségük ugyan a katolikus egyházhoz kötődik (49,2%), de körükben egyre inkább erősödni látszanak az újprotestáns felekezetek, különösképpen a Hit Gyülekezete, valamint a pünkösdi egyház. Jól szemlélteti mindezt, ha a romák arányát megjelenítjük az egyes egyházakban. 2011-ben a Hit Gyülekezetének és a pünkösdi egyháznak majdnem negyedét roma származásúak tették ki (19-es ábra).

A romák integrációja és az egyházak ebben való szerepvállalása egyre többször kerül a társadalmi diskurzus középpontjába, és az egyik legfontosabb szolgálati terület társadalmi szinten³ (20-as ábra).

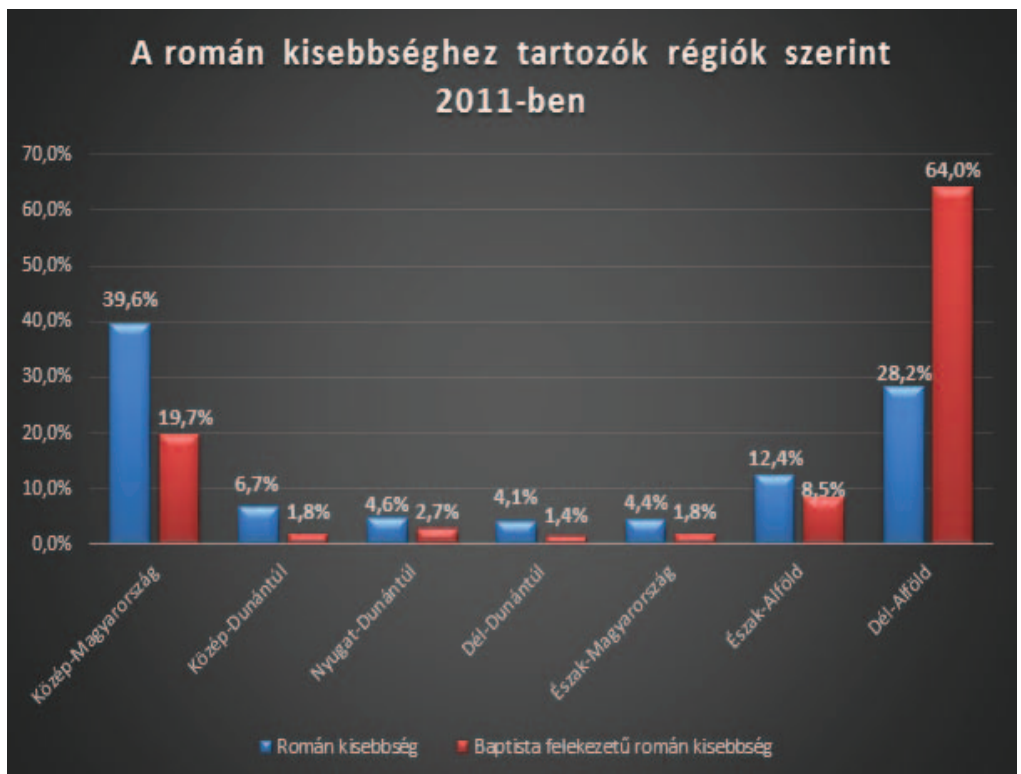
A baptista felekezetű nemzetiségek területi eloszlását is megvizsgáltuk a 2011-es adatok nyomán. Az alacsony elemszámok miatt nem vállalkoztunk százalékok számítására, a fenti diagramon az egyes – baptista felekezethez tartozó – kisebbségek régiónkénti elhelyezkedése látható elemszámmal. Az országos adatokhoz hasonlóan a közép-magyarországi régió a leggazdagabb kisebbségek szempontjából: itt minden vizsgált nemzetiségből találunk legalább egyet még baptisták között is. Amíg országosan kisebbségek tekintetében egyben a legnépesebb régió is a közép-magyarországi, addig a baptistákat vizsgálva a Dél-Alföldön, valamint az Észak-Alföldön találunk legnagyobb létszámban kisebbséghez tartozókat, előbbinél a román, utóbbinál a cigány kisebbségek felülreprezentáltsága miatt. Az országos adatokkal a baptista felekezetűek között legrelevánsabb kisebbségek területi megoszlását hasonlítottuk össze (21-es és 22-es ábra).

A román kisebbséghez tartozó baptisták (N=705) területi megoszlása két régióban tér el lényegesen az országotól. A közép-magyarországi régióban alulreprezentáltak, a dél-alföldi régióban pedig több mint kétszerese a baptista egyházhoz tartozó román nemzetiségűek aránya az országosnak.

A roma származásúak képezték a második legnagyobb

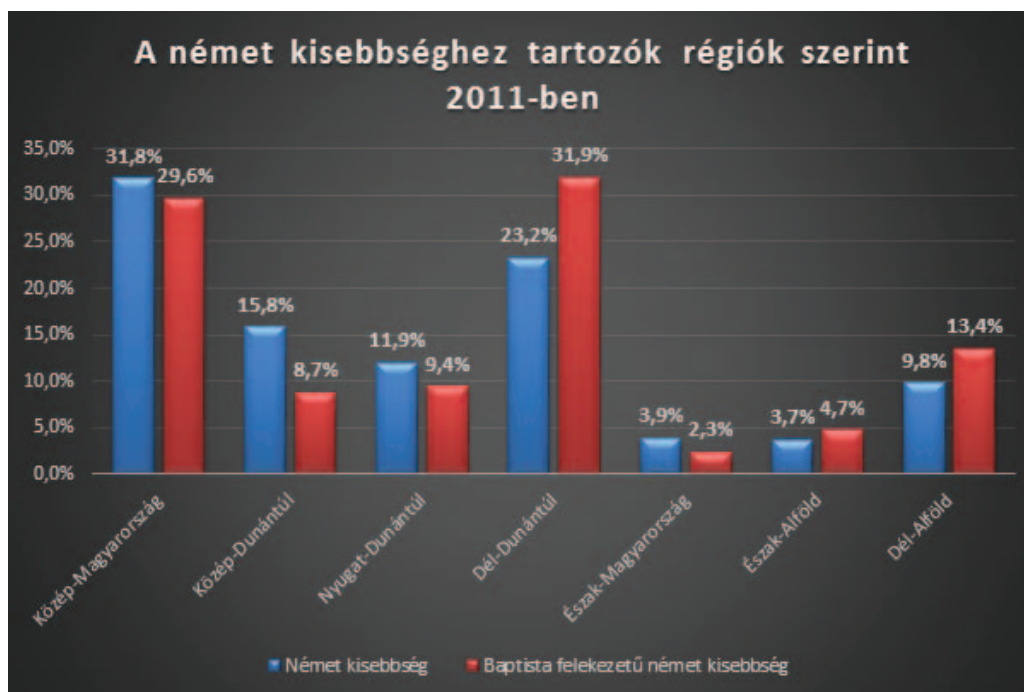

20-as ábra

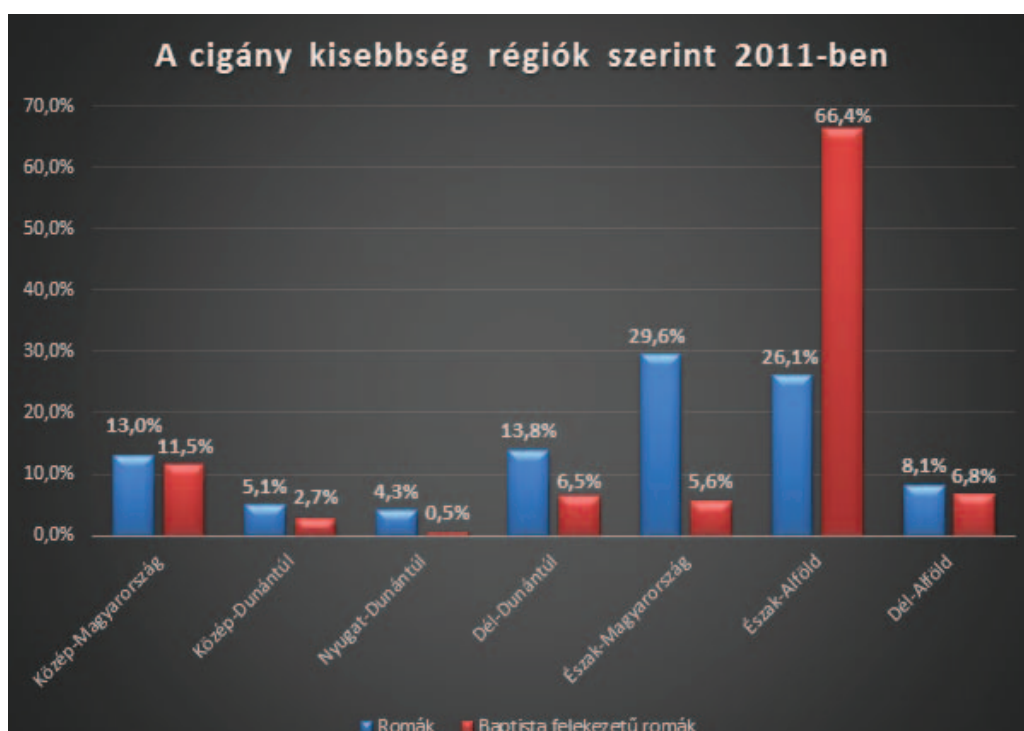

21-es ábra

arányú kisebbséget a baptisták körében 2011-ben (N=602). A népszámlálás teljes roma populációjának területi megoszlásával összevetve a baptista felekezethez tartozó cigányokét több drasztikus különbség is kirajzolódik. Az Észak-Alföldön tudhatjuk ezek szerint a roma baptisták majdnem kétharmadát, ami látványosan felülreprezentálja az észak-alföldi, országosan mért arányt. Látványosan kevesebb a baptista romák aránya az észak-magyarországi régióban, az itt élő romák több mint fele (57%) a katolikus egyházak valamelyikéhez tartozik (23-as ábra).⁴

22-es ábra

23-as ábra

A harmadik legnépesebb nemzetiség a baptista egyházban a német (N=426). Területi megoszlásuk igazodik a teljes német nemzetiségéhez: legnagyobb arányban a közép-magyarországi régióban, valamint a Dél-Dunántúlon élnek, ez utóbbi területen az országoshoz képest nagyobb arányban (24-es ábra).

Sokkal magasabb azonban a szlovák kötődésű baptisták aránya az észak-magyarországi régióban, több mint 20%-kal meghaladja a népszámlálás szlovák nemzetiségű népességének arányát. A szlovák nemzetiségűek szintén az egyik legnagyobb létszámú kisebbséget alkotják a baptista felekezetieknek (N=224), az észak-magyarországi területeken kívül a Dél-Alföldön is nagy arányban élnek.

Jegyzetek

- Murrow, D. (2012) *Hová tűntek a férfiak a gyülekezetekből?* Pécs: Szeretetvár Baptista Gyülekezet. 248 p.
- Közép-Magyarország a legnépesebb régió, és mindhárom régió azok között volt, ahol a létszám az elmúlt tíz évben növekedett.
- Bővebben lásd: Bartl, Á. (2013) A romák felekezeti megoszlása két népszámlálás alapján. In: Pusztai, G. – Lukács, Á. (szerk.) *Közösségteremtők*, Partium Press (megjelenés alatt).
- Gyetzai, G. (2013) Keresztény roma gyülekezetek Magyarországon – általános jellemzők. In: Pusztai, G. – Lukács, Á. (szerk.) *Közösségteremtők*, Partium Press (megjelenés alatt).

Vass Béla

KERESZTÉNY PEDAGÓGIAI MEGFONTOLÁSOK ÉS A MÉDIA

Bevezetés

Napjainkban hihetetlen mértékű információs áradat közepette bonyolítjuk az életünket, melyben szinte elvész az ember. Elérkeztünk egy olyan szintre, amikor már teljességgel lehetetlen feldolgozni a ránk zúduló hírözönt. Az elektronikus és az írott média folyamatosan bombáz mindenkit, ami alól gyakorlatilag senki sem képes teljesen kivonni magát. A médiahatalom mindenkit potenciális célpontnak tekint, korosztálytól, társadalmi helyzettől függetlenül. A legmodernebb technikai eszközök igénybevételével a nap 24 órájában ontják ránk kéretlenül a kétes értékű filmeket, reklámokat, zavaró információkat. Mindennek azonban valójában egyetlen célja van, az emberek tudatának (lelkének) átformálása (deformálása), mely előkészítés az antikrisztusi korszak megvalósításához. Mindehhez az ötletgazda maga a sátán, ezért nekünk, keresztényeknek tisztában kell lennünk a helyzet veszélyeivel. Bibliával a kezünkben, kizárólag az Igére figyelve kell megtanulnunk, hogyan tudjuk ilyen ellenséges körülmények között kiszűrni a hazugságokat, és – lehetőség szerint – minél inkább távol tartani magunkat tőlük.

Korábbi tanulmányok

Bizonyos intő jelek már korábban sokaknak szemet szúrtak. A médiáról – mint speciális, tudatformálásra alkalmas eszközről – a kezdetektől fogva elég sok publikáció jelent meg. Ezek zöme azonban nem lépett túl egy bizonyos szintet, mivel nem biblia alapokról kritizált. Néhányan eljutottak ugyan az „agymosás” tényszerűségéig, de ennek célját általában a médiát működtető (kapitalista) gazdasági-politikai rendszer, illetve a fogyasztói társadalom bebetonozásában határozták meg.

Ezen az állásponton volt például *Stuart Hall*, brit kultúrakutató szociológus, aki már az ezredforduló előtt kételkedésének adott hangot, miszerint a tudóstársadalom képes használható válaszokat adni a média hatásmechanizmusának a kérdéseire. A neves elméleti kutató szakember meggyőződése szerint a média a már egyébként is hatalmi pozícióban lévőek dominanciájának fenntartásában működik közre. Elsősorban gazdasági vezetőket említ (*Bill Gates, Ted Turner*), akik hatalmukból eredően kihasználják a szegényeket, rászorulókat. Vagyis, az elnyomást összeköti a médiával.

Véleménye szerint minden médiaelméletnek van ideológiai tartalma, példaképp említi, hogy a teljes piacutatás azon az értékítéleten nyugszik, hogy a kapitalizmus jó, a demokrácia pedig működőképes. Vagyis az amerikai álom empirikusan igazolt. A hatalomért folytatott harc álcázásában a média kihagyhatatlan láncszem. Hall felhívja a figyelmet arra, hogy a média szerepe nem más, mint a jelenleg fennálló állapot fenntartása. Ezért van az, hogy a hírekben a szórakoztató média olyan képet fest a világról, ahol a fogyasztói társadalom természetes és megváltoztathatatlan.”

Mint láthatjuk, az efféle modellek érvényessége megreked a gazdaság-politika-szociális viszonyok relációjában. Jellemző, hogy eljutnak odáig, miszerint a médiát az elit birtokolja, és fontos fegyver a hatalmuk konzerválása érdekében. Ez igaz. Látszólag ez a cél, de van itt még valami ami ennél is tovább mutat. Ezekben a szociológiai, pszichológiai, filozófiai megközelítéseken nyugvó elméletekből ugyanis hiányzik a biblikus szemléletmód, holott Isten szavánál szilárdabb kiindulópont nem létezik. Mert: „Aki tehát hallja tőlem ezeket a beszédeket, és cselekszi azokat, hasonló lesz az okos emberhez, aki kősziklára építette a házát” (Mt 7,24), „Az a kőszikla pedig a Krisztus volt” (1Kor 10,4).

A televíziós forradalma

A világot irányító elit már régóta évtizedekre előre megtervezi a szükséges kulturális változásokat. A XX. század második felében lezajló technikai forradalom következtében az átlagember egyre jobban elszigetelődött és eltávolodott saját sorsának alakításától. Az önálló véleményalkotás helyét átvette a média által sulykolt felülről irányított véleményformálás. A pszichológusok tisztában vannak vele, hogy a tudatunk megszűri a dolgokat. Bizonyos dolgokat elfogadunk, más dolgokat elutasítunk. A tudatalattin azonban nincs ilyen szűrő. Amit egyszer hall, az lepereg róla, az olyan dolgokat viszont, amelyeket sokszor hall, egy idő után beépíti, mint „programot”.

A rádiózásnál a lehetőségek még korlátozottak voltak, bár annak lehetőségeit is maximálisan kihasználták. A napi hírek egyoldalú prezentálása mellett a férfiaknak sporteseményeket, a nőknek pedig rádiós szappanoperákat sugároztak. Majd megjelent a televízió az indukált hipnotikus állapottal, s a hatás robbanásszerű volt. A nézők pillanatok alatt ott ragadtak a képernyők előtt. (Nem véletlen, hogy egy régi magyar propagandafilm is úgy mutatja be a sorsoláson nyert Kékes televíziót, mint „új családtagot”).

Kékes televízió

Az emberek nagyon hamar tévéfüggővé válnak. A legtöbben ugyan még ma is azt hiszik, hogy ez is a szórakoztatás egy formája, de ez soha nem volt így. A nézők tudat alatt azonosulnak a valóságosnak bemutatott, de fiktív szereplőkkel, és ezt a mintát próbálják követni. A reklámok és a filmek is elsősorban az érzelmekre hatnak – a racionális gondolkodás ellenében.

A tévéadásoknak az emberi pszichére gyakorolt hatása felettébb érdekes. Tulajdonképpen az történi, hogy a készüléket bámuló, s ezáltal alfa állapotba kerülő nézőre „feltöltik a programot”, mint egy számítógépre. A képen kapott információ bevesződik a tudatalattiba, így lassan, de hatékonyan átfomálható az egyén vagy akár egy teljes nemzet, sőt az egész emberiség. Mindenki ugyanazt az ideológiát kapja, ugyanabban az időben. A média így valójában nemcsak befolyásol, hanem gondolkodik és értékkel is a néző helyett.

Ehhez a képernyőfrissítési frekvencia a kulcs. Gyárilag van beállítva, hogy pontosan mennyi képfrissítés legyen másodpercenként, és ez egybeesik az agy alfa állapotának a frekvenciájával. Ahogy a tévét nézve a kép bejut az agyba, az agy azonnal felveszi ezt a frekvenciát, miáltal egy mély alfa állapotba jut. A néző gyakorlatilag hipnózisba kerül, ezért van az, hogy a tévét bámulók (különösen a gyerekek) alig pislognak. Adja magát a kérdés: miért választották pont ezt a képernyőfrissítési frekvenciát, mikor annyi más frekvencia közül is választhatnának? Ráadásul a néző a készülék kikapcsolása után is benne marad ebben az alfa állapotban egy ideig. Így aki tévéfüggő, az szinte az egész életét ebben a hipnotizált állapotban éli le. Amolyan „félkómában”, amiből képtelen felébredni és gondolkodni. Eközben az üzenet beépül az agyba, és szépen átveszi a kontrollt az egyén pszichéjében.

Láthatjuk tehát, hogy a televízió már a kezdetektől fogva egyfajta propagandaeszköznek készült. Még akkor is, ha mindezt a szórakoztatás köntösébe csomagolták. Kiválóan alkalmas az új kultúra bevezetésére. Minden korcsoport megkapja a maga „frissítéseit”. Új programokat töltenek fel a mit sem sejtő nézőkre, ám az első számú célközönség mindig a fiatalság. A társadalmi vál-

tozásokat – a köztes állapotok megtervezésével – mindig a fiatal korosztályon kívánják megvalósítani. Nem kétséges, hogy mindig van valami üzenet valahol elrejtve a filmben, reklámspotban, zenei clipben, ami ellentmond a bibliai etikának. Az egész azért van, hogy változtasson a tömegek hozzáállásán, és közelebb vigyen azokhoz az elvekhez, ami az Antikrisztus kiszolgálói elvárnak.

Szombat esti sötétség

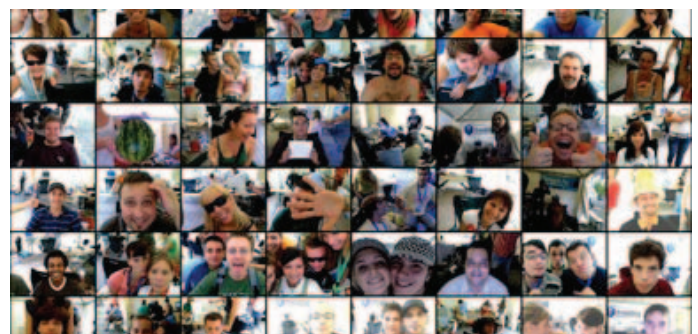
Mindezek után lépünk tovább, és nézzünk a dolgok mögé a Szentírásban foglaltakkal összhangban, és annak valóságán keresztül vizsgáljuk meg napjaink médiumait! „Azt gondoljuk, hogy jól tesszük, ha a mi pedagógiai gondolkodásunkat elsősorban a Bibliához szabjuk. Ennek megfelelően a mi célunkat a Biblia fogja meghatározni. (...) Gondolkodásunk kiindulópontjaként azt tartjuk, hogy az ember célja, hogy az Istennel rendezett kapcsolatban éljen.”

Ha a tévézés valóban agymosás, akkor végső soron kinek áll érdekében ez a figyelemelterelő hadművelet? És miről kell elterelni a figyelmet? A kormányok ugyanis jönnek-mennek, hasonlóképpen a multinacionális vállalatok zöme is csak ideig-óráig bír a „topon” maradni. Tehát első pontban azt kell tisztázni, kinek az érdekeit szolgálja ez a monstrum.

Jézus ezt mondja: „Már nem sokat beszélék veletek, mert eljön e világ fejedelme, bár felettem nincs hatalma.” (Jn 14,30) E világ fejedelme pedig a sátán, aki kezdettől fogva minden hazugság ősforrása. Ezért a sokak által észlelt tény, miszerint mind az elektronikus, mind az írott sajtó orgánumai torzítanak, elfednek vagy egyenesen hazudnak, nem a véletlen műve. Egy magasabb, gonosz spirituális célt szolgál mindez, amely mögött az antikrisztusi birodalom árnyéka húzódik, és lépésről lépésre tereli az emberiség megvezethető részét a totalitarizmus felé. Ehhez nyújt hathatós segítséget a televízió, aminek alátámasztására vizsgáljuk meg, milyen műsorok várnak a nézőre, ha bekapcsolja a tévékészüléket egy szombat este úgy ½ 9-9 óra körül.

- m1: Dan és a szerelem (amerikai romantikus vígjáték)
- m2: A nagy bajnok (amerikai családi film)
- RTL Klub: Armageddon (amerikai akció-/katasztrófafilm: végzetes aszteroidabecsapódástól mentik meg a Földet a hős amerikai űrhajósok)
- TV2: A stepfordi feleségek (amerikai vígjáték)
- Viasat3: Nyakiglove (amerikai romantikus vígjáték)
- Cool: Halálos fegyver 3 (amerikai akcióvígjáték)
- Film+: Átkozott boszorkák (amerikai romantikus dráma: a főszereplő hölgyek már kiskoruktól gyakorolják a családjukban generációról generációra öröklődő varázslást)

Első ránézésre kitűnik, hogy mindegyik film amerikai. A műsorszervezők úgy vélik, vidám történetekkel kell elterelni a nézők gondolatait a mindennapok problémáiról. Csak semmi olyat, ami gondolkodásra készítené az embert. Minél pörgősebb, annál hatékonyabb. A recept: izgalom, dráma humorral körítve, a végén pedig happy end. Van benne valóságnak álcázott mese és

mesének álcázott valóság.

Mindkettő káros, ám ez utóbbi szempontból ki kell emelni a felsorolásból az Átkozott boszorkák című filmet. A limonádé mondánivaló mögött ugyanis nagyon komoly dolgok rejtőznek. Látszólag ez egy misztikus krimi, romantikával, humorral vegyítve (főszerepben igazi nagyágyúk; *Sandra Bullock* és *Nicole Kidman*. A magas nézettség borítékolható.) Az ilyen témájú filmek egyébként is egyre gyakoribbak és népszerűbbek, ami korántsem a véletlen műve. Ezek közé sorolható például a Tini boszorkányok vagy a Sabrina, a tiniboszorkány című ifjúsági sorozatok, a Gyűrűk Ura és még tucatnyi hasonló fantasy film. Ide tartozik a *Harry Potter* sorozat is (ami érdekes módon már több „utolsó epizódot” megért, ám valamiért mindig jön még egy ráadás rész).

Ezek a gyakran tréfás köntösbe bújtatott alkotások óriási veszélyforrást jelentenek a gyanútlan nézőkre. A mondánivalójuk ugyanis nyilvánvalóan keresztényellenes, nyíltan az okkultizmust reklámozzák. Vétének a keresztény hit és Isten ígéje ellen (5Móz 18,10), és kaput nyitnak a sötétség birodalmába.

A varázslók világának tanításait dicsőítik egy olyan korszakban, amikor már nem vár máglya a boszorkányokra, hanem működésük elfogadott. Mindennapjaink normális velejárója lett a horoszkópokkal és alternatív gyógy módokkal együtt. Ily módon, a média a társadalmi elismertség szintjére emeli az okkultizmust, és még azok sem emelik fel ellene a hangjukat, akik kereszténynek vallják magukat, mert nem érzik a veszélyt. „Beteljesedik rajtuk Ézsaiás jóvondolése: Hallván halljatok, de ne értsetek, látván lássatok, de ne ismerjete!” (Mt 13,14) Akit nem érdekel, az nem nézi – mondják. Ez igaz, csak hogy gyermekek milliói nézik világszerte – és hinti fogékony termőtalajba ezáltal a Sátán a konkolyt. Ez pedig már élet-halál kérdése. A tény, hogy az ilyen filmek/könyvek iránt ennyien lelkesednek, mutatja, hogy mennyire elterjedt a boszorkányság szelleme.

Isten a paradicsomot teremtette az embernek, egy halál és félelem nélküli világot. Isten ellensége épp az ellenkezőjét akarja. Az ijesztő mágiákkal, rémisztő szörnyekkel, véres jelenetekkel való szembesülés a (gyermeki) lélekkel való brutális visszaélés. Már nincs is olyan akciófilm vagy krimi, ahol „csak” egy halott van. Hiába jönnek a médiaszakértők, hogy ez csak kedves mese és ártalmatlan hókuszpókusz, mert ez egyenes út a sátánista praktikák gyakorlásához, de legalábbis elfogadásához. (Mint ahogy minden heroinfüggő egy „ártalmatlan” jointtal kezdett megindulni a lejtőn.) A következmények pedig romboló hatásúak. „A tolvaj csak azért jön, hogy lopjon, öljön és pusztítson...” (Jn 10,10) Elrabolja a belső békességet, az Istennek és egymásnak szánt időt. A szeretet meghidegül, az erőszakra való készség növekszik.

Folytatva a szombat esti műsorszemlét, lássuk, mit kaptak a tudományos érdeklődéssel rendelkező nézők, akik esetleg nem vevők a fent említett zsánerekre. Nekik a következő kínálat szolt ugyanebben az időszakban:

- Spektrum: A világegyetem
- National Geographic: Szélsőséges világegyetem
- Discovery Channel: Vigyázat, csalunk (tudósokat játszó színészek átverései)

Az első két program kozmológiailag, a harmadik erkölcsileg megy szembe a Bibliában leírtakkal.

Gyermeklélektan

Végül vizsgáljuk meg, mi jutott a legkisebbeknek! A gyermekek speciális célközönséget képeznek. Különösképpen fogékonyak minden újra, ezért őket alaposan meg kell dolgozni. Ebben az

alattomos munkában a Cartoon Network jár az élen, ahol – továbbra is maradványanennél a szombatnál – az alábbi animációs filmeket vetítették (naponta több epizódot is): Batman, Shaolin leszámolás, Tini titánok, Bakugan, Generator Rex, Ben 10.

Ezek is mind amerikai alkotások. A központi téma is nagyjából mindegyiknél ugyanaz: a főhős küldetése nem kisebb, mint a Föld megmentése! Ehhez titkos és mágikus erejű szuperfegyver-arszenál áll a rendelkezésére, hogy megállítsa a gonosz lényeket a pusztító hadjáratukban.

No és hogy az egyelőre még emberközeli számító Minimax se maradjon ki, ott a T-Rex Expressz sorozatot kapjuk, amely százmillió évekkkel „dobálózva” igyekszik a gyerekek fejébe verni az evolúció nagyszerűségét. (Itt a nagyobb nyomatek kedvéért mindehhez még egy paleontológus is asszisztál...)

A legtöbb néző mindebből talán csak annyit szűr le, hogy a mesék is igazodtak a megváltozott kor ízléséhez. Itt azonban korántsem erről van szó. A mese ugyanis a pedagógia fontos része, aminek határozott célja van. Könnyed stílusban nevelték a gyermekeket, hogy eligazodjanak a világ dolgaiban. A történetekben fekete és fehér karakterek szerepeltek, akikről a hallgató könnyen eldönthette, ki jó és ki gonosz, így hamar azonosulni tudott a pozitív szereplővel. A mai gyermekirodalom azonban már nem ilyen. A gyermek- és ifjúsági lapokban, tévéműsorokban meglepően nagy arányban találunk sci-fi és szellemtörténeteket. Nincs már legkisebb királyfi vagy szerencsét próbáló szegénylegény, akik a történet végén hetedhét országra szóló lakodalmat csapnak. Az ember helyét magányos fantasyhősök vették át. Míg a népmesékben minden világosan beazonosítható (óriás, sárkány, ördög, boszorkány, varázsló = gonosz), úgy a modern mesékben felcserélődtek a jelképek és a szerepek. A démoni kinézetű figurák pozitív szerepkörben tetszelegnek, a szellemek jópofák, a „szörnyecskek” viccesek. Tehát ami évezredekig rossz és veszélyes volt, azt most jónak kell elfogadni, s ehhez elég volt negyven év.

Itt is ugyanaz a módszer készíti elő a transzformált tudatállapotra a gyermekeket, mint ami a felnőtt bestsellerekben működik: zavart kell generálni a hagyományos (családi-szociális) értékrendben, s azokat játékosan, az egyén tudta nélkül alattomban fel kell cserélni. A cél a jónak és a rossznak az egybemosása egy ultraliberális szemléletmód és egy szinkretista világvallás létrehozására.”

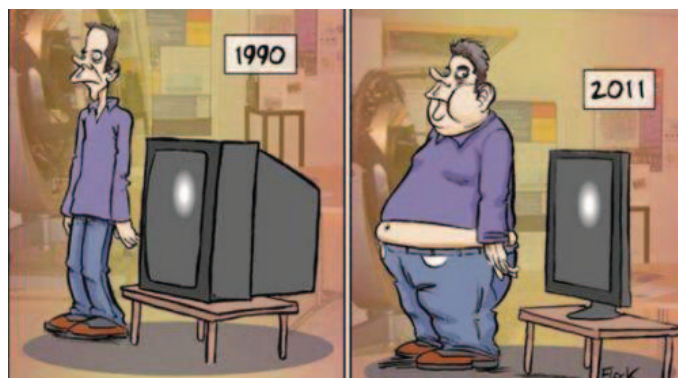
Ennek az ördögi manipulációnak az a célja, hogy szellemileg visszavezesse az embereket a kereszténység előtti időkbe, amikor a varázslás és okkultizmus fontos szerepet játszott a mindennapokban. Az új korszakban viszont a mágia, a boszorkányság társadalmi elismertetése a cél. Ennek a pedagógiának a részét képezi az iskolákba bevezetett Harry Potter mánia, és a külön-

féle ezoterikus gyakorlatok (jóga, csendgyakorlatok, fantázia-utazások). Az új spirituális korszakba mindenkit be akarnak vonni, s ehhez nyújt hathatós támogatást a média. A rengeteg horrorjelenet sebet ejt az érzékeny gyermeki lélekben, tudat alatt szimpátiát ébreszt a tiltott természetfeletti dolgok iránt. Mindez hozzájárul ahhoz, hogy háttérbe szorítsák a maradinak bélyegzett kereszténység értékeit, miközben egyre több lelki beteggel, szellemileg zavart emberrel találkozhatunk. Látható tehát, hogy a fő műsoridőben nemhogy Jézus Krisztusról nem esik szó sehol, hanem egyáltalán semmilyen bibliai értéket hordozó mondánivalóval nem találkozhatunk. Mindez egyébként szinte bármelyik napra és bármelyik kereskedelmi csatornára érvényes, nemcsak a szombati csúcsidőre.

A reklámokról

Mivel a sátán elsődleges célja a Biblia, illetve Isten kiiktatása a köztudatból, ezért a média nem hagy nyugton a filmek közötti időszakokban sem. Mindehhez tökéletesen passzol a fogyasztói társadalom, mivel az Isten alakú vákuumot az információ-áradatban élő emberek lelkében vásárlásösztönzéssel kiválóan ki lehet tölteni. Manapság a vásárlási kényszer már sokaknál addiktív. Ehhez a reklámok szolgáltatnak elsődleges impulzusdömpinget, mely alól gyakorlatilag lehetetlen kikerülni. A televízió csatornáin elképesztő gyakorisággal kínálnak nélkülözhetetlennek kikiáltott portékákat. Az egymással versengő csatornák konszenzusra jutottak, és mindegyik ugyanabban az időben sugároz reklámot, így aki elkapsol, nem ér vele semmit, mert nagyjából ugyanazokat a hirdetéseket látja a többi csatornán is. Aki pedig eljut arra a fokra, hogy kiiktatja életéből a tévénezést, annak is szembesülnie kell az utcát ellepő reklámtáblák tömegével, oldalankénti újsághirdetésekkal vagy a postaláda kinyitásakor rázúduló szórólapokkal. Gyakorlatilag már célirányos szelektálással sem kerülhetők ki a háttérben rejlő spirituális hatások.

Kérdés, hogy mit propagálnak valójában a reklámfilmek? Az általános nézet az, hogy ezeknek a célja csupán egy termék, szolgáltatás népszerűsítése. Igaz, hogy eladni akarnak valamit, de nemcsak a terméket/szolgáltatást, hanem velük együtt azt az életérzést is, amit sugalmaznak, reprezentálnak. Az pedig aligha biblikus. Hogyan érik el ezt a célt? Nem mással, mint az ősi sátáni recepttel, a test kívánságára épülő kísértéssel: „Mert mindenki saját kívánságától vonzva és csalogatva esik kísértésbe. Azután a kívánság megfogandva bűnt szül, a bűn pedig kiteljesedve halált nemz.” (Jak 1,14-15) Ebben a versben az Istentől való eltávolodás útjának módját határozza meg az apostol. A kísértés tehát elindítja az embert az Istentől eltávolító lejtőn, amelynek

törvényszerű következménye a teljes és végérvényes elszakadás, a halál, a kárhozat. Arra pedig, hogy a reklámok jelentős része minimum félrevezet, de még inkább egyenesen hazudik, most nem térnek ki, hiszen tudjuk, ki a hazugság atyja.

A sátán egyik útja az emberi lélekbe abban áll, hogy a testi dolgok jelentőségét felnagyítja, azoknak az emberi lélekre gyakorolt hatását erősíti, s hogy ezt leplezze, bizonyos hazug álszellemiséggel megcsalja a lelket. A lélek rátapad a testi dolgokra, az anyagot dicsfényben látja; a testi dolgoktól szellemi hatást vár. Ezt a célt szolgálja a reklám. A tisztátalan szellemvilágnak dicsősége nincs, ezt a hiányzó erőt és dicsőséget az anyagi világ erejével és dicsőségével igyekszik pótolni. A testi világot magáénak hazudja, saját királyságaként bitorolja, magát annak jogos uraként tünteti fel. Ezért mondta a sátán, mikor kísértette Jézust: „Neked adom mindezt a hatalmat és dicsőséget, mert nekem adatott, és annak adom, akinek akarom. Ha tehát leborulsz előttem, tied lesz mindez!” (Luk 4,6-7)

Az egymás ellen küzdő reklámok végül is csak azt az általános hatást erősíthetik, hogy fogyassz minél többet! Mindegy, hogy melyiket veszed, csak vedd el valamit! Tehát alapvetően egy kényszerítő eszköz, hogy bizonyos mennyiségű áru eladását művi úton elérjék. Ugyanis nemcsak testi erővel lehet az embert kényszeríteni, hogy egy külső akaratnak megfelelően cselekedjék, hanem az érzékszervein keresztül is. Folyamatos ismétléssel, „agypréssel”. Jellemző tulajdonsága ennek a kényszernek – szemben a fizikai erő alkalmazásával –, hogy sokkal elfogadottabb, kisebb ellenállást vált ki. Sőt, az emberek egyre jobban hozzászoknak, ami ilyen mennyiségben adagolva már kollektív kábítószerként hat. Végeredményben a reklám bűnre, bűnös fogyasztásra csábít.

Ezenkívül önzésre is ösztönöz: „mert ez jár neked”, „mert megérdemlem”, „csak rólad szól” – szajkózzák a szlogenek. Ez bizony nyilvánvaló önteltségre, de pontosabb, ha azt mondjuk, kevélységre vezet. A kevélység pedig a legsúlyosabb bűn. Maga a sátán is ebbe bukott bele, mert kevélységében olyan akart lenni, mint Isten. Ezt az engedetlenséget közvetítik ránk a reklámok is: nem kell semmit kérni az Úrtól, mert ez amúgy is megillet. Ha nagyon akarsz, valahogy szerezd meg hozzá a pénzt, és vedd meg! Alázatról, bűnbánatról, kegyességről szó sem esik. A hét főbűn közül legalább öt a reklámok lételeme. A kevélység, a torkosság, a restség, a bujaság (szexualitás) a legtöbb reklámban tetten érhető, de az irigység (pénzsóvárság) is ide sorolható. Látható, hogy bűn az, amire kényszeríteni akarnak, és bűnös a mód is, ahogyan teszik. Ez pedig az ördögtől ered. Ezért bűnös a fogyasztói társadalom, és bűnös a prófétája, a reklám is.

Konklúzió

Az emberre a környezetéből áradó külső ingerek hatással vannak, azok a pszichét alakítják, sőt sok esetben manipulálják.

Mivel lelki folyamatok fejlődésének a befolyásolásáról van szó, mindent meg kell tennünk, hogy kiszűrjük a deformáló erőket. Könnyű lenne azt mondani, hogy ne nézzünk tévét, még csak ne is foglalkozunk a világ dolgaival, de a helyzet már túlnőtt az ilyen egyszerű megoldások szintjén. A kibernetika korszakában nem dughatjuk fejünket a homokba, mint valami legújabb kori amish közösség. Krisztus is így imádkozott: „Nem azt kérem, hogy vedd ki őket a világból, hanem hogy őrizd meg őket a gonosztól” (Jn 17,15). A feladat nem könnyű, de kellő óvatossággal, odafigyeléssel minimalizálhatjuk a hatást. Ezt azonban önerőből képtelenség kivitelezni. Összetett problémakörrel, egymást erősítő tudatos hatásmechanizmusról van szó, ezért nehéz kikerülni minden akadályt. A sátán mindig új eszközök bevetésével akar magának lelkeket megkaparintani. Olyan csapdákat alkalmaz, amelyek ellen a jóakarátú emberek, sőt a nem eléggé éber hívők is védtelenek. Csak a biblikus látás és Isten segítségének a kérése állíthatja meg.

Megvan azonban az ember maga felelőssége is. Ezért elsődleges pedagógiai feladatként valamilyen óvó, megelőző eljárás kidolgozása szükséges, vagyis hogy az ember ne is találkozzon kísértéssel. A média által generált kísértés a saját kívánságokra alapoz, és indít el a lejtőn, ezért ezekkel szemben valóban beszélhetünk preventív pedagógiai megközelítésről. Erre utal Pál a 1Thessz 5,21–22-ben: „mindent vizsgáljatok meg: a jót tartásotok meg, a gonosz minden fajtájától tartózkodjatok!”

Ehhez nagyon fontos a kellő felvilágosítás. A valódi keresztényeknek az okkult forrásból származó filmeket, regényeket hitbéli meggyőződésből határozottan el kell utasítani. A keresztény nevelés lényegét ugyanis az értékrend átalakulásának elősegítése képezi. Habár az új teremtés nem közvetlenül a nevelés eredménye – mivel azt maga Isten végzi –, mégis nagyon sok múlik a „kertész” munkáján. A keresztény pedagógia mindig ott valósul meg, ahol a pedagógus Jézus tanítványa lesz. Tanítvány pedig csak az lehet (Lk 14,26 szerint), aki mindenki másnál jobban szereti Jézus Krisztust.

A sátán mindent elkövet, hogy hatalmát csúcsra juttassa. Mivel azonban az ajtón nem tud bejutni, ezért tudat alatt, az ablakon át hatol be az emberek lelkébe. Ennek elsődleges eszköze a spiritizmus és általában a hamis vallások. Amely lélek ugyanis a Sátán számára megnyílik, az Isten felé bezárul. Végső soron a hedonista reklámok, a verhetetlen szuperhősök, a fehér mágusok, a gyógyító New Age-guruk mind eszközök, amelyek erősítik egymás hatását, és arra biztatnak, hogy „valósítsd meg önmagad”, és akkor „olyanok lesztek, mint az Isten” (1Móz 3,5)

Mint ahogy Isten, úgy a sátán is próbál nevelni – csak ellenkező előjellel. A tisztátalan hatás az ember lelkében félreszorítja a szív tudatos működését úgy, hogy a tudattalanon át a

Csak az győzhet, aki a látható (anyagi) hatalommal szemben a láthatatlannak (Krisztusnak) ad hitelt.

megszálló szellem a lelket és a testet használhatja. Tehát a lélek két ellentétes hatás alatt áll, és választásra kényszerül. Csak az győzhet, aki a látható (anyagi) hatalommal szemben a láthatatlannak (Krisztusnak) ad hitelt. „Mert a mi harcunk nem test és vér ellen folyik, hanem erők és hatalmak ellen, a sötétség világának urai és a gonoszság lelkei ellen, amelyek a mennyei magasságban vannak.” (Ef 6,12). Ehhez a harchoz adjon nekünk erőt az Úr!

Jegyzetek

1. Em Griffin: Bevezetés a kommunikációelméletbe, Harmat Kiadó, Budapest 2003 (346. oldal).
2. <http://www.kontrollblog.com/2013/09/agymosas-avagy-melytudat-szennyezes.html> (2013.12.14.).
3. Az ACNielsen Piackutató Kft. 2013. áprilisban közzétett adatai szerint naponta átlagosan 5 óra 18 percet töltöttünk tévénézéssel az év első három hónapjában (http://hvg.hu/itthon/20130426_tevezesi_szokasok_nielsen, 2013.12.14.).
4. Alan Watt: Az emberi psziché manipulálása (<http://www.youtube.com/watch?v=B4yyreI9nUE>, 2013.12.14.).
5. Urbán Gedeon: Kísértés - Pedagógiai megközelítés, BTA jegyzet (1. oldal).
6. Gál Péter: A New Age keresztény szemmel, Szent István Társulat, Budapest 2010 (386. oldal).
7. Urbán, 2. oldal.
8. Csia Lajos: Bibliai lélektan, Százszorszép Kiadó Kft., Budapest 1994 (27. oldal).
9. Döry István: Cégér – reklám – agymosás (http://www.szepe.hu/irodalom/kecvenc/kc_043.html, 2013.12.13.).
10. Urbán, 2. oldal.
11. Pálhegyi Ferenc: Van-e keresztény pedagógia? Bp.-pasaréti Református Egyházközség 1994. (10. oldal)
12. Uo., 11. oldal.

Bibliográfia

- Csia Lajos: Bibliai lélektan, Százszorszép Kiadó Kft., Budapest 1994.
- Döry István: Cégér – reklám – agymosás (http://www.szepe.hu/irodalom/kecvenc/kc_043.html)
- Gál Péter: A New Age keresztény szemmel, Szent István Társulat, Budapest 2010.
- Griffin, Em: Bevezetés a kommunikációelméletbe, Harmat Kiadó, Budapest 2003
- Pálhegyi Ferenc: Van-e keresztény pedagógia, Bp.-pasaréti Református Egyházközség 1994.
- Urbán Gedeon: Kísértés – Pedagógiai megközelítés, BTA jegyzet.
- Watt, Alan (interjú): Sokkolás és félelemkeltés – Az emberi psziché manipulálása (<http://www.youtube.com/watch?v=B4yyreI9nUE>)

SAJTÓFIGYELŐ

HÍREK A REVIDEÁLT ÚJ FORDÍTÁSRÓL (RÚF 2014)

A húsvéti ünnepekkor kerül kiadásra a revideált új fordítású Biblia (RÚF 2014). Az ezzel kapcsolatos tájékoztatót olvashatjuk alább. Forrás: reformatus.hu

Milyen lesz az új Biblia?

Galsi Árpád, a Kálvin Kiadó igazgatója hangsúlyozza: a most kiadott Szentírás, a revideált új fordítás (RÚF 2014) nem új bibliafordítás, hanem az 1975-ös új fordítás 1990-es változatának tervezett javított kiadása mélyült már a folyamat kezdetén revíziós munkává. A szöveggondozás során a felismert hibák javításán túl a folytonosságot tartották folyamatosan szem előtt. Így ebben a kiadásban is érvényesül a két szempont: a folytonosság és a frissítés.

– Felmértük az olvasói, gyülekezeti, vásárlói igényeket, értékeltük a Bibliával kapcsolatosan beérkezett megjegyzéseket, kritikákat és javaslatokat, megfogalmaztuk a saját tapasztatainkat, és ebből kiindulva próbáltuk meg – a lehetőségeink között maradván – elkészíteni az új bibliatípusainkat. Ugyanazt a betűtípust használjuk, ugyanabban a két méretben lesznek elérhetőek a bibliák, mint eddig, mégis frissebb, kellemesebb és könnyebben olvasható Biblia kerül majd az olvasókhoz – teszi hozzá *Galsi Árpád*.

Hosszú időn át olvasóink is követhették a bibliarevizió műhelyében folyó munkát, valamint próbakiadások is megjelentek: egészen a szöveggondozás utolsó fázisáig érkeztek visszajelzések a kiadóhoz. – Alapvetően az a meggyőződésünk, hogy jobb, pontosabb és érthetőbb szöveget fogunk közzétenni. Természetesen nincs tökéletes fordítás, ez sem az. Ennek a bibliakiadásnak is egyszerre kell megfelelnie a könnyű érthetőségnek és az istentiszteleti használatnak. Tökéletes könyv sincs, minden igyekezetünk, a több körben elvégzett, alapos ellenőrzések ellenére maradhattak benne hibák. Ezeket az utánnomásoknál könnyebben fogjuk tudni orvosolni, mint korábban – fogalmaz a kiadó vezetője.

Szélesebb kínálat, olcsóbb Biblia

A mostani bibliakiadásnál arra is törekedtek, hogy ne csak nyelvben, hanem formájában is minél többeknek elérhetővé tegyék Isten kijelentését, így fog megjelenni a tartósabb, szebb, igényesebb, változatos kiadások mellett egy jóval olcsóbb, kartonált Biblia is. – Az olvasói, vásárlói igények egyre inkább eltolódnak a különleges, tartós, jó minőségű kiadványok felé. Emellett azonban a Magyar Bibliatársulatnak és nekünk mint egyházi kiadónak legalább ilyen fontos célunk, hogy elérhető áron tudjuk kínálni a Szentírást a lehetséges olvasóknak, illetve a misszióknak, amelynek elsősorban hozzáférhető árú bibliákra van szüksége, hogy minél többet adhasson tovább minél többeknek. Így például a Magyar Bibliatársulat vagy a Generális Konvent saját programjaik és erőforrásaik segítségével ingyen adhat Bibliát bizonyos célcsoportoknak – teszi hozzá az igazgató.

Ahogy az egy 2008-as kutatásból kiderült, az emberek elsősorban nem azért nem olvasnak Bibliát, mert nem tudják azt megfizetni. *Galsi Árpád* szerint is a bibliavásárlók egyik

meghatározható elvárása, hogy a Biblia igényes kivitelű és tartós legyen. – Ma már természetesnek vesszük, hogy a Biblia könnyen, többféle fordításban is hozzáférhető, és elvárjuk, hogy igényes, különleges kiadásban jelenjen meg a szöveg. A másik igény pedig továbbra is az, hogy a Biblia legyen minél olcsóbb. Mindkét jogos igényre próbáltunk felelni, így munkánkban egyszerre volt jelen a minőség javítása és választékbővítés mindkét irányban – magyarázza az igazgató.

Kötve és interneten is

Több mint tízféle bibliatípus kerül majd a boltokba: az olcsóbb kartonálton kívül többféle keménytetésű, vászonkötésű, illetve puhatáblás, varrott kiadás lesz kapható, illetve újra lesz bőrkötésű, aranymetszéses Biblia is, a választék pedig hamarosan tovább fog bővülni. – Az ötlet nem minden – jegyzi meg *Galsi Árpád* az asztalán fekvő, mintául hozott, számos holland, norvég, német és angol bibliára nézve. Bár rendkívül mutatós kiadványok is vannak közöttük – például rózsaszín plüsskötésű, virágdíszítéssel, kifejezetten női olvasók számára, vagy fiatalos, fekvő formátumú zsebbiblia –, az a külföldi bibliakiadók számára is kiderült: az emberek sokszor jobban ragaszkodnak a „konzervatívabb” bibliakiadásokhoz, mint azt a kiadók gondolnák.

A revideált szöveg online és mobilkészüléken is hozzáférhető lesz. – Otthon, a személyes csendességemben könyvből olvasom a Bibliát, ígehirdetéshez feltétlenül a nyomtatott könyvet használom, keresni is sokszor könnyebben keresek így benne, de a munkához, készüléshez természetesen én is használom az online és különböző számítógépes bibliákat. Jónak és fontosnak tartom, hogy minél több formában elérhető legyen a Szentírás szövege, ezzel együtt biztos vagyok benne, hogy mindenki számára fontos marad a nyomtatott, tárgyiasult Biblia.

KAPCSOLÓDÓ HÍR

A bible.com oldalon már elérhető a Revideált új fordítás szövege.

BHUNNT	Ujszövetseg: elet, igazsag es vilagosság
CSIA	Hungarian Bible by Lajos Csia
EFO	BIBLIA: Egyszerű fordítás
KAR	Revised Károli, 1908
RUF	Revideált Új Fordítás

KÖNYVAJÁNLÓ

A bibliarevizió műhelyéből

A DOKTOROK KOLLÉGIUMA
ÚJSZÖVETSÉGI SZEKCIÓJÁNAK ELŐADÁSAI
AZ ÚJ FORDÍTÁSÚ BIBLIA (1975, 1990)
REVÍZIÓJÁHOZ KAPCSOLÓDVA
2011. augusztus 23–24. – Debrecen

Szerkesztette
PECSUK OTTÓ

A bibliarevizió műhelyéből

Kálvin kiadó, Budapest, 2012

Tanulmánykötetet akkor veszünk kézbe, ha érdekel a téma, amit körüljárnak a tanulmányok szerzői. Ezt a könyvet is témája menti/mentheti meg a polcon való porosodástól.

Remélhetőleg heteken, hónapokon belül élvezhetjük a gyümölcsét annak az éveken át tartó bibliarevizíós munkának, amit a Magyar Bibliatársulat Szöveggondozó Bizottsága végzett el hűségesen. Ez a könyv bepillantást ad ennek a munkának a kulisszái mögé.

A kötet a Magyarországi Református Egyház Doktorok Kollégiumának Újszövetségi Szekciójában 2011. augusztus 23-24. között elhangzott előadások szövegeit tartalmazza. *Vladár Gábor* cikke az újszövetségi revízió eddigi tapasztalatait, főbb kérdéseit foglalja össze, főként a revízió „zsengéjeként” elkészült Római levél szövegi megoldásaira utalva. *Pecsuk Ottó* írása a bibliafordítás területén gyakran emlegetett, de valójában sokszor félreértett „dinamikus”, illetve „funkcionális ekvivalencia” elvével foglalkozik az elmélet atyja, a 2011-ben elhunyt *E. A. Nida* műveit vizsgálva. *Győri István* dolgozata a görög igeidők perikópákon belüli váltásának jelentését veszi vizsgálat alá, különös tekintettel a jelen idő és a jövő idő változásának teológiai és exegetikai okaira. *Galsi Árpád* előadása a revíziós munka rejtelseibe vezet be az olvasót: arra keresi a választ, hogyan lehet a lehető legnagyobb

következetességgel kezelni az idézeteket mind az ó-, mind az újszövetségi korpuszban. *Hanula Gergely* cikkében a *kai* (és) kötőszó szintaktikai szerepét és lehetséges értelmezési útjait veszi vizsgálat alá. *Kustár Zoltán* összefoglalja írásában mind az ószövetségi munka addig összegyűlt tapasztalatait, mind a revízió általános elméleti megközelítéseit. *Peres Imre* és *Geréb Zsolt* írására egyaránt jellemző a történeti összefoglalás és az áttekintés szándéka: Peres Imre az itthon kevesek által ismert cseh bibliafordítás történetéről értekezik, Geréb Zsolt pedig a zürichi Bibliát mutatja be, amely az új fordítású Biblia revíziójában egyike az úgynevezett „referenciafordításoknak” (szövegi vagy exegetikai megoldásait gyakran figyelembe vették). *Pótor János* doktori témájának bemutatása (A jeruzsálemi szeretetközösség), illetve *Szabó Csaba* szekcióülést lezáró meditációja együtt zárja a gyűjteményes kötetet.

A szerzők, akik itt átadják tapasztalataikat, tudásuk egy szeletét, érezhetően nagyon szeretik Isten írott igéjét. Az olvasóban azon túl, hogy ismeretei bővíthetnek, ez az igeszeretet és Ige iránti tisztelet is mélyülhet, ha elolvassa ezeket.